

2022
ÅRSBERETNING
2023

Det Danske Sprog- og
Litteraturselskab

Christians Brygge 1
1219 København K
Telefon 33 13 06 60
sekretariat@dsl.dk
dsl.dk

Redaktion

Karen Skovgaard-Petersen
Andrea Stengaard
Tine Nordentoft Thorsen

Grafisk form

Eric Mourier

Ombrydning

Laurids Kristian Fahl

Tryk

Tarm Bogtryk a/s

Papir

Munken Premium Cream, 115 g

Oplag

200 eksemplarer

Marts 2023

Ledelsesberetning 6

Årets udgivelser 8

- Dansk Sproghistorie 8
- Danske reformationssalmer i kontekst 8
- Den Danske Ordbog 9
- Ole Rømer's Triduum 9
- Knut Hamsun: Sult 10
- Svensk-Dansk Ordbog 10

Årets arrangementer 11

Essay: Ole Rømers Triduum 12

Aktiviteter på Christians Brygge 17

- Arkiv for Dansk Litteratur 17
- Herman Bangs breve 18
- Den Danske Begrebsordbog og DanNet² 19
- C. Berg: Græsk-Dansk Ordbog 20
- Dansk Litteraturhistorisk Bibliografi 21
- Dansk Sproghistorie 23
- Danske Klassikere 24
- Danske Klassikere fra Middelalderen 25
- Den Danske Ordbog 27
- Diplomatarium Danicum og Danmarks Riges Breve 29
- Gammeldansk Ordbog 30
- Henrik Pontoppidans store romaner 31
- Latinsk hyrdedigtning i Danmark på Frederik 2.s tid 33
- Ordnet 34
- Peter Seebergs forfatterskab. En bibliografi 36
- sproget.dk 37
- Hans Svanings Danmarkshistorie 39
- Tekstnet 40
- Videnskabshistorisk tekstportal 41

Forskningssamarbejder 44

- H.C. Andersens Eventyr og Historier – den digitale manuskriptudgave 44
- Serien 'Babette' 46
- Center for Dansk Nylatin 47
- De kunst- og arkitekturhistoriske konsekvenser af Christian 4.s Englandsbesøg i 1606 48
- COR – Centralt OrdRegister for dansk 50
- ELEXIS 51
- Foreningen lex.dk 53

Andet udgivelsesarbejde 54

- Thomas Bartholin d.æ.s breve 54
- Thorkild Bjørnvigs lyrik 55
- Anders Bording: Samlede Skrifter 56
- Georg Brandes: Berlin som tysk Rigshovedstad 57
- Georg Brandes' Correspondance, 2e Série 57
- P.O. Brøndstedts dagbøger fra ungdomsrejsen 58
- Christian 4.s latinske brevstile 59
- Sophus Claussen og Johannes Jørgensen. En
brevveksling 61
- Danmarks gamle love på moderne dansk 62
- Danmarks gamle Ordsprog I-VIII 64
- Holger Drachmann – Amanda Nilsson («Edith»). En
brevveksling 65
- N.F.S. Grundtvig: Dansk Ravnegalder 66
- Carsten Hauchs digte 67
- Carsten Hauch: Indledning til Forelæsninger over Njalssaga
og flere med den beslægtede Sagaer 69
- Peder Hegelund: Susanna 70
- William Heinesens breve. Et udvalg 70
- Louis Hjelmslevs forelæsninger 1942-1943 71
- Johannes V. Jensen: Den gotiske Renaissance 73
- Johannes V. Jensen: Kongens Fald 74
- Johannes V. Jensen: Myter og Eksotiske Noveller 75
- Labyrintens fortsættelse 76
- Per Langes samlede essays 77
- Leonora Christina: Jammers Minde 79
- Christian Molbech: Ungdomsvandringer i mit Fødeland 80
- Poul Martin Møllers Skrifter 81
- Peter Nansens brevvekslinger med Edvard og
Georg Brandes 82
- Henri Nathansens dagbog 1918-1919 83
- Erik Pontoppidan: Grammatica Danica 84
- Klaus Rifbjergs digte 85
- Ole Rømers Triduum-observationer 86
- Brevvekslingen mellem Amalie og Erik Skram og Georg og
Ane Cathrine Achen 86
- B74 af Skånske Lov og Skånske Kirkelov 88
- Peder Syvs auktionskatalog 88
- Anders Sørensen Vedels Antichristus romanus 89
- Anders Sørensen Vedels udvalgte historiografiske
værker 89
- Johan Herman Wessels samlede skrifter 90

Forslag til nye udgivelser 91

- Frederik Christian Eilschovs skrifter 91
- Johannes Jørgensens tidlige romaner 92
- Udforskning af musikalske fortolkninger af dansk lyrik 94
- Sprogkontakt og sprogudvikling i senmiddelalderens Danmark 95

Personalia

- Medarbejdere på Christians Brygge 97
- Bestyrelser, nævn, udvalg m.m. 100
- Undervisning, censorvirksomhed m.m. 103
- Publikationer 104

Bestyrelsen 109**Mindeord 110**

- Marie Ingerslev Stoklund 110
- Mette Winge 113

Medlemmer 116

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, DSL, er en selvejende institution i tilknytning til Kulturministeriet. I den målaftale som DSL senest har indgået med Kulturstyrelsen (2016), fastsættes tre opgaver: 1) Udgivelsesvirksomhed, hvor målene er to: dels at sikre at de tekstkritiske udgaver er på højde med dagens editionsfilologiske standard; dels at opbygge viden og praksis inden for leksikografien. 2) Opbygning af elektroniske ressourcer, hvor målene også er to: dels at sikre tidssvarende tekstudgivelser og nødvendige opdateringer af *ordnet.dk*; dels at udnytte ressourcerne bedst muligt ved at samarbejde med institutioner der varetager beslægtede opgaver. 3) *Ordnnet.dk*, hvor målene er tre: at sikre at *Den Danske Ordbog* holdes opdateret og dokumenterer nutidssproget i Danmark; at sørge for at *ordnet.dk* løbende udvides, og at ordbogsressourcerne i videst muligt omfang knyttes sammen; samt endelig at udarbejde en plan for ordbogens fortsatte drift.

Opgaverne lapper over hinanden; i nedenstående korte opsummering af det forløbne år er ordbogsarbejdet nævnt under ét. I øvrigt henvises til årsberetningens gennemgang af projekter og aktiviteter.

Udgivelsesvirksomhed: Med udgivelsen af det sjette bind af *Dansk Sproghistorie* kunne vi i juni fejre afslutningen af et af DSL's mest ambitiøse projekter i nyere tid. I alt har 92 forfattere bidraget til værket, der beskriver dansk sprog, og sprog i Danmark, fra en lang række synsvinkler. To andre, og meget forskellige, udgivelser fulgte ved årsskiftet: *Ole Rømer's Triduum I-III* omhandler Rømers skelsættende *Triduum*-observationer foretaget i 1706. Sproget er engelsk – med originaltekster på latin – og værket henvender sig således til en international læserskare. I serien *Danske Klassikere* udkom Knut Hamsuns *Sult* baseret på den første udgave fra 1890, som var både mere dansk og mere provokerende end de udgaver der fulgte senere i Hamsuns levetid. Det er muligvis den hastigste salgssucces i DSL's historie – første oplags 1.000 eksemplarer var solgt på under 14 dage.

Opbygning af elektroniske ressourcer: Videnskabshistorien har altid spillet en væsentlig rolle i DSL. Ud over Rømer i bogform har vi i år udgivet en række værker på DSL's tekstplatform, *Tekstnet*, såsom Niels og Harald Bohrs brevveksling i et samarbejde med Niels Bohr Arkivet (foreløbig dog uden kommentarer), H.C. Ørstedes *Aanden i Naturen* (der udkom i bogform i 2020) og danske oversættelser af Tycho Brahes værk om den nye stjerne. *Tekstnet* vokser hurtigt i disse år. Blandt andet udgives her det samlede *Diplomatarium Danicum*, som vil være klar til juni, ligesom det andet store middelalderprojekt, *Danske Klassikere fra Middelalderen*, løbende vil udgive tekster her, både på originalsprog og i moderne dansk oversættelse.

Den Danske Ordbog og ordnet.dk: Også ordbogsplatformen er i hastig udvikling. Alle ordbøger migreres i disse år til et nyt system, der ud over en række andre gevinster vil sikre en tætte-

re sammenhæng mellem DSL's mange (p.t. 12) digitale ordbøger. *Den Danske Ordbog* udvides løbende med nye ord og nye betydninger, og det daglige antal brugere skønnes at ligge i nærheden af 150.000. Ordbogen leverer sproglig *public service* på videnskabeligt grundlag og er samtidig en vigtig forskningsinfrastruktur. Inden for rammerne af de opnåede bevillinger søger DSL at planlægge ordbogens fortsatte drift, men endnu er der ikke skabt en langsigtet løsning.

Det gælder for selskabets projekter og for de enkelte medarbejdere at de i udstrakt grad samarbejder med beslægtede projekter og institutioner (se også 'Forskningssamarbejder', s. 44).

Det forgangne år har budt på en stor og glædelig nyhed. Fra Carlsbergfondet har vi fået meddelelse om at fondet fremover er indstillet på at bevilge DSL 8 mio. kr. årligt til projekter som fondet på forhånd har godkendt. I første omgang skal ordningen løbe i en 3 års prøveperiode. Vi har derfor kunnet igangsætte en række nye projekter, bl.a. en tekstkritisk udgave af Henrik Pontoppidans tre store romaner, og flere nye initiativer i krydsfeltet mellem *Ordnet* og *Tekstnet*. Således skal vi nu arbejde med at tilgængeliggøre tekstressourcer for perioden 1700-1900 og udvikle en ny grænseflade med avancerede søgemuligheder. Bevillingen er en fornem gestus fra Carlsbergfondet, som vil give os en længe savnet mulighed for at langtidsplanlægge.

Også i det forgangne år er vi nået vidt omkring inden for de områder af kultur- og forskningslandskabet som DSL dækker. For at de mange aktiviteter kan blive til virkelighed, er vi helt afhængige af både bevillinger og engagement. Vi er taknemmelige for den støtte vi modtager fra private fonde og fra Kulturministeriet, og vil også gerne takke vores mange gode samarbejdspartnere på universiteter, forlag, biblioteker og andre institutioner. Også medlemskredsen, der spiller en central rolle som udgivere og tilsynsførende, og alle kollegerne på Christians Brygge skal have en varm tak for deres bidrag.

DSL er bemandet af en lille, dygtig administrativ stab. I år har vi sagt farvel til vores mangeårige sekretær, Maria Krogh Langner, og velkommen til hendes efterfølger, Tine Nordentoft Thorsen.

Den daglige ledelse af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab varetages af direktøren i tæt samarbejde med den øvrige administration. Bestyrelsen bliver på jævnlige møder med direktøren holdt underrettet om alle væsentlige anliggender og udøver på det grundlag selskabets øverste ledelse. Kommunikation med omverdenen har fundet sted via selskabets hjemmeside, ved pressemeddelelser samt gennem nyhedsbreve og på Facebook og LinkedIn.

Årets resultat er -27.842 kr. Selskabet har i 2022 modtaget bevillinger på 16.062.922 kr. mod 21.629.296 kr. i 2021.

Johnny Kondrup
formand

Karen Skovgaard-Petersen
direktør

Årets udgivelser

Dansk Sproghistorie

Redaktion: Laurids Kristian Fahl (projektleder), Ebba Hjorth (projektleder), Birgitte Jacobsen, Henrik Galberg Jacobsen, Bent Jørgensen og Merete K. Jørgensen
Tilsynsførende: Bente Holmberg og Allan Karker †
Finansiering: Carlsbergfondet og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Forfatternes dansk, sjette bind af *Dansk Sproghistorie* 1-6, udkom den 15. juni 2022 på Aarhus Universitetsforlag.

Danske reformationssalmer i kontekst

Redaktion: Bjarke Moe, Marita Akhøj Nielsen og Simon Skovgaard Boeck
Tilsynsførende: Dorthe Duncker, Anne Mette Hansen, Ebba Hjorth og Inger Sørensen
Finansiering: Carlsbergfondet og Velux Fonden

Danske reformationssalmer i kontekst udkom den 22. juni 2022 på Syddansk Universitetsforlag.

Den Danske Ordbog

Redaktion: Jørg Asmussen, Jonas Jensen, Henrik Lorentzen, Sanni Nimb, Nicolai Hartvig Sørensen, Lars Trap-Jensen og Thomas Troelsgård
Tilsynsførende: Dorthe Duncker, Liisa Theilgaard og Peter Zeeberg
Finansiering: Carlsbergfondet og Kulturministeriet

Onlineversionen af *Den Danske Ordbog* (ordnet.dk/ddo) blev opdateret to gange: den 17. juni og den 4. november 2022. I alt 724 ord, 38 betydninger og 26 faste udtryk blev føjet til ordbogen ved opdateringerne.

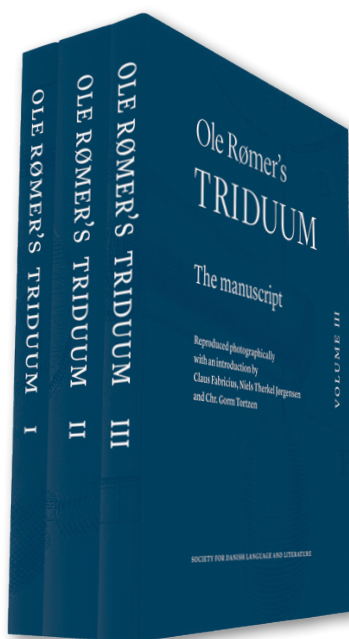
Ole Rømer's Triduum

Udgivere: Claus Fabricius, Per Friedrichsen †, Niels Therkel Jørgensen og Chr. Gorm Tortzen
Tilsynsførende: Steffen Heiberg og Peter Zeeberg
Finansiering: Carlsbergfondet og Moth-Lunds Fond

Ole Rømer's Triduum I-III udkom den 20. januar 2023 på Syddansk Universitetsforlag.

DEN DANSKE ORDBOG

MODERNE DANSK SPROG

Knut Hamsun: Sult

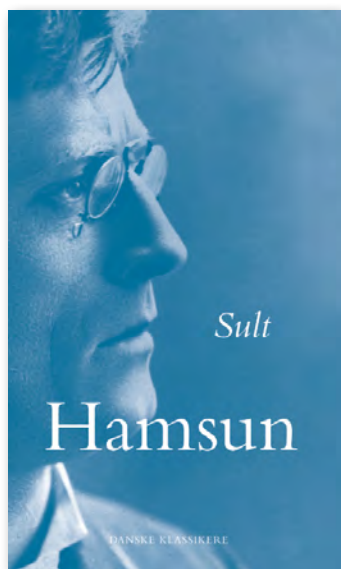
Udgivere: Elizabeth Blicher, Jesper Gehlert Nielsen og Peer E. Sørensen
Tilsynsførende: Johnny Kondrup
Finansiering: Statens Kunstfonds Projektudvalg for Litteratur

Knut Hamsun: *Sult* udkom den 18. januar 2023 i serien *Danske Klassikere* på Gyldendal. Andet oplag udkom den 1. marts 2023.

Svensk-Dansk Ordbog

Redaktion: Kjeld Kristensen
It og hjemmeside: Nicolai Hartvig Sørensen
It: Thomas Troelsgård
Tilsynsførende: Henrik Andersson † og Bente Holmberg
Finansiering: Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond samt Johanne og Einar Flach-Bundegaards Fond

Onlineversionen af *Svensk-Dansk Ordbog* blev opdateret med 1.387 nye ord den 6. juni 2022 på ordnet.dk/sdo.

Nyhedsbrev fra Det Danske Sprog- og Litteraturselskab udkommer normalt 2-3 gange årligt og bringer nyheder om igangværende og afsluttede udgivelser. Nyhedsbrev nr. 16 udkom i maj og nr. 17 i oktober 2022. Redaktionen varetages af Karen Skovgaard-Petersen og vekslende medarbejdere ved Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, senest Simon Skovgaard Boeck og Bjarke Moe.

I det forløbne år har Det Danske Sprog- og Litteraturselskab afholdt følgende arrangementer med deltagelse af bl.a. selskabets medlemmer og medarbejdere.

Marts 2022 – Udgivelsen af fjerde og femte bind af *Dansk Sproghistorie*

Udgivelsen af bind 4 og 5 blev markeret ved et mindre arrangement den 30. marts 2022.

Juni 2022 – Seminar og fejring af udgivelsen af sjette og sidste bind af *Dansk Sproghistorie*

Onsdag den 15. juni 2022 udkom sjette og sidste bind af *Dansk Sproghistorie: Forfatterens dansk*. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab markerede begivenheden ved afholdelse af et seminar og efterfølgende middag torsdag den 16. juni i Carlsberg Akademi.

Oktober 2022 – Markering af afslutningen af *Corpus Philosopherum Danicorum Medii Aevi*

I efteråret 2021 udkom det 14. og sidste bind i serien *Corpus Philosopherum Danicorum Medii Aevi*. Bindet er udgivet af Sten Ebbesen og Irène Rosier-Catach. Første bind udkom i 1955, og her 67 år senere markerede Det Danske Sprog- og Litteraturselskab afslutningen på dette store udgivelsesarbejde ved en reception i Videnskabernes Selskabs lokaler den 5. oktober 2022.

November 2022 – Deltagelse i Bogforum

Ved Bogforum i Bella Center Copenhagen den 4.-6. november 2022 havde Det Danske Sprog- og Litteraturselskab igen i år sin egen stand, hvor selskabets udgivelser blev præsenteret, og hvor medarbejdere informerede om selskabets aktiviteter. Også på flere af Bogforums scener deltog selskabets medarbejdere med debat og samtaler om bl.a. *Den Danske Ordbog* og afslutningen af *Dansk Sproghistorie*.

Februar 2023 – Fejring af udgivelsen af *Ole Rømer's Triduum*

I løbet af tre hektiske dage i oktober 1706 foretog den danske astronom Ole Rømer en række observationer af stjernehimlen. Alle kilder til Rømers skelsættende observationer er nu udkommet i storværket *Ole Rømer's Triduum*. Udgiverne er lektor Claus Fabricius, lektor emer. Niels Therkel Jørgensen og lektor emer. Chr. Gorm Tortzen.

Denne videnskabshistoriske begivenhed fejrede vi den 9. februar 2023 i bibliotekssalen i Rundetaarn med oplæg af professor Anja C. Andersen, Københavns Universitet, professor emer. Helge Stjernholm Kragh, Københavns Universitet, og lektor Claus Fabricius, Barcelona Universitet.

Essay: Ole Rømers Triduum

Ole Christensen Rømer blev født i en velstående skipperfamilie nede ved Mindet, hvor Aarhus Å løber ud. Året var 1644, og i årene indtil sin død i 1710 oplevede han en række voldsomme begivenheder i Danmarkshistorien: svenskernes afbrænding af Aarhus 1658, tabet af Skånelandene, Frederik III's indførelse af enevælden i 1660, Christian V's gennemgribende reformer i 1680-erne (hvor han selv havde en vigtig rolle) og Frederik IV's nølende indførelse af kalenderreformen i 1700 (også her spillede han sammen med filosofen G.W. Leibniz i Berlin en aktiv rolle). Kort sagt: Han var et, i øvrigt tavst, vidne til en af de mest turbulente perioder i dobbeltmonarkiets forvandling til et moderne enevælde. Hans far stammede fra Rømø – deraf navnet – hans mor var datter af en af byens borgmestre. Efter skolegang på byens katedralskole kom han til Københavns Universitet og blev optaget i medicineren, professor Erasmus Bartholins hus, nu med sit latinske navn Olaus Christiani Rømerus.

Rømers vej til Paris

Frederik III havde i 1655 købt Tycho Brahes efterladte observationer hjem fra Prag, men planerne om at lade dem udgive blev opgivet i 1670, fordi Christian V ikke ville bevilge penge til trykningen. I Paris fattede Ludvig XIV's nyligt stiftede Académie des Sciences derfor en ambitiøs plan om at overtage projektet. Året efter sendte Akademiet følere til Danmark og opnåede tilladelse til at låne de uerstattelige håndskrifter mod at udgive dem. Tychos observationer var foretaget på Hven og kunne derfor kun få relevans for Paris (og prestige for Solkongen), hvis man omregnede observationerne til Paris' meridian. Abbé Jean Picard, en af tidens mest erfarne astronomer, ankom til København i august 1671 og samme eftersommer sejlede han, Bartholin og den unge Rømer til Hven (nu svensk) for at bestemme Uraniborgs position præcis. En vigtig del af beregningen var samtidige observationer på Hven og i Paris af Jupiters måner og deres forsvinden ind i Jupiters skygge. Tidsforskellen ville nemlig vise den præcise forskel i længdegrad mellem de to byer. Denne metode fik stor betydning i 1676, da Rømer i Paris med tilsvarende målinger påviste, at lyset bruger tid til at passere fra Jupiter, det han kaldte 'lysets tøven'. Faktisk er lysets tøven det eneste, som man i nutiden husker Rømer for, men som man vil se nedenfor, er der andre og lige så vigtige resultater på hans CV.

Det var koldt i efteråret 1671, og den lidt kuldkære Picard foretrak at blive i København og lade den 26-årige Rømer foretage beregningerne. Ved franskmandens afrejse overtalte Bartholin kong Christian til at lade Rømer følge med håndskrifterne til Paris som en slags sikkerhedsgaranti. Her boede og arbejdede han på Akademiet sammen med et internationalt hold eliteforskere, heriblandt Jean-Dominique Cassini, Christiaan Huygens, Gottfried Wilhelm Leibniz og John Locke, for at nævne de mest berømte. I 1681 blev han kaldt hjem af Christian V, og

meget mod sin vilje vendte han tilbage til et livslangt slid og slæb i centraladministrationen (mål- og vægtreform, landevejenes opmåling, Københavns forskønnelse, politimesterembedet, højesteret osv.) og på universitetet, hvor han blev professor – tilsyneladende uden nogensinde at have taget en afsluttende eksamen (nærmere detaljer om Rømers liv og mange videnskabelige opdagelser findes i Per Friedrichsen & Chr. Gorm Tortzen: *Ole Rømer – Korrespondance og afhandlinger samt et udvalg af dokumenter*, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, 2001. Se også biografien i *Triduum* I.1.1.).

Observatorium Tusculanum

Rømer havde to observatorier i København: universitetets på Rundetårn og et privat i professorboligen i Store Kannikestræde, hvor han observerede og afprøvede nye kikkerters og andre måleinstrumenter, som han allerede i Paris havde vundet ry for. I et brev til Leibniz fra 1704 afslører han, at han 'har stjålet en sommer' til sig selv for at realisere en drøm om et stort videnskabeligt projekt, der fordrede et helt nyt og anderledes observatorium. Bartholinerne havde bygget en lystgård ude i Vridsløsemagle, hvor de gårde lå, hvis fæsteafgifter helt eller delvis var deres professorgage. Landsbyen ligger 15 km vest for København. Her fik Rømer lov at eksperimentere, og efter flere skitser og konstruktionstegninger opførte han i 1704 et diminutivt observatorium bestående af et lille tegltækt bindingsværkshus med en smal åbning langs hele taget fra nord til syd. Under revnen opsatte han *Rota meridiana*, meridianhjulet, som var ophængt med navene nøjagtigt øst-vest og derfor selv pegede præcist nord-syd. Hjulet var snedigt ophængt, så det ikke satte sig eller kunne sløre, og det var udstyret med en række måleinstrumenter, herunder en meget nøjagtig gradinddeling langs hjulets rand. Herfra kunne man med en påspændt kikkert obser-

vere alle stjernepassager over den nord-sydgående linje, meridianen. På grund af tagets skærmvirkning kunne observationerne foretages ved dag og ved nat.

Kikkerterne målte stjernens højde, mens flere afskærmede pendulure med en for tiden meget stor præcision angav, hvornår en stjerne passerede meridianen. Herved kunne man angive positionen på stjernehimlen med to koordinater. Instrumentet blev senere standard i observatorier verden over og går under navnet meridiankredsen.

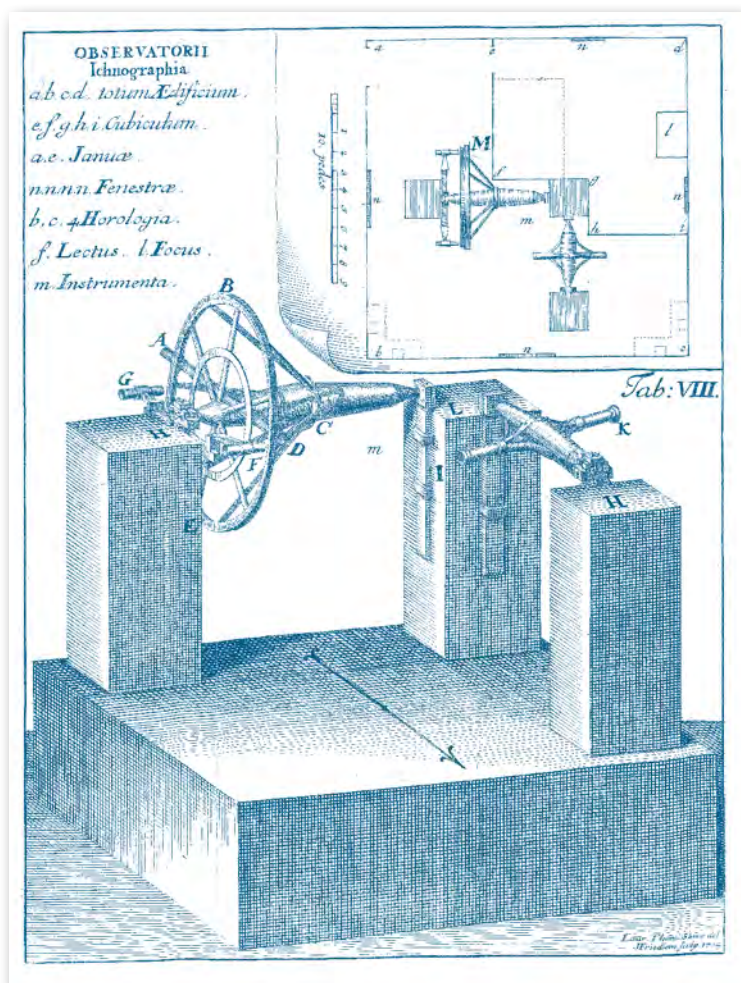
Målet var at lave det hidtil mest præcise stjernekort over alle de himmellegemer, som passerede meridianen. Rømer havde (som andre astronomer) en mistanke om, at den herskende opfattelse af, at alle andre stjerner end planeterne var fiksstjerne og altså 'sad fast', var forkert. Allerede nogle antikke observationer tydede på det; problemet var bare, at man ikke havde præcise målinger – dels havde man ikke kikkerter før efter 1600, dels var det lige så vigtige måleinstrument, uret, først blevet præcist i 1670'erne med Christiaan Huygens' præcisionsure. Opgaven gik altså ud på at præsentere en måling, der slog alle andre målinger – og så vente 100 år for at få be- eller afkræftet teorien om, at fiksstjernerne faktisk bevæger sig, men bare så langsomt, at et menneske ikke kan opfatte det i sin levetid. Det er grundforskning, når det er allermest grundigt.

Rømer gik stille med dørene og afslørede kun sine tanker for Leibniz, der tryglede ham om at offentliggøre nogle af sine mange epokegørende opdagelser. Men Rømer led tydeligvis af publikationsangst og lod det meste blive i skrivebordsskuffen. Et påbegyndt værk om Rota og mange andre ting (heriblandt beviset for, at Jorden roterer om Solen og ikke omvendt) kom ikke længere end til de kobberstukne illustrationer fra 1702-1704.

Triduumobservationerne

I oktober 1706 var alle sejl sat til ude i Vridsløsemagle. Senere er det blevet almindeligt at tale om Observatorium Tusculanum (opkaldt efter Ciceros landsted uden for Rom), men intet tyder på, at Rømer selv brugte betegnelsen. Et hold omhyggeligt trænedede studenter skulle observere i døgn drift og notere alle passager. Det lille observatorium havde et soverum, så ikke-tjenstgørende kunne hvile sig. Altsammen meget praktisk og helt revolutionerende for et observatorium, der udefra lignede et bondehus, men indvendigt var udstyret med den allernyeste teknologi.

Resultaterne blev løbende dikteret i 'dagbøger', *diarier*, og senere nedfældet af en øvet skriverhånd i en observationsprotokol. Fire år senere overdrog Rømer på dødslejet en udskrift af protokollen til sin sjælesørger Christen Worm, der senere lod den indgå i Universitetets arkiv. Her blev den lykkeligvis ikke flammernes bytte under den frygtelige bybrand i 1728, hvorunder alle Rømers instrumenter i hans københavnske observatorier og alle hans tusindvis af observationer brændte på Rundetårn. Kun de omtalte kobberplader blev reddet.

Peder Horrebow

Når vi kender så mange detaljer om Triduumobservationerne, skyldes det Peder Nielsen Horrebow (1679-1764), en fiskersøn fra Løgstør, der ved flid og energi fik kæmpet sig op til at blive Rømers efterfølger og professor i astronomi. Mange år senere, i 1735, udgav han bogen *Basis Astronomiæ* ('Astronomiens grundpille'), hvori han nøje beretter om sit idols geniale instrumenter og observationsmetoder. Horrebow var måske selv med derude fra den 20. til den 23. oktober (og et par dage før og efter – man kunne jo ikke vide, at disse dage var næsten skyfri), og han havde i hvert fald været med til konstruktionen af Rota. Hans værk er først nu blevet oversat i sin helhed og viser om noget Rømers genialitet på mange områder. Horrebow mødte megen modstand i forsøget på at udgive mesterens værk, men fik på et sent tidspunkt hjælp fra uventet side, idet Rømers enke, Else Magdalene Bartholin (1680-1763), efter sin anden mands død stillede hidtil ukendt materiale til rådighed for ham, heriblandt Rømers *Adversaria*, der er fulde af skitser og mange forarbejder til observationerne. Der er således tre helte i historien: Rømer selv, Horrebow og sent i forløbet Else Magdalene Bartholin.

Triduum er Rømers egen betegnelse for observationsrækken og er en typisk baroktitel, som betyder 'De tre dage'. I kirkesprog betyder det dagene fra skærtorsdag aften til påskemorgen, men her har Rømer elegant brugt det om sin nyopdagelse. Navnet kan han selvfølgelig først være kommet på, da han efter afslutningen vidste, at han havde tre dages observationer, hvis resultater med ret simple midler kan reduceres og derved blive så præcise, som han ønskede sig.

Udgaven

Arbejdet med den foreliggende udgave, der lige fra begyndelsen var tænkt engelsksproget, påbegyndtes i 2005 af en gruppe på fem: videnskabshistorikeren Per Friedrichsen, astronomen Jan Teuber, astronomen Claus Fabricius, videnskabshistorikeren Niels Therkel Jørgensen og den klassiske filolog Chr. Gorm Tortzen. De to førstnævnte nåede ved deres alt for tidlige død kun at se de første spæde resultater, der langsomt tog form og endte med denne disposition i tre bind:

- I en introduktion til Rømer og hans tid, hans instrumenter og observationsmetoder. Desuden indeholder bindet en vurdering af præcisionen i *Triduum* ved en sammenligning med en computerberegning af stjernernes position i oktoberdagene 1706. Man får således den første vurdering af instrumentet, som for længst er gået tabt, men hvis resultater er nedfældet i håndskriftet. Bindet indeholder desuden en række appendices.
- II en fuldstændig oversættelse af Horrebows *Basis Astronomiæ* i en dobbeltsproget udgave med fotografisk gengivelse af den latinske tekst og de kobberstik, som Horrebow med livet som indsats reddede ud af den brændende professorgård i oktober 1728.
- III en fotografisk gengivelse af *Triduum*-håndskriftet med engelsk paralleloversættelse og forklaring på principperne for observationsrækken.

En sådan udgivelse forudsætter en viden, som ingen mennesker har nu til dags, og derfor har det været en stor oplevelse for os tre, der langt om længe har færdiggjort arbejdet, at bruge hinandens viden og udnytte den til en fælles fremlæggelse af et af de helt store resultater i dansk naturvidenskabs historie. Vi skylder nemlig at fortælle, at den tyske astronom Tobias Mayer i 1856 faktisk gentog Rømers opmåling af stjernehimlen og kunne konstatere, at Rømer altså havde ret: Verdensrummet er ikke konstant, men bevæger sig.

Chr. Gorm Tortzen

Claus Fabricius, Niels Therkel Jørgensen & Chr. Gorm Tortzen: *Ole Rømer's Triduum I-III*. Society for Danish Language and Literature, 2023.

Arkiv for Dansk Litteratur

Redaktion: Jesper Gehlert Nielsen

Samarbejdspartner: Det Kgl. Bibliotek

Finansiering: Det Elektroniske Forskningsbibliotek, Kulturnet Danmark, Det Kgl. Bibliotek og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Arkiv for Dansk Litteratur (tekster.kb.dk/adl) er et websted, der giver adgang til den klassiske danske litteratur. 78 forfatterskaber – fra 1100-tallets Saxo til Gustaf Munch-Petersen (1912-1938) – er lagt ud i fortrinsvis tekstkritiske og kommenterede (DSL-)udgaver, dels i faksimileversion, dels i søgbar tekstversion. Til forfatterskaberne knytter sig et forfatterportræt med orientering om biografiske forhold, centrale værker og temaer, værkernes modtagelse og efterliv samt en bibliografi. Tilsammen en digital litteraturhistorie på ca. 2.100 bogsider.

Arkiv for Dansk Litteratur blev oprettet i begyndelsen af 2000-tallet, hvor der blev arbejdet intensivt på at etablere det digitale arkiv. Efter etableringen faldt det redaktionelle aktivitetsniveau markant, og i den følgende årrække befandt sitet sig (teknisk og redaktionelt) i et dødvande.

I begyndelsen af 2013 tog Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Det Kgl. Bibliotek (først uafhængigt af hinanden, siden som fælles ind-

sats) initiativ til et fornyet samarbejde om *Arkiv for Dansk Litteratur*. Det Kgl. Bibliotek afsatte midler til det indledende arbejde, og der blev nedsat en projektgruppe bestående af medarbejdere fra Det Kgl. Bibliotek og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Gruppen skulle med afsæt i bl.a. gennemførte interviews og analyser finde frem til, hvordan det nye *Arkiv for Dansk Litteratur* teknisk og funktionelt skulle indrettes. Fokus var i denne fase kun i begrænset omfang på at tilføje nyt materiale til sitet, da der ikke var afsat midler hertil. Arbejdet med at definere og siden udvikle det nye site blev påbegyndt i 2014 og fortsatte i de følgende år med en del afbrydelser undervejs. En ny og mere teknisk udviklet version (3.0) blev i september 2020 lanceret som en del af Det Kgl. Biblioteks tekstbase på adressen: tekster.kb.dk/adl.

Herman Bangs breve

Redaktion: Thomas Hansen

(databehandling) og Gert Posselt

Tilsynsførende: Jens Bjerring-Hansen og Per Dahl

Finansiering: Augustinus Fonden og Carlsbergfondet

Den omfattende personkreds, som Herman Bang (1857-1912) via breve og telegrammer flittigt meddelte sig til, afspejler hans eget mangesidige virke siden 1870'erne. Kun relativt få af disse breve er hidtil blevet publiceret, fyldigst i form af to bogudgaver fra hhv. 1918 (et udvalg af breve til Peter Nansen) og 1951 (en mere fuldstændig helhed til Fritz Boesen); som tekstudgaver betragtet har de imidlertid begge en mangelfuld og utilstrækkelig form.

En gradvis publicering af alle bevarede breve fra og til Herman Bang vil forsyne forskningen med et vigtigt materiale til forståelse af den biografiske ramme om hele Bangs virksomhed som forfatter, oplæser, journalist og sceneinstruktør.

Én person har efterladt sig flere modtagne breve fra

Bang end nogen anden: den nære ven gennem godt 30 år, journalisten, forfatteren og forlæggeren Peter Nansen (1861-1918). Bangs ca. 500 breve til ham og ca. 100 bevarede breve til hustruen, skuespillerinden Betty Nansen (1873-1943), danner siden 2016 grundstammen i webstedet text.dsl.dk/books/bang-h_letters.

Den digitale udgave rummer nu ca. 1.800 brevttekster til 33 forskellige modtagere. Den nuværende bevilling udløb i foråret 2022, og udgaven færdiggøres i sit foreliggende omfang, men vil senere kunne forøges med flere brevttekster.

Den Danske Begrebsordbog og DanNet²

Redaktion: Sanni Nimb (projektleder) i samarbejde med redaktionen for *Den Danske Ordbog*

Samarbejdspartnere: Bolette Sandford Pedersen, Sussi Olsen og Simon Gray (Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet)

Tilsynsførende: Jens Bjerring-Hansen, Dorthe Duncker og Eva Skafte Jensen

Finansiering: Carlsbergfondet

Den Danske Begrebsordbog er omdrejningspunktet i to projekter. Det ene afsluttes december 2023 og har til formål at gøre ordbogens semantiske og tematiske grupperinger af ordforrådet digitalt tilgængeligt til forskningsanvendelse via en web-service. De enkelte kapitler og afsnit vil kunne suppleres med andre oplysninger om ordene, fx bøjningsformer, datering, valensmønstre eller ontologiske typer. Tilføjelsen af oplysninger er mulig fordi alle ord i *Begrebsordbogen* er sammenkoblet på betydningsniveau med dels *Den Danske Ordbog*, dels en række sprogteknologiske ordbøger som Det Danske Sprog- og Litteraturselskab gennem en årrække har udarbejdet i samarbejde med Center for Sprogteknologi, fx det danske WordNet *DanNet*. Sammenhængen mellem *Begrebsordbogen* og *Den Danske Ordbog* udnyttes allerede i funktionen *Ord i nærheden* som er integreret i *ordnet.dk/ddo*. Funktionen viser grupper af betydningsmæssigt beslægte-

de ord ved de fleste opslagsord (se fx verbet *køre* og substantivet *pille* på *ordnet.dk/ddo*). I hvert enkelt tilfælde beregner en algoritme ud fra strukturen i *Begrebsordbogens* manuskript hvilke ord der skal vises. I dette projekt arbejdes der også med at udvide *Begrebsordbogens* leksikalske dækningsgrad i forhold til den trykte udgave, og udvalgte afsnit bliver justeret og opdateret. Dermed forbedres også *Ord i nærheden*-funktionen i *Den Danske Ordbog*.

Det andet projekt, *DanNet*², blev afsluttet 31. december 2022. Selskabet har sammen med Center for Sprogteknologi, Københavns Universitet, i dette projekt undersøgt hvordan *Den Danske Begrebsordbogs* kategorisering af det danske ordforråd kan udnyttes til at udvikle sprogteknologiske ressourcer for dansk. Et af resultaterne er en udvidelse af *DanNet* med 5.500 adjektivbetydninger baseret på grupperinger af adjektiver i *Begrebsordbogen* og genanvendelse af *Ord i nærheden*-algoritmen til udtræk af leksikalske data fra XML-manuskriptet. I projektet er knap 2.000 begreber i *DanNet* også blevet oversat til tilsvarende begreber i det engelske Princeton WordNet, bl.a. for at de danske sprogdata bedre kan udnyttes i international forskning. Oversættelsen og sammenkoblingen blev udført gruppevis ud fra tema i *Begrebsordbogen*, hvilket littede arbejdet betydeligt. Et selvstændigt leksi-

kon med oplysning om mere end 14.000 danske ords polaritet er yderligere udarbejdet i projektet og ligger offentligt tilgængeligt på *korpus.dsl.dk*. Leksikonet blev udarbejdet på grundlag af ordforrådet i *Begrebsordbogens* negative, henholdsvis positive afsnitsbetegnelser. Værdierne for de

12.3 Offentliggøre

- ▶ 11.17 Bemærke, opdage; 11.23 Sandhed; 12.2 Fortælle; 12.6 Nyhed; 12.22 Bekræfte; 12.34 Gøre forståelig, forklare; 12.35 Argumentere, bevise; 12.38 Sige sandheden; 12.46 Bog, hæfte; 12.49 Kommunikation, presse; 15.18 Advarsel, forbud; 15.42 Magtudøvelse; 18.11 Offentlig myndighed; 18.14 Offentlig forvaltning, tilsyn; 18.16 Samfundsdebat

SB • offentliggørelse, meddelelse om, melding om, undretning, bekendtgørelse, udsagn, tilkendegivelse, kurgørelse, proklamation, forkyndelse, bulletin, del

enkelte ordbetydninger er overført til både *DanNet* og et nyt sprogteknologisk leksikon *COR – Centralt OrdRegister for dansk*, der er under udarbejdelse i disse år i samarbejde med Dansk Sprog­nævn og Center for Sprogteknologi (se s. 50). Sideløbende med det leksikalske arbejde er der udviklet en ny version af *DanNet* der vedligeholdes af Center for Sprogteknologi og kan udforskes direkte i en webbrowser.

*DanNet*²-projektet er beskrevet i en række forskningsartikler og fremlagt ved flere konferencer samt ved to workshops i 2022 med deltagelse af en række ELEXIS-partnere (se s. 51).

C. Berg: Græsk-Dansk Ordbog

Redaktion: Finn Gredal Jensen (projektleder), Chr. Gorm Tortzen og Thomas Troelsgård

It og hjemmeside: Nicolai Hartvig Sørensen

Konsulent: Marie Bilde Rasmussen

Tilsynsførende: Sten Ebbesen og Liisa Theilgaard

Finansiering: Augustinus Fonden og G.E.C. Gads Fond

I 1800-tallet udkom flere græsk-danske ordbøger (Arnesen 1830, Berg 1864, Berg 1885), alle beregnet på gymnasieskolens og universitetets undervisning i oldgræsk. Den sidste udgave af Berg er blevet den dansk-norske standardordbog og er genoptrykt adskillige gange. Bergs ordbog blev til i den grundige tyske ordbogstradition, som alle moderne ordbøger er udsprunget af. Førsteudgaven er mere omfangsrig end andenudgaven, som nu har tjent skole og universitet godt i 130 år. Ordbogen bruges i dag dels i gymnasiet, dels på universiteterne af studerende i græsk, latin, oldtidskundskab, klassisk arkæologi, teologi og religionshistorie, foruden i en række andre fag, herunder filosofi.

Imidlertid har Gyldendal besluttet ikke mere at genoptrykke ordbøger, og forlaget finder, at Bergs ordbog ej heller har kommerciel interesse på de digitale medier. Dette ville betyde, at man blandt danske elever og studerende herefter ville være henvist til fx græsk-engelske ordbøger. Al pædagogisk erfaring viser,

at det er vanskeligere at lære et fremmed sprog gennem et andet. Desuden kan oversættere og andre, der arbejder med oldgræsk og dansk, have god brug for en pålidelig ordbog med mange synonymmer.

Ved årsmødet i 2003 fik bestyrelsen bemyndigelse til at indlede et samarbejde med det italienske forlag Loescher om en fordanskning af den netop udgivne græsk-italienske ordbog, der som den første i verden var digitalt baseret. Samarbejdet måtte af forskellige årsager opgives, men i mellemtiden har teknologiske fremskridt gjort det muligt at digitalisere ældre ordbøger, som derved får nyt liv. På baggrund af en bevilling fra G.E.C. Gads Fond blev der arbejdet videre på forundersøgelserne.

Projektet er gennemført 2019-2021 med en bevilling fra Augustinus Fonden. Med en mindre forsinkelse er en første version blevet lanceret den 25. februar 2022 på adressen ordnet.dk/gdo. Efter lanceringen udestår der stadig en sidste korrektur, som er påbegyndt.

Dansk Litteraturhistorisk Bibliografi

Udgiver: Lasse Stein Holst

Studentermedhjælp: Karla Tibbe

Tilsynsførende: Jeppe Barnwell

Konsulent: Holger Berg

Finansiering: Augustinus Fonden, Konsul George Jorck og Hustru Emma Jorck's Fond og Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab (Københavns Universitet)

Dansk Litteraturhistorisk Bibliografi er en vigtig digital ressource, ikke mindst for danskstuderende og gymnasieelever samt for disse gruppers lærere, der kan henvise til bibliografien som et pålideligt internet-sted at finde sekundærlitteratur til studiet. Bibliografien blev påbegyndt af Aage Jørgensen i 1967 og vedligeholdt af ham frem til 2014, til dels for en bevilling fra Statens Humanistiske Forskningsråd. I 1989 udsendte Dansk Lærereforening en kumuleret udgave af bibliografien 1967-1986 i bogform, men vedblev at udgive opdateringer i tidsskriftet *Dansknoter* frem til 2004. I 2014 overtog Det Kgl. Bibliotek arbejdet med bibliografien og videreførte den som en delbase i REX til og med 2017. I 2015 udkom endnu en kumuleret bogudgave, der indeholdt poster for perioden 2000-2014, desværre uden registre. Efter 2017 er bibliografien ikke blevet ajourført. I 2018 tog Erik Skyum-Nielsen og Johnny Kondrup initiativ til en genoptagelse af arbejdet som et samarbejde mellem Det Kgl. Bibliotek, Institut for

Nordiske Studier og Sprogvidenskab ved Københavns Universitet og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. I slutningen af 2021 meddelte biblioteket dog at man alligevel ikke så sig i stand til at hoste bibliografien.

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab har påtaget sig at videreføre bibliografien i samarbejde med Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, og selskabet har fået overdraget ejendomsretten til bibliografien samt data og metadata omkostningsfrit af Det Kgl. Bibliotek.

Jacobsen, Johs. V. Jensen, Jeppe Aakjær, Karen Blixen, Kaj Munk og Klaus Rifbjerg.

Takket være en bevilling fra Augustinus Fonden har det været muligt at igangsætte arbejdet pr. september 2022. Firmaet ReIndex står for hosting af bibliografien.

Derefter skal bibliografien løbende videreføres, og Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab har til dette formål stillet et årligt tilskud på 50.000 kr. til og med 2025 i udsigt.

I første omgang skal bibliografien ajourføres for perioden 2018-2022. Denne opgave er blevet lettet betragteligt af at Aage Jørgensen har stillet ni bibliografier, som han har udarbejdet siden 2018, til rådighed for projektet. Det drejer sig om bibliografier over St.St. Blicher, N.F.S. Grundtvig, H.C. Andersen, J.P.

Dansk Sproghistorie

Redaktion: Laurids Kristian Fahl (projektleder), Ebba Hjorth (projektleder), Birgitte Jacobsen, Henrik Galberg Jacobsen, Bent Jørgensen og Merete K. Jørgensen

Studentermehjælp: Agnes Aggergaard Mikkelsen og Andrea Stengaard

Tilsynsførende: Bente Holmberg og Allan Karker †

Finansiering: Carlsbergfondet og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Dansk Sproghistorie er publiceret som et 6-binds bogværk (i alt godt 2.600 sider) suppleret med en webside. Bogværket udgives i samarbejde med Aarhus Universitetsforlag.

Første bind, *Dansk tager form*, indeholder følgende hovedafsnit: *Kilderne, Historie og sprog, Sprogbeskrivelser* samt *Skrift*. Bind 2, *Ord for ord for ord*, har hovedtemaerne *Ortografi, Tegnsætning, Udtale, Ordforråd og Ord fra andre sprog*. Bind 3, *Bøjning og bygning*, fortsætter de klassiske sproghistorie-discipliner med *Bøjning og Syntaks*. Desuden behandles *Dialekter og Sociolekter*. I fjerde bind, *Dansk i brug*, er afsnittene *Lov, bibel og salmer, Viser, sange og ord-sprog, Sprog og medier*, og der afsluttes med *Dannelse og uddannelse*. Bind 5, *Dansk*

i samspil, beskriver *Dansk i Verden og Andre sprog i Danmark*. Bind 6, *Forfatternes dansk*, afslutter værket med afsnittene *Sprog og stil* samt *Forfattersprog*.

Websiden (*dansksproghistorie.dk*) rummer dokumentations- og illustrationsmateriale der af pladshensyn må udelades af bogen, og webmediets særlige muligheder for lyd- og billedoptagelser udnyttes.

Jørgen Sparre har stået bag bøgernes grafiske udformning, mens forlagsredaktør Anette Stoffersen – i samarbejde med redaktionen, og blandt meget andet – har væretaget den omfattende billedredaktion.

Redaktionen har i det forgangne år arbejdet med at gøre artikler, illustrations- og hjemmesidemateriale til bind 6 klar til forlaget. Bind 6 udkom den 15. juni 2022. Den nye bevilling fra Carlsbergfondet (se s. 7) gør det muligt at igangsætte arbejdet med at udarbejde et digitalt emneregister til hele værket.

Udkommet:

Dansk Sproghistorie

Bind 1: *Dansk tager form* (2016)

Bind 2: *Ord for ord for ord* (2018)

Bind 3: *Bøjning og bygning* (2019)

Bind 4: *Dansk i brug* (2020)

Bind 5: *Dansk i samspil* (2021)

Bind 6: *Forfatternes dansk* (2022)

Danske Klassikere

Redaktion: Jesper Gehlert Nielsen

Studentermedhjælp: Silas Blume Smidt og Karla Tibbe

Klassikerudvalg: Søren Peter Hansen, Lasse Horne Kjældgaard, Johnny Kondrup, Birthe Melgård, Jesper Gehlert Nielsen og Søren Schou

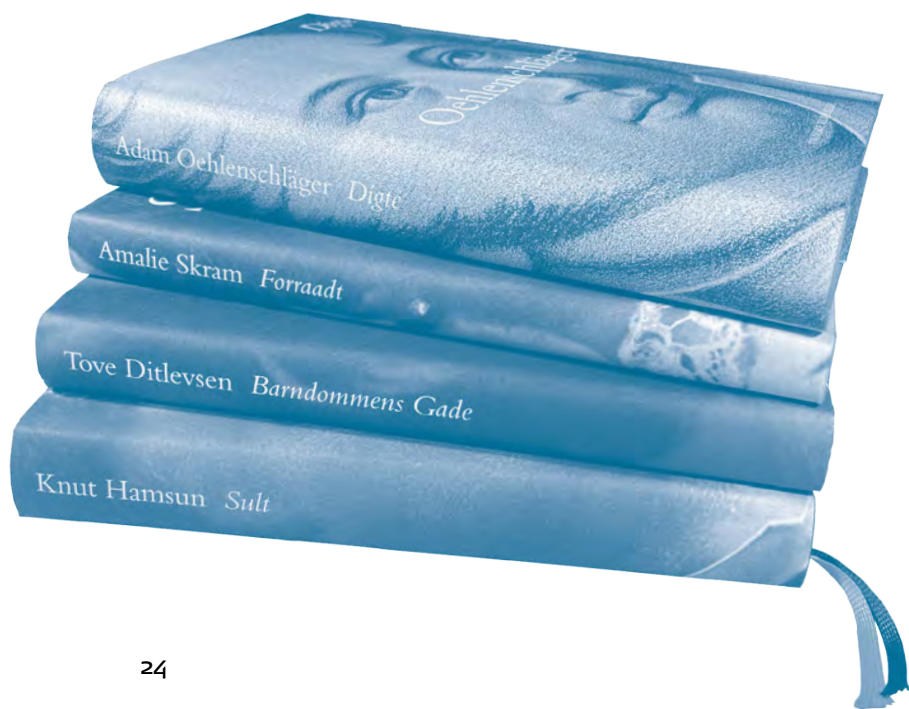
Finansiering: Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Litteratur

Danske Klassikere er en fortløbende serie af litterære hovedværker, der spænder over de sidste fire århundreder – foreløbig fra Thomas Kingo (1634-1703) til Anders Bodelsen (1937-2021). Der er udgivet flere end 100 titler i serien, hvis formål er at give læseverdenen mulighed for at erhverve billige, holdbare og pålidelige udgaver, hvor teksterne er eftergået kritisk og forsynet med oplysende kommentarer og efterskrifter. Titlerne udgives i kommission hos Gyldendal og lagerføres i 15 år.

Danske Klassikere omfatter en række hovedstykker i den danske digtekunsts hi-

storie – og nogle, som burde være det. Serien udgøres således ikke kun af guldrandede glansnumre, men også af værker, der i dag er ukendte, selv om de i samtiden nød ganske stor anerkendelse. Hovedvægten i titlernes antal ligger på 1800-tallet, især på de sidste årtier, mens titlerne fra før 1800 er langt færre. Serien omfatter tillige værker fra efter 1920, og det er redaktionens ønske, at titler fra det 20. århundrede med tiden vil udgøre en markant del af *Danske Klassikere*. Ikke kun ud fra litteraturhistoriske kriterier, men mest af alt fordi bøgerne er værd at læse, har en kvalitet, der gør dem til en oplevelse for læsere netop nu, samtidig med at de gør indtryk som stemmer fra en anden tid.

Redaktionens bemanning har siden efteråret 2021 været reduceret til et absolut minimum, og afviklingen af igangværende udgivelsesprojekter er fortsat i nedsat tempo. En-

kelte nye projekter sættes undtagelsesvist i gang.

Blandt de kommende titler i serien er for tiden en overvægt af værker fra det 20. århundrede. Næste planlagte udgivelse bliver Frank Jægers tidlige digtsamlinger fra Farumperioden: *Dydige digte* (1948), *Morgenens trompet* (1949), *De 5 aarstider* (1950) og *Tyren* (1954). Herefter følger Knud Sønderbys samlede essays, Christian Winthers *Fire Noveller* (1843) og *Digtninger* (1843) samt Tove Ditlevsens otte digtsamlinger. Finansieringen af det stigende antal genoptryk udgør et voksende problem på grund af de høje produktionspriser. Der arbejdes på en nedskalering af seriens udstyr og dermed også en nedbringelse af produktionsudgifterne, således at genoptrykkene kan finansieres af salgsindtægterne alene. For at ruste serien bedre til den ændrede bevillingssituation er det pr. januar 2023 besluttet at rekonstruere klassikerudvalget og inddrage nye kompetencer i processen. Et nyt udvalg er under overvejelse. Det afgående udvalgs medlemmer takkes alle for den store indsats gennem de sidste mange år.

Danske Klassikere fra Middelalderen

Udgivere: Jonathan Adams (projektleder), Maria Arvidsson, Simon Skovgaard Boeck, Caroline Høglund, Valentin Boolsen, Thomas Hansen (databehandling), Finn Gredal Jensen og Peter Zeeberg

Studentermedhjælp: Frederikke Illemann Mortensen

Tilsynsførende: Anne Mette Hansen, Ebba Hjorth, Eva Skafte Jensen, Merete K. Jørgensen, Marita Akhøj Nielsen og Erik Skyum-Nielsen

Finansiering: A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond, Augustinus Fonden, Velux Fonden og Aage og Johanne Louis-Hansens Fond

Projektets mål er at udgive og oversætte 25 af de væsentligste tekster i den dansksprogede middelalderlitteratur. Teksterne udgives digitalt på originalsproget, mens oversættelserne til moderne dansk vil udkomme både digitalt og i seks trykte bind med illustrationer. De udvalgte 25 tekster giver et nuanceret billede af livet i middelalderen. De omfatter både verdslige og religiøse tekster, både oversatte og originale danske værker, både litterær læsning for den høje adel og encyklopædiske brugstekster. Teksterne udgør dermed et bredt udvalg af den rige litteratur vi har overleveret fra dansk middelalder.

Teksterne præsenteres digitalt i tre forskellige versioner: (1) En håndskriftnær (diplomatarisk) transskription, hvor de gammeldanske tekster udgives efter materialfilologiske og diplomatariske principper. (2) En neutraliseret trans-

skription, dvs. at de gammel-danske tekster gengives med moderne ortografi, tegnsætning og afsnitsinddeling. (3) En oversættelse til moderne dansk. Udover den digitale udgivelse vil oversættelserne blive udgivet i seks trykte bind.

Tematisk opdeles projektet i tre delprojekter, hvori de udvalgte tekster supplerer hinanden:

Delprojekt 1: Det høviske ideal

Bind 1. Dristige dronninger og damer i nød: *Den Kyske Dronning, Flores og Blanseflor, Persenober og Konstantianobis, Griseldis*.

Bind 2. Tapre riddere og nedrige skurke: *Indledningen til Sjælens Trøst, Amicus og Amelius, Ivan Løveridder, Dværgekongen Laurin, Hertug Frederik af Normandi*.

Delprojekt 2: Historie og verden

Bind 3. Konger, kejsere og krig: *Rimkrøniken, Karl Magnus' Krønike, Belejringen af Rhodos*.

Bind 4. Det store udland: *John de Mandevilles Eventyrlige Rejser, Jon Præst*.

Delprojekt 3: Viden og tro

Bind 5. Viden og lærdom: *Lucidarius, Sydrak, Kvinders Urtegård, Kvinders Rosengård*.

Bind 6. Religiøs digtning: *Jesu Barndoms Bog, Jesu Passionsvandring, Mariaviser, Dyrerimene, Hr. Michaels Expositio pulcherrima super rosario beate Marie virginis, De creatio-
ne rerum, De vita hominis*.

I 2022 modtog projektet en generøs bevilling fra A.P. Møller Fonden, hvilket sammen med bevillinger fra Augustinus Fonden, Velux Fonden og Aage og Johanne Louis-Hansens Fond betyder, at projektet nu er fuldt finansieret og kører indtil slutningen af 2025.

Redaktionen har i det forløbne år udarbejdet de diplomatariske og neutraliserede udgaver samt oversættelser af de tekster, der indgår i bind 1-2 (delprojekt 1). Desuden arrangerede medlemmer af redaktionen et seminar om *Persenober og Konstantianobis* (sm.m. Centre for Medieval Literature, Syddansk Universitet), medvirkede i et afsnit i podcastserien *Mægtige Middelalder* og bidrog med en artikel om projektet til Selskab for Østnordisk Filologis skriftserie.

Den Danske Ordbog

Redaktion: Kirsten Appel, Jørg Asmussen, Jonas Jensen, Henrik Lorentzen, Sanni Nimb, Lars Trap-Jensen og Thomas Troelsgård
Studentermedhjælp: Agnes Aggergaard Mikkelsen og Aviaja Skotte
Tilsynsførende: Dorthe Duncker, Liisa Theilgaard og Peter Zeeberg
Finansiering: Carlsbergfondet og Kulturministeriet

Den Danske Ordbog har udviklet sig til at være danskerens foretrukne sted når de har brug for at konsultere en moderne dansk betydningsordbog. Ordbogen er den eneste frit tilgængelige netordbog af denne slags og er den brugerne først støder på når de søger efter et ord ved hjælp af Google.

Siden lanceringen på nettet i 2009 har ordbogen haft stigende trafiktal, som har placeret *Den Danske Ordbog* stabilt blandt de mest besøgte danske hjemmesider på kulturområdet. Grundet de nye GDPR-regler og med dem reglerne for indsamling af de cookies der ligger til grund for at aflæse trafikken på *Den Danske Ordbog*, har det desværre ikke været teknisk muligt at måle antallet af besøgende i beretningsåret. De seneste tal for en hel uge stammer fra april 2021 og var i gennemsnit 145.000 brugere om dagen.

I 2022 blev der skrevet 724 nye opslagsord, tilføjet 38 nye betydninger til eksisterende ord, tilføjet 26 faste udtryk og revideret 194 eksisterende ordbogsartikler i *Den Danske Ordbog*. Bl.a. op-

dateres definitioner hvis de ikke længere er tidssvarende, encyklopædiske oplysningers aktualitet tjekkes, og artikler uden eller med kun ét forholdsvist ældre teksteksempel suppleres med et eller flere af nyere dato, ligesom der justeres på oplysninger om valør, ungdomssprog m.m. De vigtigste kilder til revideringsarbejdet, herunder tilføjelse af nye betydninger og faste udtryk, er henvendelser fra ordbogens mange brugere, analyse af nyt materiale i ordbogens korpus og endelig afsnittene i *Den Danske Begrebsordbog* (se s. 19), idet det så vidt muligt tilstræbes at de to ordbøger dækker samme ordforråd.

Der foretages i disse år en gennemgribende revision af de redaktionelle retningslinjer. Desuden arbejdes fortsat med planen om at udvikle en ny facilitet, faktabokse, der giver mulighed for en samlet, komparativ behandling af et ordfelt (fx nærsynonymer) eller en uddybende sproglig vejledning om for eksempel kontroversielle ord.

Levering, opmærkning og klargøring af korpustekster er tillige fortsat planmæssigt i det forløbne år, og der er lagt nye tekster med i alt 30 mio. ord ind i den redaktionsinterne version af korpusværktøjet CoREST så redaktørerne nu har adgang til 1,2 mia. løbende ord. Samme værktøj får desuden løbende tilføjet relevante ordlister udtrukket statistisk fra korpus eller indhentet fra andre kilder der hjælper redaktørerne med at

ordbog substantiv, fælleskøn

BØJNING -en, ordbøger, ordbøgerne

UDTALE

Betydninger

opslagsværk der indeholder oplysninger om ord og deres sproglige form og indhold, fx stavning, ordklasse, bøjning, udtale, betydning, brug, synonymer og historie i et sprog eller om ordenes oversættelse til et andet sprog • værket kan publiceres som en bog eller digitalt som fx en hjemmeside eller app

ORD I NÆRHEDEN leksikon | ordbogsværk...vis mere

EKSEMPLER engelsk-dansk ordbog

den første danske ordbog, der registrerer politikere, er Svend Grundtvigs retskrivningsordbog fra 1872 fagb1992

Hvis der er nogle ord I ikke rigtig kan finde ud af hvad hedder på engelsk, så skal I slå op i ordbogen talesp1983

Orddannelser

SAMMENSÆTNINGER ordbogsarbejde | ordbogsartikel | ordbogsværk || etsprogsordbog | fremmedordbog | retrogradordbog | retskrivningsordbog | slangordbog | synonymordbog | tosprogsordbog | udtaleordbog

Reportér et problem fra Den Danske Ordbog

udvælge opslagsord til redigering.

På *Den Danske Ordbogs* forside er elementerne *Dagens ord* og *Sprogligt* blevet vedligeholdt dagligt henholdsvis ugentligt, ligesom disse formidles på Twitter til ordbogens godt 4.200 følgere. Siden 1. januar 2021 genbruges *Dagens ord* fra 2020 idet der også foretages løbende udskiftning af dele af materialet.

Redaktørerne optræder jævnligt i offentligheden, fx med foredragsvirksomhed og som medvirkende i DR's sprogprogram *Klog på Sprog* på P1. Redaktionen oplever desuden betydelig medieinteresse i forbindelse med opdateringer af *Den Danske Ordbog*. I 2022 skete der to større opdateringer af ordbogen, i juni og november, og flere redaktører medvirkede i den forbindelse i radio- og tv-indslag og bidrog til avisartikler. Særlig skal det frem-

hæves at redaktørerne i forbindelse med novemberopdateringen optrådte med et indslag om Den Danske Ordbog på Bogforums debatscene søndag den 6. november.

Flere af *Den Danske Ordbogs* redaktører indgår i andre af selskabets projekter. Derved sikres at erhvervet viden og kompetencer kommer andre projekter til nytte, og at valgte it-løsninger er kompatible og omkostningseffektive. Ligeledes deltager flere redaktører i det danske sprogteknologiske samarbejde *COR* (se s. 50) og EU-projektet *ELEXIS*, hvor mange af selskabets ordbogsdata kommer i spil (se s. 51).

Ud over forskningssamarbejdet bidrager redaktionen til udviklingen af dansk sprogteknologi ved at stille resurser baseret på ordbogs- og korpusdata til rådighed for såvel forskning som private virksomheder og andre inter-

esserede. På sitet *korpus.dsl.dk* kan brugere få adgang til selskabets sprogteknologiske resurser og anvende dem på vilkår som er specificerede i de dertil knyttede licenser.

Den Danske Ordbog er en del af selskabets ordbogsplatform, *ordnet.dk*, der p.t. er under migrering til en ny platform, som skal samle alle selskabets onlineordbøger på samme domæne (se s. 34). Den nye Carlsbergbevilling (se s. 7) har gjort det muligt i de kommende år at udvikle værktøjer og korpuslingvistiske metoder til brug for ordbogsredigering. Det drejer sig bl.a. om tilførsel af flere forskellige teksttyper til korpus så sprogbeskrivelsen hviler på et endnu mere solidt grundlag.

Diplomatarium Danicum og Danmarks Riges Breve

Redaktion: Sebastian Møller Bak, Thomas Hansen (databehandling), Markus Hedemann (projektleder), Anders Leegaard Knudsen, Andrea Stengaard og Carsten Pape (voluntør)
Studentermedhjælp: Gustav Juhl Mikkelsen

Tilsynsførende: Bent Jørgensen, Bjørn Poulsen, Chr. Gorm Tortzen og Helle Vogt

Finansiering: A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til Almene Formaal og Carlsbergfondet

Ved et middelalderligt diplom forstås enhver form for retsstiftende dokument. Materialet er omfattende og forskelligartet: Det dækker alt fra kortfattede registraturer af tabte diplomer (som regel vedrørende jordegods) på en linje eller to til vidtløftige paveskrivelser, domme og traktater. Diplomerne giver et fantastisk indblik ikke bare i retshistorie og politisk historie, men også i økonomiske og mentale strukturer.

Gammeldansk Ordbog

Redaktion: Simon Skovgaard Boeck (projektleder) og Marita Akhøj Nielsen

Databehandling: Nicolai Hartvig Sørensen og Thomas Troelsgård

Tilsynsførende: Dorthe Duncker, Britta Olrik Frederiksen og Henrik Galberg Jacobsen

Finansiering: Kulturministeriet og Velux Fonden

Gammeldansk Ordbog er en ordbog over middelalderens danske sprog. Den dækker perioden fra ca. 1100 til 1515, altså næsten halvdelen af den periode, hvorfra vi har kilder på dansk. Sproget undergik voldsomme ændringer i løbet af de 400 år, *Gammeldansk Ordbog* dækker, og det er ordbogens ambition at give et indtryk af denne udvikling. Alle bevarede dansk-sprogede tekster fra middelalderen skal ideelt set behandles i gennemdokumenterede ordbogsartikler, der foruden ordenes betydninger også fremlægger bøjningsformer og stavemåder, gammeldanske og fremmedsproglige paralleller samt fordeling på genrer, perioder og geografiske områder. Ordbogens omfattende seddelsamling er digitaliseret og frit tilgængelig på *gammeldankseddelsamling.dk*.

Diplomatarium Danicum har som projekt eksisteret siden 1932. Den trykte del udgør 35 tekstbind og 35 oversættelsesbind dækkende årene 789-1400. Den digitale del dækker nu årene 1401-1439. Pt. arbejdes med en digitalisering af disse bind samt en sammenlægning med den allerede eksisterende digitale ressource. Arbejdet vil være gennemført medio maj 2023, således at den digitale ressource *diplomatarium.dk* kommer til at dække årene 789 til 1439 fuldkommen.

Den nye bevilling fra Carlsbergfondet (se s. 7) har gjort det muligt at følge den omfattende digitalisering op med at udarbejde en grundig indføring i brug af *Diplomatarium Danicum* som forskningsressource.

Arbejdet med *Gammeldansk Ordbog* er midlertidigt stillet i bero.

Henrik Pontoppidans store romaner

Projektleder: Johnny Kondrup

Redaktion: Thomas Hansen (data-behandling), Finn Gredal Jensen, Jesper Gehlert Nielsen (udgaveleder) og NN

Ph.d.-stipendiat: NN

It-konsulent: Karsten Kynde

Studentermødjhjælp: Sofie Døllner

Tilsynsførende: Per Dahl, Karsten Kynde og Krista Stinne Greve Rasmussen

Finansiering: Carlsbergfondet; et pilotprojekt blev støttet af Aage og Johanne Louis-Hansens Fond og Moth-Lunds Fond

Henrik Pontoppidan (1857-1943) er blandt de betydeligste skønlitterære forfattere i dansk litteraturhistorie. Han debuterede i 1881 med novellesamlingen *Stækkede Vinger*, og hans sidste originale fiktionssværk, *Mands Himmerig*, udkom i 1927; erindringerne udkom i fire bind 1933-1940 og siden i den stærkt forkortede og reviderede *Undervejs til mig selv* i 1943.

Forfatterskabet udfolder sig i langt overvejende grad i prosaen, og dets ubestridte højdepunkt er de tre store romaner *Det forjættede Land*, *Lykke-Per* og *De Dødes Rige*, der udkom først serielt som selvstændige hæfter eller bind – *Det forjættede Land* i tre bind 1891-1895, *Lykke-Per* i otte bind 1898-1904 og *De Dødes Rige* i fem bind 1912-1916 – og siden i op til flere stærkt reviderede og forkortede nye udgaver. De komplicerede udgivelsesforhold kombineret med det store kommentarbehov har bety-

det, at de tre romaner endnu ikke findes i en samlet tekstkritisk og kommenteret udgave.

En tekstkritisk udgivelse må nødvendigvis tage højde for de gennemgribende omarbejdelser fra Pontoppidans hånd. Mens den trykte udgave baserer sig på en valgt grundtekst og kun vanskeligt og svært overskueligt kan håndtere den massive varians imellem de forskellige udgaver, kan den digitale udgave i princippet rumme alle versioner af teksterne, bringe dem synoptisk, markere forskelle og dermed gøre det muligt at følge Pontoppidans fortløbende arbejde med de store romaner ned til mindste detalje.

I 1997 udgav Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Gyldendal *Det forjættede Land* i en kritisk udgave ved Esther Schat Kielberg og Lars Peter Rømhild. Udgaven, der foruden en fyldig efterskrift, tekstoplysninger og kommentarer indeholdt en cd-rom (ved Karsten Kynde) med samtlige fem udgaver og muligheder for sammenligning, var tænkt som første titel i en samlet kritisk og kommenteret udgivelse af de store romaner, der dog pga. manglende finansiering måtte stilles i bero. Inden da var en stor del af tekstmaterialet indskannet og indledningsvist korrekturlæst. Teksterne kan findes på adressen: etxt.dk/pontoppidan/xml.

I 2019 bevilgede Aage og Johanne Louis-Hansens Fond og Moth-Lunds Fond midler til et pilotprojekt, der dels

skulle afklare omfang og kvalitet af det overleverede tekstmateriale, dels skitsere mulighederne og rammerne for en samlet udgivelse (digital og trykt) af Pontoppidans store romaner. Pilotprojektet blev afsluttet i april 2020.

Takket være den nye bevilling fra Carlsbergfondet (se s. 7) har udgivelsen kunnet sættes i gang pr. januar 2023 med en treårig projektperiode. Retningslinjer for det tekst-kritiske arbejde er udarbejdet, tekstmaterialet er under indsamling (og indtastning) og bearbejdning. Projektet sigter mod en kritisk digital udgivelse af samtlige af forfatteren reviderede udgaver af de tre romaner med indledninger, kommentarer og forskellige ressource-tekster (herunder en midlertidig tilgængeliggørelse af *Henrik*

Pontoppidans forfatterskab. En bibliografi, 2006). Den digitale udgave vil rumme muligheden for en synoptisk visning af tekstkilderne med markering af samtlige varianter. Det planlægges desuden at lade den digitale udgave følge af en traditionel kritisk og kommenteret bogudgivelse af de tre værker, der imødekommer en bredere læseskares behov med et let reduceret apparat. Et ph.d.-stipendium med tilknytning til projektet er opslået med ansættelse fra 1. april 2023 eller snarest derefter. Projektet skal udforske variansen mellem romanernes forskellige versioner og resultere i en sammenfattende beskrivelse af Pontoppidans arbejdsmåde. Projektet er drøftet med tilsynsgruppen, der vil følge projektet i hele projektperioden.

Latinsk hyrdedigtning i Danmark på Frederik 2.s tid

Udgivere: Trine Johanne Arlund Hass, Karsten Friis Jensen † og Peter Zeeberg (projektleder)

Tilsynsførende: Minna Skaftte Jensen og Patrick Kragelund

Finansiering: Carlsbergfondet

regeringstid og repræsenterer et bredt spektrum af de temaer der behandles i tidens latindigtning. Udgivelsen vil være den første omfattende moderne udgave af dansk latindigtning fra renæssancen. En enkelt af teksterne, Niels Pedersens *Dialogismos*, er aldrig tidligere behandlet. Det

Tekstkritisk udgivelse med paralleloversættelse, indledning og noter af et repræsentativt udvalg af danske latinsksprogede hyrdedigte fra perioden 1560-1580: Hans Philipsen Pratensis: *Daphnis* (1563), Hans Lauridsen Amerinus: *Ecloga de pacis foedere* (1573), Peder Jacobsen Flemløse: *Ecloga de eclipsi solari* (1574), Zacharias Widing: *Iolas* (1577), Hans Hansen Stage: *Ecloga in obitum Catharinae Hasebard* (1578) og Niels Pedersen: *Dialogismos* (1580). De oprindelige publikationer skal i alle tilfælde udgives i deres fulde omfang.

De udvalgte værker er alle skrevet inden for Frederik 2.s

er et hidtil ukendt stykke dansk latinlitteratur, som i 2003 er dukket op i et nordtysk herregårdsbibliotek.

De fleste af teksterne er tilgængelige på latin og i dansk oversættelse som en del af tekstbasen *renaissance-sprog.dk*. Tre af værkerne (Amerinus, Flemløse og Widing) er tilgængelige på nettet i separate tekstkritiske udgaver med dansk oversættelse og kommentar. Arbejdet fortsætter.

Ordn

Udvikling: Nicolai Hartvig Sørensen (projektleder) og Nathalie Hau Sørensen

Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs ordbogsplatform er den tekniske løsning selskabet benytter til at udgive alle ordbogsressourcer digitalt. Ordbogsplatformen består af to overordnede dele: En såkaldt *backend* og flere *frontends*, hvor den mest synlige er de forskellige ordbøgers hjemmesider.

Platformens *backend* sørger for at konvertere ordbøgernes meget forskellige lagringsformater til et ensartet format som er skræddersyet til hurtige opslag, sender ordbogsartiklerne til en database og sørger for at stille et forenklet søgesprog (en API) til rådighed for andre it-systemer, fx hjemmesider og apper.

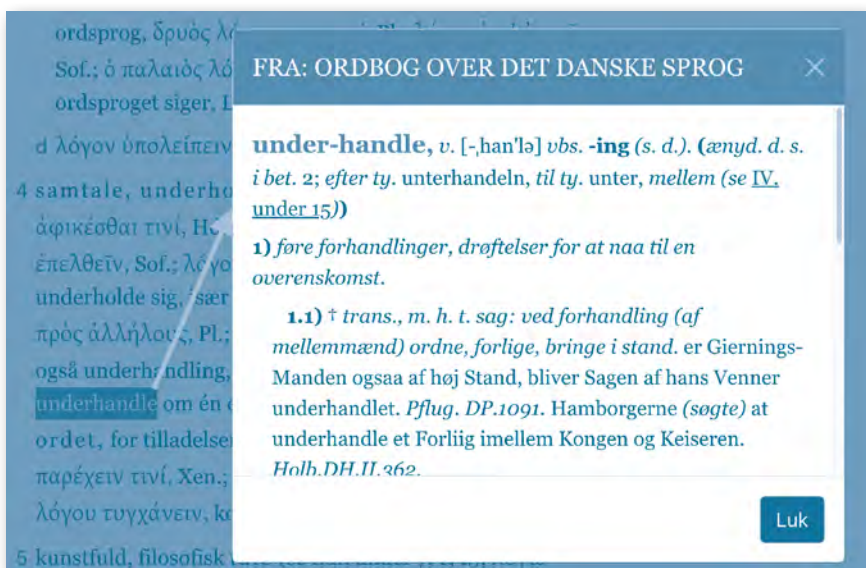
Platformens *frontends* er de forskellige grænseflader som brugerne ser. Grænsefladerne sørger for at oversætte en brugers søgning til back-

endens søgesprog og for at præsentere en eller flere ordbogsartikler på skærmen. Med til en frontend hører også håndtering af diverse formidlende tekster, nyheder om ordbogen etc.

Ordbogsplatformen har ikke sin egen finansiering, men det overordnede arbejde stykkes sammen af selskabets mange forskellige ordbogsprojekter.

Den første ordbog, *Ordbog over det danske Sprog*, gik i luften i 2005, og platformen har fungeret stort set uændret siden 2009 da *Den Danske Ordbog* blev tilføjet, begge på domænet *ordnet.dk*. Yderligere syv andre ordbøger blev efterfølgende føjet til denne version af platformen, men på deres egne internetdomæner.

Efterhånden er det dog blevet klart at tiden er løbet fra teknikken, som er blevet sværere og sværere at vedligeholde – hvortil kommer at hjemmesiderne kun dårligt vises på en mobilskærm. Desuden var det i 2009 forvent-

ningen at ordbøgerne ville nå op på 10.000 daglige brugere, men det faktiske tal er nu i nærheden af 150.000.

I 2019 begyndte arbejdet med en ny løsning for platformens backend, og i 2020 fulgte arbejdet med en ny hjemmesideteknologi som skulle erstatte både de gamle hjemmesider og apper. Selskabet har samtidig valgt med tiden at samle alle ordbøger på samme domæne, *ordnet.dk*, for at sikre en bedre sammenhæng mellem de sproglige ressourcer og for bedre at kunne udbrede kendskabet til de 'mindre' historiske ordbøger for de interesserede.

I det forløbne år er adskillige ordbøger blev opdateret: *Den Danske Ordbog* er blevet opdateret to gange, *Svensk-Dansk Ordbog* én gang og *Græsk-Dansk Ordbog* to gange. Sidstnævnte har fået tilføjet en »dobbeltklikfunktion« der automatisk slår ord i ordbogens brødtekst op i *Ordbog over det Danske Sprog* (for den danske teksts vedkommende) eller *Græsk-Dansk Ordbog selv* (for græske ord). Denne funktion forventes udvidet til andre ordbøger også.

Derudover er der sket store forandringer af den nye ordbogsplatforms søgemotor: En endelig teknologi til web-services er valgt (FastAPI), som både er hurtig at udvikle til og hurtig til at afvikle kode – og samtidig så alsidig at den kan bruges til alle opslagsfunktioner, både til in-

tern brug og i det omfang selskabet vælger at stille onlineresourcer til rådighed for sprogteknologimiljøet.

Ingen nye ordbøger er udkommet i den nye platform, men arbejdet med at flytte flere eksisterende ordbøger er i gang.

Ordnets redaktører indgår desuden i et nyt projekt støttet af Carlsbergfondet der skal etablere en såkaldt pipeline og en simpel grænseflade til at udnytte tekster på *Tekstnet* (se s. 40) til brug for sprogforskere.

Peter Seebergs forfatterskab. En bibliografi

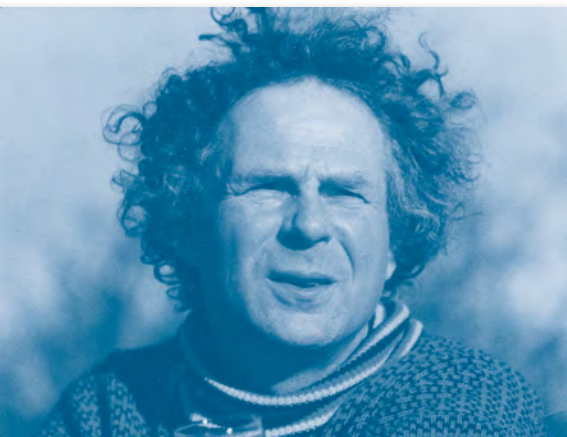
Redaktion: Jeppe Barnwell

Studentermedhjælp: Silas Blume
Smidt, Karla Tibbe og Lasse Hansen

Tilsynsførende: René Herring og Erik
Skyum-Nielsen

Finansiering: Danmarks
Innovationsfond og Det Danske
Sprog- og Litteraturselskab

Formålet med projektet er at udarbejde en bibliografi over forfatter og museumsinspektør Peter Seebergs (1925-1999) samlede skøn- og faglitterære produktion.

Seebergs forfatterskab har ikke hidtil været bibliograferet. Der eksisterer enkelte foreløbige registranter over dele af forfatterskabet, men de er meget langt fra at være udtømmende. Som et forarbejde til Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs tekstkritiske udgave af *Peter Seebergs romaner, noveller og kortprosa* er der indsamlet og registreret et omfattende materiale bestående af forfatterens så vidt vides komplette trykte produktion. Det er dette materiale, der skal bearbejdes.

Det indsamlede materiale omfatter ca. 50 selvstændige publikationer og mere end 500 tekster trykt i aviser, tidsskrifter og bøger. Hertil kommer mere end 200 anmeldelser af Seebergs værker foruden ca. 120 interviews, som omhandler både hans virke som skønlitterær forfatter og hans museumsarbejde. Indsamlingen af materialet er sket på grundlag af en gennemgang af aviser og tidsskrifter og en lang række andre kilder suppleret med den store udklipssamling i Peter Seebergs arkiv på Hald Hovedgaard ved Viborg.

Langt størstedelen af de indsamlede tekster har ikke i snæver forstand kunnet defineres som romaner, noveller eller kortprosa og er derfor ikke inkluderet i den tekstkritiske udgave. Det kan fx være erindringsfortællinger, rejseessays, litteraturanmeldelser, debatindlæg eller historiske, arkæologiske eller andre museumsrelaterede artikler. Alligevel er der i mange tilfælde tale om særdeles vigtige tekster i forfatterskabet, som foruden at have værdi i sig selv også vil kunne kvalificere forskningen og den bredere forståelse af de mere kendte værker.

Et hovedmotiv i Seebergs forfatterskab handler om at finde det store i det små, og den kunstholdning, som dette motiv indebærer, har været bestemmende for forfatterens publikationspraksis. Gennem alle årene lod Seeberg vigtige tekster trykke i ganske utraditionelle medier, fx i alma-

nakker og kunstkataloger og i fagblade som Jydske Dragonregiments blad, *Tandlægebladet* og *Værn om synet*.

Udfordringen ved denne særprægede publikationspraksis er, at det kan være svært for nutidens læsere at finde frem til mange af de vigtige tekster. En stor del af teksterne er som følge heraf så godt som ukendte i offentligheden og i forskningen, og behovet for en bibliografi er måske større for Seebergs forfatterskab end for noget andet moderne dansk forfatterskab.

For at læserne skal kunne orientere sig i Seebergs værk, vil det være nødvendigt at udpege, hvor og hvordan forfatteren overskrider grænsen mellem det skøn- og faglitterære i sine tekster. Bibliografien vil derfor blive annoteret med ultrakorte forklaringer af hver enkelt tekst, som kategoriserer dens emne og bl.a. placerer den typologisk i forhold til, på hvilken måde og i hvilken grad den bruger fiktion som ressource.

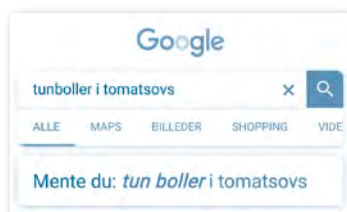
Arbejdet med bibliografien indgår i ErhvervsPhD-projektet *Peter Seeberg og fiktionens grænser* ved Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet, om samspillet mellem Seebergs skøn- og faglitteratur.

sproget.dk

Redaktion: Laurids Kristian Fahl (projektleder) og Andrea Stengaard
It-udvikling: Nicolai Hartvig Sørensen
Samarbejdspartnere: Ida Elisabeth Mørch og Michael Nguyen (Dansk Sprognævn)
Tilsynsførende: Jørg Asmussen og Lars Trap-Jensen
Finansiering: Kulturministeriet

På *sproget.dk* finder man vejledning, oplysning og svar på spørgsmål om det danske sprog og sprogforhold i Danmark – en hjælp i det daglige arbejde for sprogbrugere af alle slags og et søgeredskab af høj kvalitet der giver adgang til officielle og autoritative ordbøger og opslagsværker og tilbyder professionel sproglig hjælp. *Sproget.dk* drives i samarbejde med Dansk Sprognævn.

Fra søgefeltet får man bl.a. adgang til *Retskrivningsordbogen*, *Den Danske Ordbog*, *Ordbog over det danske Sprog*, *Nye ord i dansk* og *Schultz' Dansk Synonymordbog*; man finder svar på sproglige spørgsmål stillet til Dansk Sprognævn og redaktionen bag *Den Danske Ordbog*, oplysninger om retskrivningsregler, typiske sproglige problemer med tilhørende øvelser, nyttige ordlister mv., og man kan gå i dybden med sproglige temaer som *Dialekter*, *Udtale*, *Etymologi*, *Ordsprog* m.fl. I små quizzer kan

man derudover teste sin viden om typiske retskrivningsproblemer, gamle ord og ord-sprog, pendulord, ord fra vore nabosprog mv.

Sproget.dk's tilstedeværelse på sociale medier som Facebook og Instagram har til formål at sprede sproglæde og vække interessen for den gode og inspirerende kommunikation. Dette arbejde er siden det første Facebookopslag i 2011 i alt væsentligt blevet varetaget af en trofast og hårdtarbejdende stab af dygtige studentermedhjælpere på Det Danske Sprog- og Litteraturselskab såvel som Dansk Sprognævn. P.t. løftes studentermedhjælpsopgaverne alene af Dansk Sprognævn.

Det forgangne år har stået i den nye platforms tegn. Arbejdet med at få *sproget.dk* over på en mere tidssvarende og mobilvenlig teknisk platform har dog været mere udfordrende end man kunne have håbet på. Dansk Sprognævns projektleder på *sproget.dk* siden starten i 2007, Ida Elisabeth Mørch, stoppede således i nævnet med udgangen af april 2022 for at starte nyt arbejde. Samtidig har samarbejdet været ramt af flere udskiftninger på centrale poster hos det digitale

bureau der bygger den nye platform, Peytz, hvorfor projektet i skrivende stund endnu ikke er afsluttet. I juni 2022 kunne Andrea Sten-gaard dog tilknyttes projektet, hvilket ikke alene har været med til at kvalitetssikre arbejdet med den nye side, men også været afgørende for at projektet overhovedet har kunnet gennemføres. Det forlyder dog fra Peytz at arbejdet med at bygge siden og få den nye søgemaskine til at virke nu nærmer sig en afslutning. Derpå resterer migreringen af indhold, hvorpå den nye side forhåbentlig kan offentliggøres i løbet af sommeren.

På nyhedsfronten har *sproget.dk* det seneste år publiceret knap 40 nyheder om alt fra *Mien først tusi or på wæjlbomol* (en ny højt-læsningsbog på vendelbomål) til en udstilling om kønnet sprog på Hillerød Bibliotek.

Sprogprisen.dk – som *sproget.dk* er del af arrangørgruppen bag – uddeltes på *Sprogdagen* den 3. oktober 2022 på DMJX i København, hvor temaet var *Bæredygtighed*.

Grundet GDPR-reglerne og med dem reglerne for indsamling af de cookies der ligger til grund for at aflæse trafikken på *sproget.dk*, har det

heller ikke i dette beretningsår været muligt for redaktionen at måle antallet af besøgende. Det forventes dog stadig at den nye platform tilbyder en teknisk løsning på denne udfordring.

Aktiviteten på de sociale medier holder dog fortsat sit høje niveau: *Sproget.dk*'s facebookside er således oppe på at have i alt 11.821 følgere (31. januar 2023, mod 10.822 sidste år), og årets mest populære opslag, »Vil du hjælpe Dansk Sprognævn med et nyt forskningsprojekt?«, som omhandlede en spørgeundersøgelse om kønsneutrale pronominer, nåede ud til 33.422 facebookbrugere, bl.a. fordi det fik over 700 reaktioner og mange delinger og kommentarer. På Instagram har sproget.dk 16.511 følgere (31. januar 2023, mod 14.809 sidste år). Her er det ofte opslag om mad, pudsige oversættelser eller sjove sætningskonstruktioner som resulterer i en ny tolkning – ofte til den komiske eller makabre side – som når ud til mange følgere, fx »Høvlet Peberrod i bæ«. Det billede der det seneste år fik mest opmærksomhed med 1.659 likes og 104 kommentarer, var af et skilt med teksten »Lukket pga diskopolak i nakken«.

Hans Svanings Danmarkshistorie

Udgiver: Peter Zeeberg

Tilsynsførende: Esben Albrechtsen og Karen Skovgaard-Petersen

Finansiering: Carlsbergfondet

Hans Svaning (ca. 1500-1584) var uofficiel kongelig historiskriver i Danmark i anden halvdel af 1500-tallet. Hans hovedværk var en fuldstændig Danmarkshistorie på latin, som lå færdig i 1579. Den blev aldrig trykt i sin helhed, men manuskriptet blev flittigt brugt af de efterfølgende historikere – indtil det gik tabt ved Københavns brand i 1728.

Inden da var to længere uddrag af værket dog blevet trykt, og andre dele afskrevet af forskellige forskere, så man stadig i dag kan få et indtryk af det omfattende værk: et bredt fortællende historieværk i den klassiske retoriske tradition og med sans for den rammende anekdote. De bevarede dele af denne Danmarkshistorie bliver nu udgivet på latin med dansk paralleloversættelse.

Den afsluttende revision af manuskriptet pågår.

Tekstnet

Udvikling og projektledelse: Thomas Hansen

Udgivelsesplatformen *Tekstnet* er lavet til at modtage data i et dokumenteret format (dsl-tei) og udgive dem på *text.dsl.dk*. Dette muliggør opbygningen af store homogene datasæt, en ensartet brugeroplevelse på tværs af udgaver og koncentrerer drifts- og udviklingsomkostningerne om én platform frem for flere mindre applikationer.

Arbejdet med platformen følger tre spor: 1. transformation og integration af data, 2. udvikling af funktionalitet på platformen, 3. faglig ledelse af de projekter der leverer materiale til platformen.

I det forløbne år har nye bevillinger i nogen grad flyt-

tet fokus fra udvikling af funktionalitet til behandling af nye data og tilrettelæggelse af arbejdet blandt leverandørerne. Således er antallet af nye tekster steget fra ca. 2.000 ultimo 2021 til godt 13.000 i foråret 2023.

Størstedelen af det nye materiale kommer fra digitaliseringen af *Diplomatarium Danicum*. Her er der foretaget OCR, bearbejdet data samt etableret redaktionelle retningslinjer og software til integration af ca. 17.000 originaltekster og ditto oversættelser. Det er desuden ambitionen at integrere ca. 7.000 tekster fra *diplomatarium.dk* på sitet.

Der er derudover udgivet flere tekster under *Herman Bangs breve*, *Bohrs breve* og *Naturvidenskabelig tekstportal*, ligesom der er sat gang i udviklingen af et sprogkorpus

for dansk 1700-1900 såvel som *Henrik Pontoppidans store romaner*.

Af ny funktionalitet kan nævnes en første version af global søgning på sitet, og at ledsagende tekster som forord, introduktion og tekstredigering nu kan udgives sammen med tekstudgaverne (se *Herman Bangs breve* og H.C. Ørsteds *Aanden i Naturen*). Desuden ledsages teksterne nu af et versionsnummer og tilhørende log, som redegør for status og ændringer foretaget efter offentliggørelse.

For at gøre dataleverandørerne mere selvhjulpne er dataformatet dsl-tei med tilhørende værktøjer til kvalitets sikring af data forenklet, og den ledsagende dokumentation udbygget. Se evt. mere på github.com/dsl/dsl-tei.

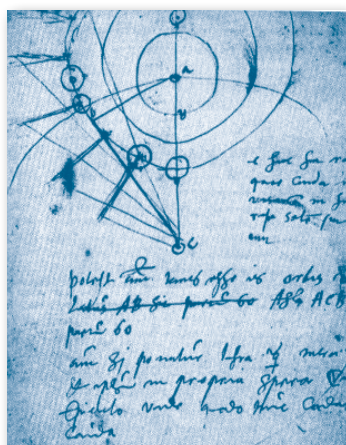
Endelig er der for at opnå en bedre arbejdsdeling mellem leverandører og teknisk personale etableret software til automatisering af selve tekstudgivelsen.

Videnskabshistorisk tekstportal

Redaktion: Thomas Hansen (databehandling), Finn Gredal Jensen og Peter Zeeberg (projektleder)
Samarbejdspartnere: Christian Joas (projektleder), Signe Strecker og Rob Sunderland (Niels Bohr Arkivet)
Praktikanter: Marius Katballe-Kristensen og Sofie Skipper Lauritzen
Tilsynsførende: Claus Fabricius og Chr. Gorm Tortzen
Finansiering: Carlsbergfondet

I samarbejde med Niels Bohr Arkivet har Det Danske Sprog- og Litteraturselskab påbegyndt opbygningen af en videnskabshistorisk tekstportal med afhandlinger, korrespondancer og andre tekster af danske videnskabsmænd. Hovedvægten vil ligge på hvad vi i vore dage forstår som naturvidenskab, men portalen vil også komme til at indeholde tekster af bredere lærdomshistorisk indhold.

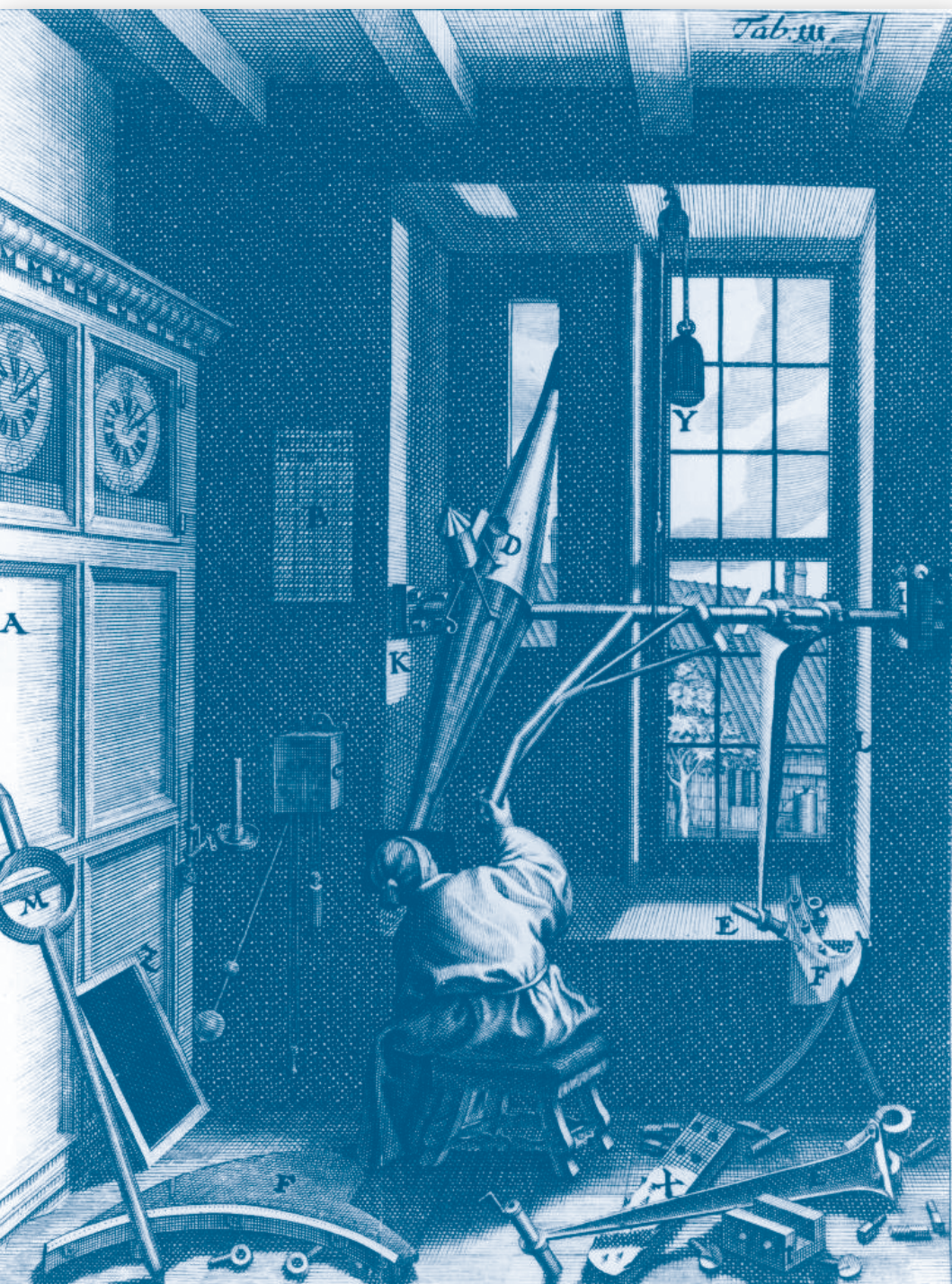
Gennem årene har Det Danske Sprog- og Litteraturselskab udgivet en række centrale tekster af banebrydende danske videnskabsmænd i bogform, og disse tekster vil blive gjort tilgængelige samlet og digitalt på

denne portal. De store trykte udgaver, primært fra det 20. århundrede, af værker af Tycho Brahe, Ole Worm, Ole Borch, Niels Stensen, Ole Rømer, H.C. Ørsted m.fl., som er udgivet i selskabets regi, repræsenterer alle værdifulde videnskabshistoriske indsatser. Men udgaverne står i fare for at gå tabt i både dansk og international forskning hvis ikke de bliver gjort frit tilgængelige online. Ved at

blive udgivet på den planlagte portal og forsynet med nyskrevne introduktioner af videnskabshistorikere vil teksterne for alvor kunne blive inddraget i moderne videnskabshistorisk forskning. Første skridt er allerede taget med digitaliseringen af J.L.E. Dreyers udgave af Tycho Brahes samlede værker.

Arbejdet med en digital udgave af H.C. Ørsteds *Aanden i Naturen* er afsluttet.

Det samme er en digitalisering af hans latinske afhandling om opdagelsen af elektromagnetismen, *Experimenta circa effectum conflictus electrici in acum magneticam*, hvor også den danske og engelske oversættelse stilles til rådighed. Disse værker blev tidligere udgivet i bogform i 2020 (*Aanden i Naturen* og *The Discovery of Electromagnetism Made in the Year 1820 by H.C. Ørsted*).

Portalen vil imidlertid også komme til at rumme nye tekstkritiske udgaver. Således vil brødrene Niels og Harald Bohrs korrespondance blive udgivet. Det drejer sig om ca. 160 breve fra årene 1906-1951, der giver et enestående indblik i brødrenes videnskabelige diskussioner og deres refleksioner over den politiske udvikling i Danmark og verden i første halvdel af det 20. århundrede. Brevene vil blive udgivet på dansk og i engelsk oversættelse, digitalt og i bogform, og vil også blive gjort tilgængelige på Niels Bohr Arkivets hjemmeside.

En digital udgave af H.C. Ørsteds værk *Luftskibet* (1836) er under forberedelse. Om udgivelsen af Thomas Bartholins breve se s. 54.

Der er opnået støtte til at opbygge portalen over en periode på 5 år. Herefter vil portalen løbende blive udvidet både med digitaliserede versioner af ældre tekstudgaver og med nye tekstkritiske udgaver.

Der er etableret et ekspertpanel, der skal konsulteres i konkrete spørgsmål, bi-

stå med udformning af introducerende tekster og hjælpe med kontakt til andre eksperter inden for specifikke felter: Hanne Andersen (Institut for Naturfagernes Didaktik, Københavns Universitet), Claus Fabricius (Institut de Ciències del Cosmos, Universitat de Barcelona), John L. Heilbron (Department of History, UC Berkeley), Helge Kragh (Niels Bohr Institutet, Københavns Universitet), Jesper Lützen (Institut for Matematiske Fag, Københavns Universitet), Adam Mosley (Department of History, Swansea University), Henrik Kragh Sørensen (Institut for Naturfagernes Didaktik, Københavns Universitet), Chr. Gorm Tortzen (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab) og Karin Tybjerg (Medicinsk Museion, Københavns Universitet).

H.C. Andersens Eventyr og Historier – den digitale manuskriptudgave

Udgaveleder: lektor Ane Grum-Schwensen (H.C. Andersen Centret, Syddansk Universitet)

It-udvikling: specialkonsulent Holger Berg (H.C. Andersen Centret, Syddansk Universitet)

Styregruppe: institutleder Per Krogh Hansen (Syddansk Universitet), afdelingsleder Ditte Laursen (Det Kgl. Bibliotek), direktør Karen Skovgaard-Petersen (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab), centerleder Torsten Bøgh Thomsen (H.C. Andersen Centret, Syddansk Universitet), forskningsbibliotekar Anders Toftgaard (Det Kgl. Bibliotek) og afdelingschef Jens Toftgaard (Museum Odense)

Redaktionsgruppe: ph.d.-stipendiat Christian Smidt Alenkjær (H.C. Andersen Centret), seniorforsker Ejnar Stig Askgård (Odense Bys Museer), Holger Berg (H.C. Andersen Centret), Ane Grum-Schwensen (H.C. Andersen Centret), seniorredaktør Finn Gredal Jensen (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab), lektor Mads Sohl Jessen (H.C. Andersen Centret), professor Johnny Kondrup (Københavns Universitet), datalog Karsten Kynde (tidl. Søren Kierkegaard Forskningscenteret), professor Klaus Müller-Wille (Universität Zürich) og videnskabelig assistent Kathrine Vig Nielsen (H.C. Andersen Centret)

Finansiering: Augustinus Fonden, Aage og Johanne Louis-Hansens Fond, projektmodningsmidler fra Kulturministeriet samt konferencetilskud fra N.M. Knudsens Fond

H.C. Andersens Eventyr og Historier – den digitale manuskriptudgave er et samarbejde mellem H.C. Andersen Centret ved Syddansk Universitet, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Det Kgl. Bibliotek, Københavns Universitet og Odense

Bys Museer. Den nye udgave vil rumme en digital, videnskabelig dokumentation af samtlige håndskrevne forarbejder til H.C. Andersens eventyr og historier.

Projektet falder i to dele. Første del gennemføres i perioden 2020-2025 og består i udgivelsen af manuskripter til 43 eventyr, mens den anden del forventes at omfatte en udgivelse af den resterende del af de eventyr, der er bevaret manuskripter til. Den videnskabelige dokumentation består i at transskribere, opmærke og publicere materialet i en digital udgave med udvidede søgemuligheder. Opmærkingen følger den gældende TEI-standard. Udgaven forsynes med faksimiler og variantapparat og ledsages af manuskriptbeskrivelser og redegørelser for teksternes tilblivelseshistorie. Hensigten er at etablere et forskningsværktøj, der gør det muligt at følge H.C. Andersens kreative proces igennem de forskellige tekststadier og samtidig gør hans svært læselige manuskripter frit tilgængelige i et læseligt format. Udgaven samler desuden materiale, der er spredt over en lang række offentlige og private samlinger i ind- og udland.

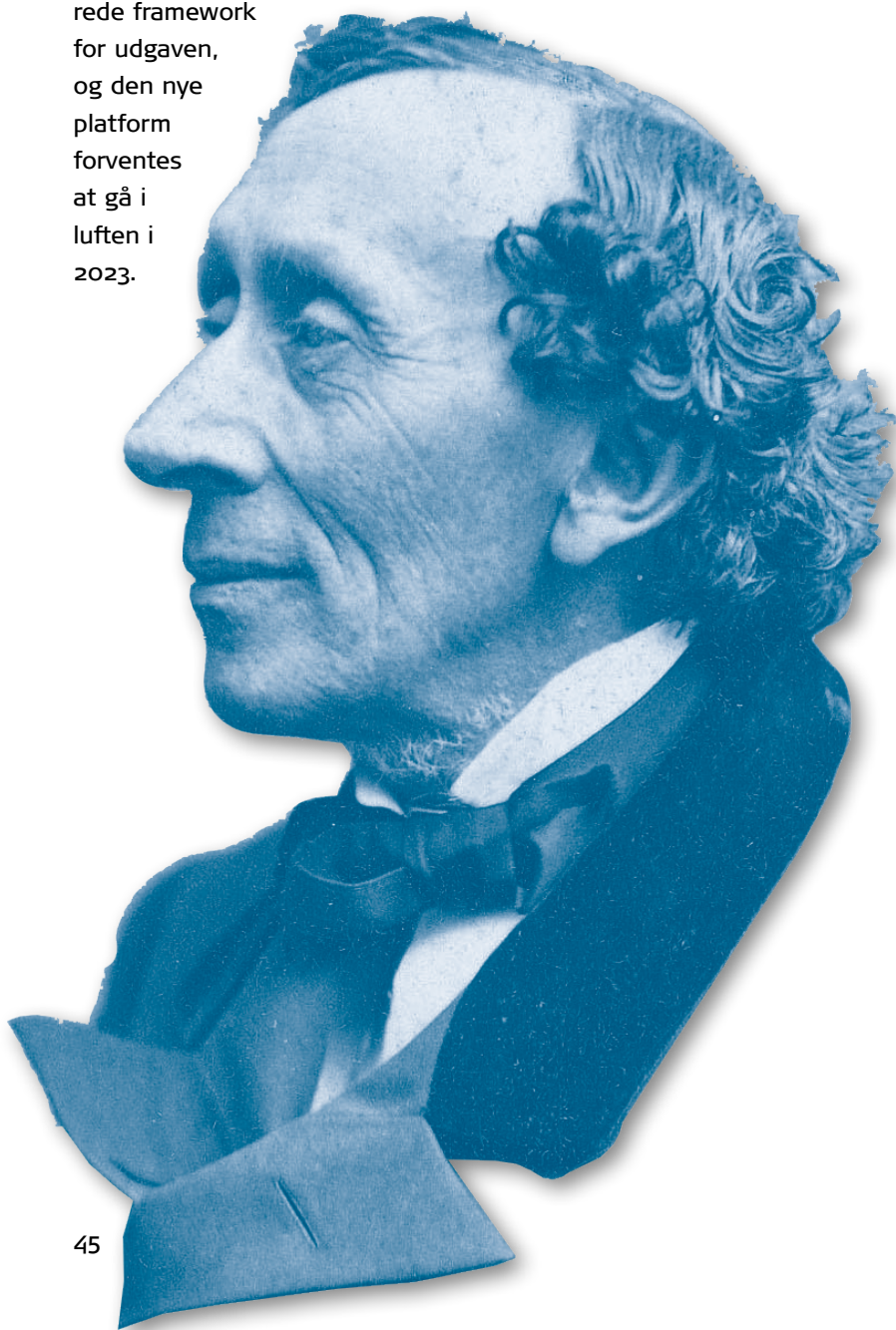
Seniorredaktør Finn Gredal Jensen udarbejder løbende manuskriptbeskrivelserne. Ultimo 2022 og primo 2023 er de sidste faksimiler af relevante manuskripter fra private og udenlandske samlinger indhentet. Udgave-

gruppen opmærker løbende transskriptioner og udarbejder tilblivelseshistorier. I 2022 er der desuden indledt samarbejde med internationale H.C. Andersen-forskere, der udarbejder et antal tilblivelseshistorier, ligesom der primo 2023 er truffet aftale med en række forskere, heriblandt flere af Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs medlemmer, om fagfællebedømmelse af tilblivelseshistorierne.

Der samarbejdes fortsat med IT-firmaet Jinntec om det TEI-publisher-baserede framework for udgaven, og den nye platform forventes at gå i luften i 2023.

Kildekoden bliver åbent tilgængelig for andre lignende projekter. Holger Berg er i 2023 frikøbt i 6 måneder fra manuskriptudgaven til fordel for den digitale udgivelse af Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs udgave *ANDERSEN, 1-18 (2003-2007)*.

Den 22. og 23. august 2023 afholder udgaven konferencen »H.C. Andersen ved skrivebordet« i Videnskaberne Selskab.

Serien 'Babette'

Projektansvarlig og serieredaktør: forlægger Mads Julius Elf (U Press)

Projektdeltagere: 50 forfattere, forskere og undervisere ved Københavns Universitet, Syddansk Universitet, Aarhus Universitet, Den Danske Lektoratsordning, Dansk Sprognævn og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Projektets vært: Bibliotheca Academiae Soranae ved Stiftelsen Sorø Akademi

Finansiering: Augustinus Fonden, Statens Kunstfond, 15. Juni Fonden, Aage og Johanne Louis-Hansens Fond, Landsdommer V. Gieses Legat, Konsul George Jorck og Hustru Emma Jorck's Fond, Den Hielmstjerne-Rosenkrone-ske Stiftelse, Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond

Forlaget U Press er kommet godt i gang med udgivelsesprojektet, podcasten og appen 'Babette', der bygger bro mellem læsere med en særlig interesse for dansk i og uden for Danmark. Projektet omfatter bl.a. 50 trykte fagbøger og essays om højdepunkter i dansk litteratur og billedkunst. I en bredt appelleren-

de form skal serien dække alle perioder og også introducere nye tilgange til dansk sprog og kultur.

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab skal efter planen yde flere bidrag til projektet. Foreløbig har forlaget rejst lønmidler til, at Peter Zeeberg kan skrive en bog om Saxos oversættelsehistorie gennem 450 år. Med udgangspunkt i sit eget arbejde med udgivelsen *Saxos Danmarkshistorie* (1. udgave 2000) har Peter Zeeberg udfoldet historien om, hvordan de seks eksisterende komplette oversættelser hver især afspejler deres tid – fra 1575 og frem til det 21. århundrede. Bogen forventes at udkomme i 2023. I 2023 udkommer også Johnny Kondrups bog *Dansk guldalder – på afgrundens kant*.

babette – dansk i en global horisont

Center for Dansk Nylatin

Forberedelsesgruppe: Anders Kirk Borggaard, Trine Arlund Hass, Marianne Pade (centerleder), Johann Ramminger, Karen Skovgaard-Petersen, Ditlev Tamm og Peter Zeeberg

Administration: Aarhus Universitet

Finansiering: Ernst Andersens og Tove Dobel Andersens Fond

Latin var Europas fællessprog fra antikken, gennem hele middelalderen, i renæssancen og helt ind i oplysningstiden. Langt op i 1700-tallet blev der publiceret flere tekster på latin end på noget enkelt europæisk sprog. Latin er således af central betydning for forståelsen af europæisk kultur i et langt historisk perspektiv.

Renæssancehumanismen i 1400- og 1500-tallet medførte over hele Europa en bemærkelsesværdig nyorientering af latinkulturen. Renæssancehumanisterne kultiverede et klassiskklingende latin – i dag betegnet 'nylatin' – og tilpassede det til deres egen tids anliggender, politiske, religiøse, videnskabelige, kunstneriske osv.

I Danmark finder vi en overvældende lang række forfattere der skriver nylatin på et højt niveau. Den nye latinkultur satte sit tydelige præg på det meste af dansk skriftkultur i århundrederne efter Reformationen og ses i fx historieskrivning, videnskabelig prosa inden for alle faggrene, politiske dokumenter, offentlige indskrifter og private breve, hvortil kommer, ikke

mindst, en umådelig rig og varieret poesi, fra lejlighedsdigte og kærlighedsdigte til lange læredigte og historiske eposser.

Det er baggrunden for at der i foråret 2022 er etableret et Center for Dansk Nylatin i et samarbejde mellem Aarhus Universitet og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Centrets overordnede formål er at fremme kendskabet til den danske nylatinske kulturarv og dermed forståelsen af dansk litteratur-, kultur- og lærdomshistorie både i dens nationale særpræg og som en integreret del af europæisk historie. Dette skal ske ved at kortlægge den danske latinlitteratur fra renæssancen til og med oplysningstiden (fra ca. 1500 til ca. 1800) og ved at udbrede kendskabet til denne litteratur gennem forskning og formidling.

I det forløbne år er der arbejdet på et korpus af danske og nordiske nylatinske tekster og en genudgivelse af *Database of Nordic Neo-Latin Literature*, som indtil 2022 har være udgivet af Universitetet i Bergen.

De kunst- og arkitekturhistoriske konsekvenser af Christian 4.s Englandsbesøg i 1606

Projektdeltagere og udgivere: Finn Gredal Jensen og Patrick Kragelund
Finansiering: Novo Nordisk Fonden

Patrick Kragelund påviser i sin bog *A Stage for the King: The Travels of Christian IV of Denmark and the Building of Frederiksborg Castle* (Museum Tusulanums Forlag, 2019), hvilken afgørende betydning Christian 4.s besøg i England, især opholdet på det legendariske, siden ødelagte paladsanlæg Theobalds i juli 1606, fik for Frederiksborgs arkitektoniske udformning, både i enkeltheder og som helhed. Frederiksborgs bygningshistorie er gennem påvisningen af denne engelske forbindelse blevet tilført en dynamik, der afdækker slotets position som et arkitekturhistorisk vendepunkt i Nordens overgang til en ny, internationalt orienteret byggestil.

Kongens Englandsbesøg blev ivrigt kommenteret i engelske og tyske pamfletter udgivet samme år, men på

Det Kgl. Bibliotek befinder sig fire anonyme, hidtil uudgivne dagbøger forfattet af en eller flere danske deltagere på rejsen. Det aktuelle projekt, indledt ultimo 2019, tager sigte på i første omgang at transskribere de nye kilder samt at undersøge deres indbyrdes forhold og historie. Så meget er foreløbig sikkert, at de to af håndskrifterne er samtidige og de to andre afskrifter fra 1700-tallet. Herefter vil følge en nøjere kultur- og kunsthistorisk analyse og desuden helt eller delvis en oversættelse til engelsk, inklusive en præsentation og kommentar, så disse nye kilder kan blive internationalt tilgængelige og deres betydning klarlagt. Det er også tanken at arbejde videre med en dansk publikation af materialet, evt. i Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs regi.

Englandsrejsen, der formede sig som et triumftog op ad Themsen og gennem London, er, ved siden af kongens kroningsfestligheder i 1596 og tronfølgerens bryllup i 1634, den vigtigste danske optræden i den type festforanstaltninger, der er så karakteristiske for 1500- og 1600-tallet.

Den 24. Dillo:
Anthon Dagg, Pongwaa, ned
adna Daga, pwindy, Gumbel, Dey
yalla, P. West, gunde, Dand
Dagie, Alibolestz, Guieda, Dand
uq, Guip, Diehonda, Dand
D. wafin, af Saldzborvig,
Dree, Dambey, D. waf, D. waf
Antes Crom, Guieda, D. waf

I forskningen i periodens hofkultur opfattes denne type engangsforestillinger som 'laboratoriet', hvor nye kunstneriske og arkitektoniske stil-eksperimenter afprøves – for eventuelt senere at blive omsat til mursten, lærred eller landskab. Med besøg i Greenwich, Whitehall, Westminster Abbey, Richmond, Hampton Court, Nonsuch, Theobalds og Windsor rummer dagbøgerne hidtil ubenyttede øjenvindenskildringer af festkultur, optog, optagelsesceremonier og udsmykninger af en række hovedmonumenter i engelsk arkitektur- og havehistorie. Både nationalt og internationalt er der tale om en dokumentation af stor interesse. Og for en – i dansk sammenhæng – sjælden gangs skyld er dette 1600-talsmateriale, takket være emnets karakter og fokus, ikke kun af politisk eller kulturhistorisk, men også i højeste grad af kunst- og arkitekturhistorisk interesse.

Den engelske oversættelse af de transskriberede tekster er afsluttet, og der arbejdes på kommentarerne. Der sigtes mod udgivelse på et engelsk-amerikansk forlag. Under arbejdet har det vist sig, at originalen er gået tabt, og at håndskrifterne på Det Kgl. Bibliotek er senere afskrifter i form af redaktioner og forkortelser. Udgiverne har derfor valgt at udgive en synoptisk tekst med det bedste fra de forskellige stemmatiske traditioner, en tilgang, der er tydeligt markeret i den engelske oversættelse og danske

tekststudgivelse. Udgivernes danske tekst vil blive bragt i et appendiks bag i bogen, idet bogens hovedsigte er et internationalt publikum og dens sprog derfor engelsk. Det overvejes desuden at gøre de to ældste afskrifter tilgængelige i digital form på *Tekstnet* (s. 40).

Dagbogen er anonym, men der er, som vi vil prøve at vise, klare indicier for den oprindelige forfatters identitet. Udgivelsens kommentar-afsnit rummer en række essays om kunst- og kulturhistorisk interessante aspekter såsom hosebåndsceremoniet i Windsor og besøget i Flådens Leje nær Rochester. Den senere søhelt Christian 4. havde efter eget udsagn aldrig set noget så imponerende som the Royal Navy for anker in the Medway. I forbindelse med opholdet på Theobalds er et uventet resultat opgøret med myten om Christian 4.s umådeholdne drikkeri under dette besøg. Kilderne til denne myte har vist sig at være grundløse. I Charles 3.s kroningsår skal det også fremhæves, hvordan man under Christian 4.s besøg i Westminster Abbey havde opstillet dukker af de betydeligste engelske monarker, klædt i deres samtidsdragt. Dér stod de, som dagsbogsskriveren udbrøder, »lige som de ware leffuendis«. Her overlapper ceremoniel og visuel monumentalitet med dynastisk legitimitet.

COR – Centralt OrdRegister for dansk

Projektleder: Projektet ledes af de fire partnere i fællesskab: Dansk Sprognævn, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Center for Sprogteknologi (Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet) og Digitaliseringsstyrelsen

Styregruppe: Bolette Sandford Pedersen (Københavns Universitet), Karen Skovgaard-Petersen (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab), Thomas Hestbæk Andersen og Peter Juel Henriksen (Dansk Sprognævn)

Redaktion (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab): Sanni Nimb, Thomas Troelsgård og Ida Flörke

Finansiering: Digitaliseringsstyrelsen

COR – Centralt OrdRegister for dansk er et samarbejdsprojekt mellem Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Dansk Sprognævn, Københavns Universitet (Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab / Center for Sprogteknologi) og Digitaliseringsstyrelsen. Det indgår i et fællesoffentligt samarbejde om at udvikle en fælles dansk sprogressource til AI-formål og er igangsat af Styregruppen for nye teknologier og bedre brug af data, der består af en række statslige myndigheder, KL og Danske Regioner. Digitaliseringsstyrelsen varetager formandska-

bet for styregruppen.

Projektet startede den 1. marts 2021 og slutter den 31. december 2023. Formålet med projektet er dels at støtte en fremtidssikret og effektiv deling af danske sprogressourcer, dels at stille et lemma- og betydningsinventar for danske ord til rådighed for virksomheder og forskere der arbejder med sprogteknologi og AI. *COR* indarbejder dels data fra *Retskrivningsordbogen*, *Den Danske Ordbog* og *Den Danske Begrebsordbog*, dels data fra en række sprogteknologiske ressourcer der i de senere år er udviklet i et samarbejde mellem Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Center for Sprogteknologi, alle med udgangspunkt i *Den Danske Ordbogs* betydningsinventar: det danske wordnet *DanNet*, *Det Danske FrameNet-leksikon* og *Det Danske Sentimentleksikon*.

Projektet består af tre arbejdspakker. Den første, der ledes af Dansk Sprognævn og udføres i samarbejde med Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, har til formål at udvikle en morfologisk komponent der bygger på en kobling af *Den Danske Ordbogs* og *Retskrivningsordbog-*

ddo_lemma	ddo_betyd_nr	ddo_dan_netsemid	ddb_stikord_netto	COR-ontologisk type	ddo_genprox
fedt	1	21018983	fedtstof, olie, smør, næring, planktonalge	Natural+Substance	stof
fedt	1.a	21018984	fedtstof, animalske fedtstoffer	Comestible+Artifact+Substance	masse
fedt	1.b	21018985	smøremiddel, olie	Artifact+Substance	massefedte
fedt	1.c	21018986	fedtdepoter, talg, overvægt, delle	Natural+Object(+BodyPart)	masse
fedtstof	1	21019031	stof, fedt, faste stoffer, næring	Natural+Substance	stof
fedtstof	1.a	21019032	fedt	Comestible+Artifact+Substance	produkt

ens lemmaer og bøjningsoplysninger. Den anden arbejds-pakke, der ledes af Center for Sprogteknologi og ligeledes udføres i samarbejde med Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, har til formål at påbegynde udviklingen af en semantisk COR-komponent ud fra de eksisterende oplysninger i de sprogteknologiske ressourcer som de to institutioner allerede råder over. I den forbindelse er der fx i 2021 udvalgt ca. 11.000 centrale ord med ca. 20.000 betydninger der skal indgå i den semantiske komponent som et kerneordforråd. Der er samtidig udviklet en metode til automatisk reducering af antallet af betydninger så kun de væsentligste er repræsenteret. I marts 2022 påbegyndtes den tredje arbejds-pakke, der har fokus på at supplere leksikonet med manglende, væsentlige betydninger, baseret på oplysninger i *Den Danske Ordbog*; denne pakke ledes af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og udføres i samarbejde med Center for Sprogteknologi.

ELEXIS

Projektleder: Simon Krek (Jožef Stefan-Instituttet, Ljubljana)

Styregruppe: Repræsentanter for de 17 partnerinstitutioner, fra Det Danske Sprog- og Litteraturselskab: Sanni Nimb

Redaktion: Sanni Nimb og Thomas Troelsgård; i mindre omfang desuden flere af de øvrige medlemmer af redaktionen for *Den Danske Ordbog*

Finansiering: EU, Horizon 2020

ELEXIS er et fireårigt (2018-2022) projekt under EU's forsknings- og innovationsprogram *Horizon 2020*. Projektets fulde navn er *Euro-pean Lexicographic Infrastructure*, og der deltager 17 institutioner fra 15 lande (13 EU-lande samt Serbien og Israel; se: elex.is/partners). Fra Danmark deltager Center for Sprogteknologi ved Københavns Universitet samt Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Desuden er 52 leksikografiske institutioner fra en række lande, herunder også lande uden for EU, tilknyttet som såkaldte 'observers' så i alt 35 lande er repræsenteret i projektet; se: elex.is/observers. Dansk Sprognævn har fx denne tilknytning til projektet.

ELEXIS rummer en række delprojekter (arbejds-pakker med hver sin leder) der alle stiler mod de overordnede mål:

- at harmonisere og tilgængeliggøre ordbogsdata (moderne og historiske) for forskellige sprog, så de

effektivt kan udnyttes af flere, herunder også af forskningsprojekter med begrænset erfaring inden for sprogteknologi eller med begrænset adgang til kvalitetsdata

- på baggrund af sådanne data at udvikle standarder, resurser og værktøjer til brug inden for digital humaniora og sprogteknologi, fx til automatisk strukturering og linkning af store mængder af ordbogsdata. Som resultat af projektet er en række leksikografiske it-værktøjer i dag frit tilgængelige på projektets hjemmeside, *elex.is*.

Der er desuden arbejdsplaner hvis formål er at understøtte universitetsundervisning og efteruddannelse inden for leksikografi i Europa, at udbrede viden i samfundet om leksikografiske projekter og miljøer samt at fremme europæisk samarbejde og vidensudveksling inden for området, fx i form af stipendier til forskningsophold hos de deltagende institutioner.

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab skal løbende levere ordbogsdata fra selskabets ordbøger og fra de

sprogteknologiske resurser der i tidens løb er udviklet i samarbejde med Center for Sprogteknologi, så partnere i *ELEXIS* kan anvende bl.a. danske data til forskning og udvikling af værktøjer. I *ELEXIS* er et af hovedmålene at opnå at leksikalske data i større grad gøres frit tilgængelige til fx forskning og sprogteknologi. Både projektets leksikografiske partnere og de leksikografiske institutioner i Europa der har tilsluttet sig projektet som 'observers', gør i den forbindelse udvalgte ordbogsdata, fx lemmalister, tilgængelige på projektets hjemmeside.

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab deltager desuden i tre ud af de fire delprojekter der indeholder deciderede forsknings- og udviklingsopgaver. Vores opgaver ligger primært inden for tre områder:

For det første er vi med til at udarbejde fælles formater for strukturering af ordbogsdata, dels så der kan opbygges en fælles ordbogsportal med udvalgte oplysninger, dels så man kan eksperimentere med at kæde ordbogsindgange sammen på tværs af ordbøger.

For det andet deltager vi i

projektets forskning i metoder til semiautomatisk linkning af lemmaer og betydninger på tværs af ordbøger, både inden for samme sprog og tværspørgligt.

For det tredje deltager vi i projektets forskning i metoder til tværspørglig opmærkning af betydninger i tekster. Selskabets leksikografer har i den forbindelse været med til at udvikle et parallelsprogligt tekstkorpus der består af de samme 2.000 engelske sætninger oversat til en lang række sprog, herunder dansk. Disse sætninger blev i 2022 håndopmærket med betydninger beskrevet i ordbøger for de enkelte sprog; for dansk har vi valgt at anvende *DanNet* som ordbog.

Adgang til de metoder og fælles værktøjer der udvikles i *ELEXIS* på baggrund af forskning i ordbogsdata fra mange sprog, vil sikre at Det Danske Sprog- og Litteraturselskab er på højde med den nyeste udvikling inden for digital leksikografi, og åbne for helt nye muligheder for visninger af selskabets danske ordbogsressurser og korpustekster på *ordnet.dk*.

Endelig har en række forskere fra udlandet søgt og fået bevilget et forskningsophold ved Det Danske Sprog- og Litteraturselskab i løbet af projektperioden, finansieret af *ELEXIS*. I foråret 2022 modtog vi det sidste besøg.

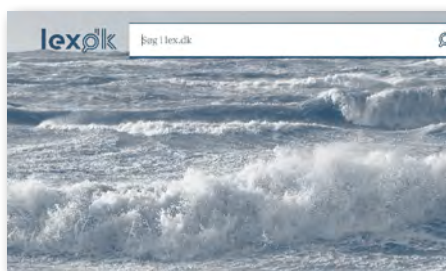
Projektet er afsluttet. Læs mere på hjemmesiden *elex.is*.

Foreningen lex.dk

Bestyrelse: Joachim Malling (G.E.C. Gads Fond, formand), Morten Hesseldahl/Hanne Salomonsen (Gyldendal A/S), Anders Bjarklev (Danske Universiteter) og Chr. Gorm Tortzen (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab)

Ansatte: Niels Elers Koch (chefredaktør), Erik Henz Kjeldsen (redaktions- og udviklingschef), Jørgen Nørby Jensen (redaktør), Marie Bilde Rasmussen (udviklingsredaktør) og Jacob Møllerup (redaktør) samt studentermød hjælpere

Finansiering: Kulturministeriet

Foreningens formål er at etablere og drive en frit tilgængelig dansksproget digital platform for pålidelig viden til brug for folkeoplysning over for det danske samfund, herunder folkeskoler, gymnasier, universiteter, lærestalter m.m. og bibliotekerne. Platformen *lex.dk* giver fri digital adgang til de vigtigste opslagsværker i Danmark, herunder navnlig *Den Store Danske* og *Trap Danmark*.

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab bidrager til platformen ved at knytte *Den Danske Ordbog* til *Den Store Danske* og de øvrige værker på *lex.dk*. Ved at klikke på et ord i en artikel i et af disse værker vil man slå ordet direkte op i *Den Danske Ordbog* og få en forklaring på dets betydning.

Thomas Bartholin d.æ.s breve

Udgiver: Niels W. Bruun

Tilsynsførende: Chr. Gorm Tortzen og
Peter Zeeberg

Finansiering: Carlsbergfondet

Thomas Bartholins (1616-1680) forfatterskab blev i sin tid af Odin Wolff betegnet som »den Skat af Kundskaber og Underretninger om Naturen, Mennesket og Tidsalderens Egenheder hiemme hos os, hvilken findes nedlagt i vor Landsmand Thomas Bartholins Skrifter«. Denne præcise karakteristik er også dækkende for Bartholins korrespondance, som han i redi-

geret form selv udgav i årene 1663-1667. Hertil kommer så de breve, der findes i andre trykte kilder, eller som udgiveren har fundet i danske og udenlandske arkiver.

Den kritiske udgave af de Bartholinske breve omfatter hele dette materiale samt en engelsk oversættelse heraf. Den latinske tekst er etableret, men er under revision, og samtlige breve er oversat. Der pågår nu en afsluttende redaktion af den engelske oversættelse. I samarbejde med Finn Gredal Jensen forberedes en digital udgave af brevene på selskabets videnskabhistoriske tekstportal.

Thorkild Bjørnvigs lyrik

Udgivere: Per Dahl og Erik Skyum-Nielsen

Tilsynsførende: Esther Schat Kielberg og Keld Zeruneith

Thorkild Bjørnvig (1918-2004) står som den centrale lyriker i tiden lige efter 2. Verdenskrig, en brobygger mellem en traditionsbevidst poesi og den senere

modernisme. Han har status af en nyklassiker, der ikke er til at komme uden om i dansk digtning. Alligevel findes hans digte ikke i en videnskabelig udgave med grundige kommentarer, der kan gøre dem tilgængelige for et større publikum.

Bjørnvigs lyriske forfatter-
skab, der omfatter 14 digtsamlinger og en række digte offentliggjort i tidsskrifter, aviser m.v., falder i to hovedfaser: (1) 1947-1968 og (2) 1968-1993. Den første fase rummer fem store digtsamlinger. Disse fem samlinger udgør hver især et højdepunkt i Bjørnvigs forfatter-
skab og i periodens poesi. De udgør tillige en tematisk helhed, hvilket hidtil ikke er blevet belyst. Det er derfor i første omgang mest presserende at udgive disse fem digtsamlinger i en pålidelig, videnskabelig udgave, men projektet kan med fordel tilrettelægges således, at det

siden hen vil kunne følges op af digtene 1968-1993. Det er også hensigten at trykke dels en række manuskriptbaserede digte, dels en række digte fra perioden 1947-1968, som ikke er optaget i digtsamlingerne, men udelukkende trykt i tidskrifter og aviser.

Bjørnvigs digte går i dialog med et stort og ofte vanskeligt stof, der kalder på kommentarer og forklaringer. Han trækker på en lang mytologisk og filosofisk tradition, der inkluderer antik, bibelsk og nordisk mytologi. Bjørnvig indskrives sig derudover i en tyskorienteret romantisk og symbolistisk lyriktradition. Mange af digtene har også en interessant og delvis udforskede tilblivelseshistorie, som bør kortlægges. Bjørnvig rettede i vid udstrækning i sine digte, ikke kun mellem manuskript og førsteudgave, men også ved senere udgaver.

Udgiverne forbereder en gennemførelse af projektets første fase (1947-1968) og har fået arvingernes tilladelse til at benytte relevante dele af Thorkild Bjørnvigs arkiv på Det Kgl. Bibliotek. En første undersøgelse af arkivet foretages i marts 2023 med henblik på en vurdering af materialets karakter og graden af dets inddragelse i udgaven. Det forventes, at arbejdet med udgaven hovedsagelig vil foregå i årene 2026-2028.

Anders Bording: Samlede Skrifter

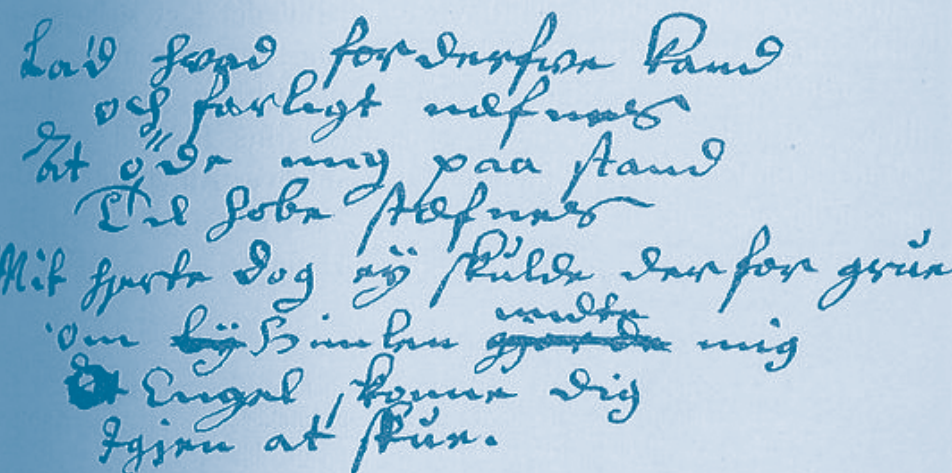
Udgivere: Erik Sønderholm † og Paul Ries †

Tilsynsførende: Steffen Heiberg

Finansiering: Carlsbergfondet og Statens Humanistiske Forskningsråd

Da Peder Terpager og Hans Gram med støtte fra Frederik Rostgaard i 1735 udsendte deres udgave af Anders Bordings (1619-1677) samlede skrifter, lod de digtene og den versificerede månedsavis *Den Danske Mercurius* frem-

genskabte avisen, mangler stadig det fjerde bind, kommentaren til *Den Danske Mercurius*, den del af Bordings produktion, hvori han efter Grams mening bedst viste sin »Poëtiske Opfinding og Artighed, eller hans Rigdom og Overflødighed i Talen«. Formålet med kommentaren er derfor at gøre avisen tilgængelig for en nutidslæser som et værk, hvis forfatter ikke blot beskrev, men også fortolkede sin egen og sin samtids verden.

Lad sig for den sige
og det forlygt udføres
at er mig paa stand
Det løbe udføres
Mit hjerte dog sig kunne den for græn
om sig sin den ^{undte} mig
Engel, kunne dig
Igen at staa.

træde i en moderniseret sprogdragt, ligesom Hans Gram forsøgte at gøre værkerne tilgængelige for »enhver vittig Læser« ved at forsyne dem med »fornødene Opliu-ninger ved flere stæder, hvor Meeningen formedelst visse Historiske Omstændigheder er ikke lige klar for alle, i det mindste ikke saa aabenbar, som den var paa de Tider, da Versene skreves«.

Mens Erik Sønderholm genoplivede digtene, og fak-similegengivelsen af *Den Danske Mercurius* automatisk

Fra sommeren 2023 vil arbejdet med kommentaren til *Den Danske Mercurius* blive genoptaget af cand.mag. Mikkel Lund i samarbejde med lektor, ph.d. Sebastian Olden-Jørgensen. Projektet indgår i den nye bevilling fra Carlsbergfondet (se s. 7).

Udkommet:

Anders Bording: *Digte* (1984)

Anders Bording: *Den Danske*

Mercurius (1984)

Kommentar til Anders Bordings digte

(1986)

Georg Brandes: Berlin som tysk Rigshovedstad

Udgivere: Per Dahl, Sten Rasmussen † og Per Øhrgaard

Tilsynsførende: Steffen Heiberg og Monica Wenusch

Finansiering: Aarhus Universitets
Forskningsfond

Berlin som tysk Rigshovedstad (1885) er ordnet i 67 tematiske kapitler, der opsamler Georg Brandes' (1842-1927) erindringer og indtryk fra årene i Berlin 1877-1883, oprindeligt publiceret i danske, norske og svenske dagblade og tidsskrifter.

Udgaven, der følger førsteudgaven, men gør rede for forholdet til de underliggende artikler og senere ændringer, gengiver de oprindelige illustrationer, der blev udeladt ved optrykket i *Samlede Skrifter*.

Tekstbindet foreligger i sidste korrektur. Kommentarbundet er vidt fremskredent og forventes afsluttet inden sommerferien, så udgivelsen kan foreligge trykt sidst i 2023.

Georg Brandes' Correspondance, 2e Série

Udgivere: Zsuzsanna Bjørn Andersen † (den ungarske brevveksling), Per Dahl (den tysk-østrigske brevveksling), Monica Wenusch (den tysk-østrigske brevveksling), NN (den russiske brevveksling) og NN (den polske brevveksling)

Tilsynsførende: Jens Bjerring-Hansen og Gert Posselt

Finansiering: Brandt-Brandtved Fonden, Lillian og Dan Finks Fond, Moth-Lunds Fond samt Politiken-Fonden

Bindene med Georg Brandes' (1842-1927) brevvekslinger med ungarske, tysk-østrigske, russiske og polske kulturpersonligheder indgår i udgaven af *Georg Brandes' Correspondance*. Den første serie udkom 1952-1966 og medtog kun få, meget store brevvekslinger med udvalgte forfattere. Anden serie sigter bredere og omfatter derfor flere korrespondenter og litterære miljøer, der dokumenterer Georg Brandes' internationale indflydelse.

Den ungarske brevveksling: I samarbejde med Prof. Dr. András Masát, Andrásy Universitát Budapest, er manuskriptet revideret. Transskriptionen af brevene er gennemgået i samarbejde med Dr. Eike Nebelin. Arbejdet med manuskriptet har vist sig større end forventet. Pga. udgiverens bortgang påhviler dette arbejde nu redaktionen. Der sigtes mod en udgivelse ultimo 2023.

Den tysk-østrigske brevveksling: Arbejdet ligger p.t. stille,

men ventes genoptaget i løbet af 2024.

Den russiske brevveksling:
Brevvekslingen er midlertidigt taget af programmet.

Den polske brevveksling:
Brevvekslingen er midlertidigt taget af programmet.

Udkommet:

Correspondance de Georg Brandes

I: *La France et L'Italie* (1952)

II: *L'Angleterre et La Russie* (1956)

III: *L'Allemagne* (1966)

IV: *Notes et Références* (1966)

P.O. Brøndsteds dagbøger fra ungdomsrejsen

Udgiver: Gorm Schou Rode

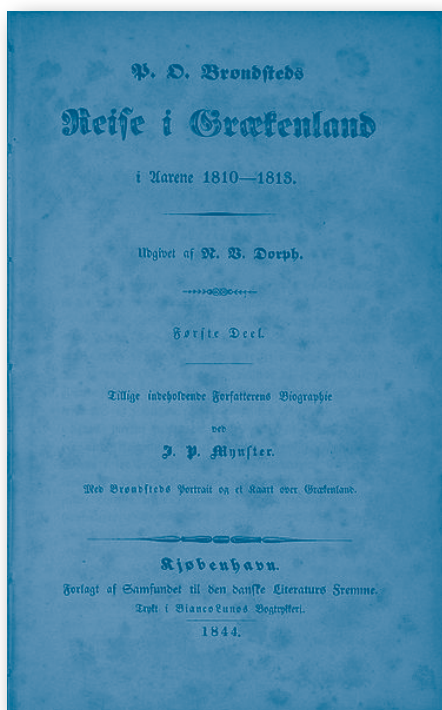
Tilsynsførende: Ivan Boserup

Konsulent: Bodil Bundgaard

Rasmussen (Nationalmuseet)

Finansiering: C.L. Davids Fond

De bevarede rejsedagbøger fra P.O. Brøndsteds (1780-1842) ungdomsår 1806-1811 rummer et mangesidet begavet menneskes levende beskrivelse af tidens Europa. Skildringen af rejsen i Det Osmanniske Rige er et unikt dokument, men også optegnelserne fra det forberedende ophold i Paris rummer meget værdifuldt materiale. Stemningen i verdens hovedstad, Napoleons Paris, er fint skildret, og der bringes mange detaljer om livet i den tysk-danske koloni i byen. Tilblivelsen af Adam Oehenschlägers værker følges, såvel som digterens gensyn med

kollegaen Jens Baggesen. Der er talrige oplysninger til be-
lysnings af den almindelige
lærdomshistorie, men ikke
mindst musik-, kunst- og tea-
terhistorikere vil finde megen
ny information.

Korrekturlæsningen af tekst-
bindene er afsluttet, og ar-
bejdet med kommentar og
efterskrift er tilendebragt.
Manuskriptet afventer tilsy-
nets gennemlæsning, og ud-
gaven forventes at udkomme
medio 2023.

Christian 4.s latinske brevstile

Udgivere: Bent Christensen, Kristian
Thomsen Purreskov og Chr. Gorm
Tortzen

Tilsynsførende: Steffen Heiberg, Bent
Jørgensen, Sebastian Olden-Jørgensen
og Peter Zeeberg

Christian 4. fik en meget
grundig skolegang, som be-
gyndte, da han fyldte seks,
og fortsatte indtil hans seks-
tende år. I modsætning til de
øvrige skolefag er undervis-
ningen i latinsk samtale og
korrespondance veldokumen-
teret, fordi nogen gemte
drengets indbundne stilebø-
ger, som er bevaret for efter-
tiden: En kalligrafibog med
hyppigt gentagne latinske og
danske sentenser og to stile-
bøger (fra 1584-1593), hvori
prinsen har skrevet ca. 840
opgaver (knap halvdelen
både på dansk og latin), to-
tre afleveringer om ugen.
Nogle opgaver er formuleret
som genfortællinger af et op-
givet emne (fx den kristne
fyrstes pligter), andre er skre-
vet som breve til skolekam-
merater, til lillebror Ulrik, til
læreren, magister Hans Mik-
kelsen, og til en række andre
kendte og ukendte personer.

Det store og varierede
materiale er aldrig udgivet i
sin helhed og er med undta-
gelse af en artikel fra 1850
kun sporadisk benyttet i
forskningen.

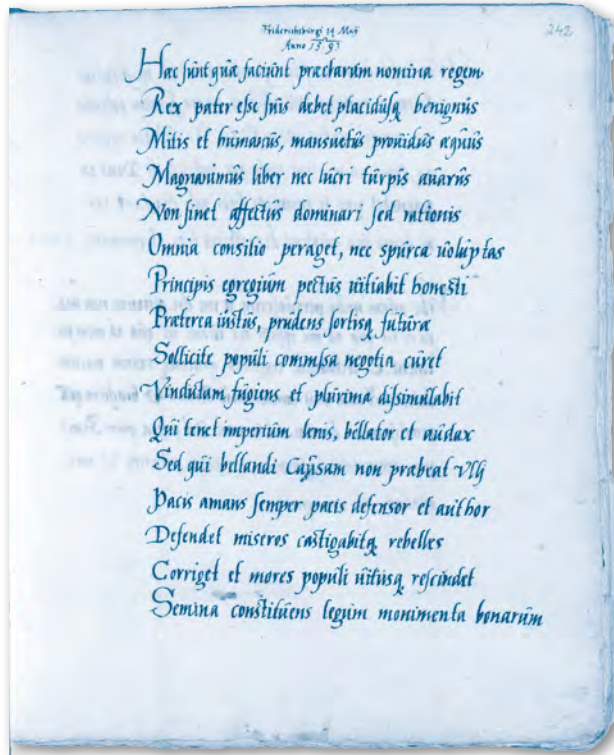
Udgaven er digital i sit ud-
gangspunkt, men med mulig-
hed for en senere trykt udga-
ve af dele af materialet. Den
vil foruden faksimiler af stile-
bøgerne fremlægge diploma-

tariske transkriptioner af den danske og den latinske tekst (sidstnævnte i to versioner: prins Christians afleverede stil og magister Mikselsens rettede udgave), en oversættelse af alle breve til moderne dansk og til engelsk, en regest over hele korpus, et index over personer og steder, en ordkonkordans og en indledning, der

sætter stilebøgerne ind i en bredere pædagogisk ramme.

Hans Mikkelsen havde i sin ungdom studeret hos den berømte reformpædagog Johannes Sturm i Strasbourg, havde senere været præceptor for Huitfeldt-brødrene og blev i 1583 som rektor for Herlufsholm kaldet af Frederik 2. til at være præceptor for den seksårige prins Christian.

Som det fremgår af Sturms pædagogiske skrifter, var hans tanker om undervisning og om latinens rolle i den banebrydende. Bl.a. fremhæver han, at læreren skal udvikle elevens evne til selvstændig tænkning og formulering af egne tanker gennem frie opgaver, gerne i brev- eller referatstil. Sturm lægger også vægt på vigtigheden af en smuk håndskrift,

og det er ganske indlysende, at Mikkelsen har bragt disse tanker med i sin mere end tiårige lærergerning rundtom på de kongelige slotte, hvor prins Christian og en lille flok andre drenge fik undervisning.

Prins Christians stilebøger giver et helt enestående indblik i drengens tankeverden og i omgivelsernes krav og forventninger til ham. Sprog- og pædagogikhistorisk er stilene en guldgrube, og samtidig er stilene et helt unikt dokument til belysning af de værdier, som kom til at præge den kommende konges begrebsverden.

Der arbejdes på tekstetableringen, men arbejdet forventes ikke afsluttet i 2023.

Sophus Claussen og Johannes Jørgensen. En brevveksling

Udgivere: Ove Kreisberg og Sven Hakon Rossel

Tilsynsførende: Gert Posselt

I brevdgaven ved Frans Lassen: *Sophus Claussen og hans kreds. En digters liv i breve I-II (1984)* er kun en del af brevene fra Johannes Jørgensen (1866-1956) til Sophus Claussen (1865-1931) gengivet, mens kun ganske få breve fra Claussen til Jørgensen er medtaget, og da gen-

givet efter koncept eller afskrift. I 2016 blev 81 hidtil ukendte breve fra Sophus Claussen til Johannes Jørgensen overdraget til Det Kgl. Bibliotek. Brevene spænder over 14 år, fra juni 1887 til maj 1900, med højde- og tyngdepunktet i perioden 1892-1894, årene for Claussens ophold i Paris og Italien og for tidsskriftet *Taarnets* udgivelse. Brevene er fascinerende læsning, idet de på mange måder uddyber, nuancerer, korrigerer og afmytologiserer den almindelige litteraturhistoriske fremstilling af

Claussens menneskelige og kunstneriske udvikling og af hans relation til Jørgensen, ligesom der også kastes et nyt og spændende lys over dennes personlighed.

Disse nyfundne breve vil blive medtaget i en kritisk og kommenteret udgave af den samlede brevveksling mellem Sophus Claussen og Johannes Jørgensen. Alle brevene gengives så vidt muligt efter originalerne, og udgivelsen vil blive forsynet med illustrationer, tekst- og realkommentarer og en indledning samt personregister og appendix.

Manuskriptet er færdiggjort og afventer redaktionel behandling.

Danmarks gamle love på moderne dansk

Redaktion: Maria Arvidsson, Anders Leegaard Knudsen, Ditlev Tamm og Helle Vogt

Tilsynsførende: Anne Mette Hansen, Thomas Hansen, Eva Skaftte Jensen, Bjørn Poulsen og Chr. Gorm Tortzen

Finansiering: Augustinus Fonden og Aage og Johanne Louis-Hansens Fond

Projektet omfatter to dele: *Danmarks gamle landskabslove* og *Dansk købstads- og rigslovgivning*. Det er projektets mål at oversætte såvel de gammeldanske landskabslove som den latinske købstads- og rigslovgivning til et nutidigt dansk. Oversættelserne vil blive publiceret både i bogform og på nettet, ledsaget af noter og introduktioner. De to projekter vil blive udført i samarbejde.

Danmarks gamle landskabslove

Den seneste oversættelse af Danmarks gamle landskabslove er Erik Kroman og Stig Luuls *Danmarks gamle Love paa Nutidsdansk* I-III fra 1945-1948, som omfatter landskabs- og kirkelovene. Oversættelsen, der er ledsaget af en retshistorisk indledning, kommentarer og sagregister, trænger til en afløser. Selve oversættelsen er holdt i en let arkaiserende stil, og sproget skaber unødige forståelsesproblemer for et moderne publikum. Dertil kommer, at værket afspejler datidens opfattelse af den middelalderlige tekstproduktion, af teksternes indbyrdes forhold,

deres alder og baggrund i retspraksis.

Oversættelsen vil blive rettet til et bredt publikum. Projektet kolliderer derfor ikke med selskabets plan om en udgivelse og oversættelse af det ældste bevarede dansksprogede håndskrift, Stockholm B74 af *Skånske Lov* og *Skånske Kirkelov* (se s. 88). Initiativet til denne del af projektet udgår fra retshistoriker, professor, dr.jur. et phil. Ditlev Tamm, og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab bidrager med filologisk ekspertise. Et første udkast til oversættelserne foreligger, og materialet bliver nu underkastet en filologisk gennemgang.

Oversættelse: Ditlev Tamm

Filologisk revision: Maria Arvidsson

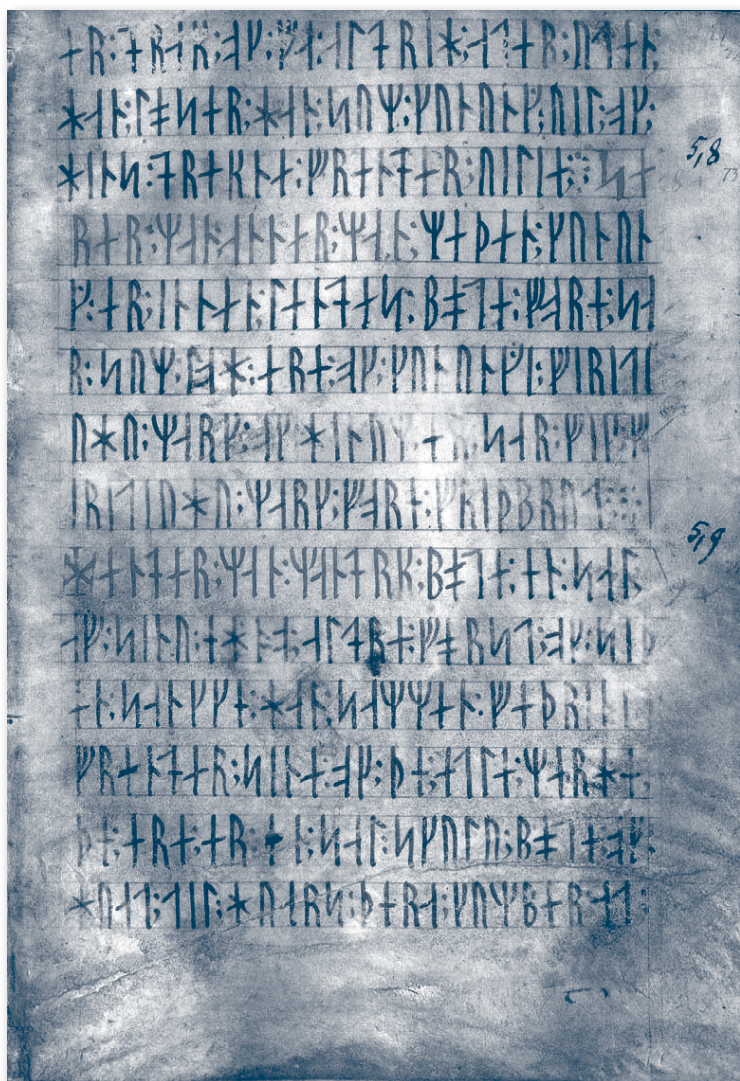
Kommentering og introduktioner:

Ditlev Tamm og Maria Arvidsson

Dansk købstads- og rigslovgivning

Denne del af projektet vil producere kommenterede oversættelser til moderne dansk af dansk købstadslovgivning frem til 1300 på basis af de nyeste tekstkritiske udgaver. Teksterne skal publiceres i to bind, der vil rumme henholdsvis købstadslovgivningen, rigslovgivningen og Thords artikler. Værket forsynes med en generel introduktion og en introduktion til de enkelte love, og i tillæg skal et glossarium udarbejdes.

Alle lovene er tekstkritisk udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab i de store udgaver *Danmarks gamle*

Landskabslove, Danmarks gamle Købstadslovgivning, Den danske Rigslovgivning og Diplomatarium Danicum, som vil være grundlaget for oversættelsen. Kun lidt over halvdelen af lovenes samlede tekstmasse er tidligere oversat. Disse oversættelser er af meget svingende kvalitet, og ikke alle er forsynet med kommentarer eller annoteringer. Dertil kommer, at de forskellige oversættere har brugt en meget uensartet terminologi, der gør det svært at iagttage sproglige lån og påvirkninger. Det er lykkedes at

skaffe finansiering til arbejdet med købstadslovgivningen ved en bevilling fra Augustinus Fondens pulje til 'Forskning i kulturarv'. Der er tillige opnået en bevilling fra Aage og Johanne Louis-Hansens Fond til drift.

Oversættelse: Anders Leegaard Knudsen

Kommentering: Anders Leegaard Knudsen i samarbejde med Helle Vogt

Indledning: Helle Vogt

Danmarks gamle Ordsprog I-VIII

Udgivere: Simon Skovgaard Boeck, Iver Kjær † og John Kousgård Sørensen †

Tilsynsførende: Merete K. Jørgensen

Finansiering: Augustinus Fonden (bind III og VIII), Carlsbergfondet og Statens Humanistiske Forskningsråd

Danmarks gamle Ordsprog er den videnskabelige standardudgave af danske ordsprog. I sit anlæg adskiller den sig fra andre udgaver ved at lægge samlinger af ordsprog til grund for udgivelsen, hvor andre værker har valgt det enkelte ordsprog som udgangspunkt. I alt 27 samlinger fra perioden 1500-1700 udgives i bogform (i nytryk eller faksimile); det samlede antal ordsprog er ca. 33.000. Den valgte form giver forskeren mulighed for at undersøge de enkelte samlinger, men det betyder også, at et register bliver en uundværlig indgang til værket, hvis man fx vil se, hvordan et ordsprog har ændret sig gennem tiden.

For at projektet kan afsluttes, mangler bind III (Ribekredsens ord-

sprogssamlinger) og bind VIII (registre). Manuskript til bind III har passeret tilsynet. Det har vist sig nødvendigt at supplere udgivelsesarbejdet med det stykke af håndskriftet Rostgaard 48, 8°, der indeholder Peder Syvs afskrift af Anders Sørensen Vedels samling; dette arbejde ligger p.t. stille.

Udkommet:

I,1-2: Peder Låles Ordsprog (1979)

II: »Hans Thomissøns Ordsprog« & Poul Enevoldsen: *Farrago* (1977)

IV: *Problemata et Proverbia moralia* & Hans Chr. Sthens Ordsprog (1987)

V: Daniel Matras: *Proverbes* (1981)

VI: Samlinger fra 17. århundrede (1980)

VII,1-2: Peder Syv: *Aldmindelige Danske Ordsproge* (1983-1988)

Holger Drachmann – Amanda Nilsson («Edith»). En brevveksling

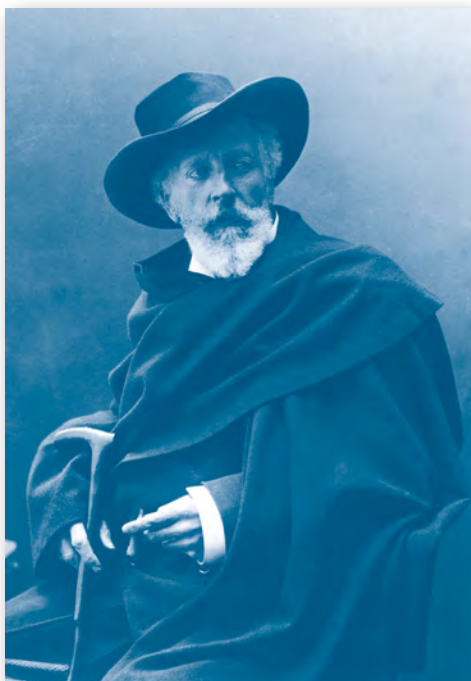
Udgiver: Henk van der Liet

Tilsynsførende: Esther Schat Kielberg

Det Kgl. Bibliotek erhvervede i 1947 ca. 850 breve fra digteren Holger Drachmann (1846-1908) til »Edith«, dvs. Amanda Nilsson, senere Gerlach (1866-1953). Siden har der været et stort behov for en kommenteret udgave af dette brevmateriale, ikke mindst fordi Morten Borups *Breve fra og til Holger Drachmann I-IV* (1968-1970), ligeledes udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, forbigår disse breve. Forklaringen er, at Borup ikke mente, at brevene til og fra »Edith« havde tilstrækkelig litteraturhistorisk betydning. Til trods for dette synspunkt gør han i forordet opmærksom på, at »Udgivelsen af et udvalg af breve, der belyser digterens privatliv, kunne ligeledes være ønskelig«.

»Edith« spillede en central rolle i Drachmanns modne forfatterskab, dvs. fra ca. 1887 til ca. 1898. Fhv. overbibliotekar og tidligere tilsynsførende på denne udgave, Torben Nielsen, har i *Magasin fra Det Kongelige Bibliotek* gjort opmærksom på, at »Amanda Gerlachs pa-

pirer udgør et værdifuldt tilskud til vores kendskab til Drachmann i »Edith«-perioden, og ikke mindst til Amanda Nilsson selv som den fine og hengivne kvinde, hvis tab han aldrig rigtigt forvandt«.

Transskription og kommentering af brevene er p.t. stillet i bero pga. andre gøremål.

N.F.S. Grundtvig: Dansk Ravnegaldre

Udgivere: Flemming Lundgreen-Nielsen og Vibeke A. Pedersen

Tilsynsførende: Henrik Blicher og Krista Stinne Greve Rasmussen

Til N.F.S. Grundtvigs sene værker hører det store digt *Dansk Ravnegaldre* fra 1860. Værket, der låner form fra den senmiddelalderlige digtning *Odins Ravnegaldre*, rummer Grundtvigs vision af Danmark 50 år ude i fremtiden, altså i 1910. Det 4.658 verslinjer lange digt blev ikke udgivet i Grundtvigs levetid, måske fordi den optimistiske utopi om Danmark harmonerede dårligt med nationens tilstand efter nederlaget i 1864.

Teksten er imidlertid bevaret i Grundtvigs egenhændige manuskript (Grundtvig-arkivet, Fascikel 392.a-b), som har dannet grundlag for to posthume udgaver, den første af Holger Begtrup i Grundtvigs *Udvalgte Skrifter*, bd. 10, 1909, s. 364-482, og den anden af Georg Christensen efter forarbejder af Svend Grundtvig i *N.F.S.*

Grundtvigs Poetiske Skrifter, bd. 8, 1929, s. 315-465.

Ingen af disse er imidlertid forsynet med et videnskabeligt apparat. Den udgave af *Dansk Ravnegaldre*, der her forberedes, vil således være den første videnskabelige. Ud over tekstkritisk apparat vil den være ledsaget af en række indledende tekster, fyldige punktkommentarer, enkelte illustrationer og registre.

Grundlaget for udgaven er allerede til stede. *Dansk Ravnegaldre* var emnet for et seminar i Grundtvig-Selskabet i 2010, der resulterede i, at af deltagerne, Flemming Lundgreen-Nielsen og K.E. Bugge, besluttede at foranstalte en tekstkritisk udgave og heri at indlemme bearbejdede versioner af seminarets foredrag, der belyser forskellige sider af Grundtvigs utopi: dr.theol. Synnøve Heggem om digtets kvindebilleder, lic.theol. Peter Balslev-Clausen om det kirkehistoriske perspektiv og lic.theol. Kim Arne Pedersen om receptionshistorien. Efter K.E. Bugges død i 2020 har Flemming Lundgreen-Nielsen fortsat arbejdet, nu i samarbejde med Vibeke A. Pedersen.

Arbejdet er fortsat i beretningsåret.

Carsten Hauchs digte

Udgiver: Lasse Stein Holst

Tilsynsførende: Søren Peter Hansen, Finn Gredal Jensen og Johnny Kondrup

Den danske forfatter Carsten Hauch (1790-1872) var en prominent skikkelse i Guldalderens kulturelle og akademiske kredse og en kendt person i den brede offentlighed. Hans skøn- og faglitterære værker øvede stor indvirkning på deres tid, og det kan derfor undre, at nutidens forskere og undervisere ofte be-

handler ham overfladisk eller helt forbigår ham. En videnskabelig udgave af hans værker – begyndende med hans samlede digte – har som et af sine primære formål at genintrodere forfatter-skabet for forskningen, men den skal også tilgæn-

geliggøre og formidle det bredere til undervisere og studerende inden for forskellige fagområder (især litteratur, men også religion, filosofi og naturvidenskab).

Carsten Hauch skrev lyrik gennem hele sin karriere og publicerede løbende omkring 200 digte i forskellige aviser, tidsskrifter, antologier, småtryk osv. Han debuterede i 1814 med det romantiske digt »Forskeren« i månedsskriftet *Athene*, og hans sidste digt var »Vandreren ved Galilæas

Sø«, som blev trykt i *Kristelig Kalender for 1871* året før hans død. Flere digte blev offentliggjort gentagne gange i Hauchs levetid (enkelte op til syv gange) og optrådte altså i forskellige publikationskontekster. Fire gange gjorde Hauch status over sin lyriske produktion og samlede en del af sine digte i samlinger, hvor de blev trykt side om side med digte, der ikke tidligere havde set dagens lys. Desuden skrev han digtkredsen *Valdemar Seier* og udgav fem lyriske bøger i alt: *Lyriske Digte* (1842), *Lyriske Digte. Anden meget forøgede Udg.* (1854), *Lyriske Digte og Romancer* (1861), *Valdemar Seier. Et romantisk Eventyr* (1862) og *Nye Digtninger* (heri også digtkredsen *Valdemar Atterdag*, 1869).

Det var ikke alle sine digte, Hauch tog med i samlingerne, og især undlod han at genoptrykke en stor del af sine ungdomsdigte fra perioden 1814-1821. Ydermere foretog han en del ændringer af de digte, han valgte at inkludere i samlingerne, og her var det igen de tidlige digte, der blev udsat for den mest gennemgribende revision. Hauchs digtsamlinger giver altså ikke et retvisende billede af forfatterskabets udvikling, men derimod det billede, forfatteren på sine senere dage tegnede af den og ønskede at præsentere for sit publikum (og sin eftertid). De senere udgivere af Hauchs digte har stort set fulgt hans ønske om, hvad der skulle genoptrykkes og i hvilken

form. A.G.Ø. Hauch, Carsten Hauchs søn, har i sin udgave med den misvisende titel *Samlede Digte* (1891) kun medtaget de digte, som findes i farens digtsamlinger – og altså ikke dem, han udelod – og har som grundtekst (med enkelte undtagelser) valgt digtenes »sidste Form«. I den senere videnskabelige udgave af Hauchs *Poetiske Arbejder* (1929) har udgiveren Poul Schjærff som grundtekst til de 44 udvalgte digte valgt den form, som de havde, første gang de optrådte i en digtsamling, og ligesom A.G.Ø. Hauch har Schjærff altså »ikke taget Hensyn til Digtenes Form i de Tidsskrifter og Aviser, hvor de først er trykt«.

De to udgavers principper betyder, at et digt som debutdigtet »Forskeren« aldrig er blevet optrykt siden dets første publikation, fordi Hauch ikke medtog det i sine digtsamlinger, og at et ungdomsdigt som »De stridige Veie« fra 1815 kun er blevet genoptrykt i den ældre Hauchs stærkt omarbejdede versioner fra hhv. *Lyriske Digte* (1842) og *Lyriske Digte. Anden meget forøgede Udg.* (1854), som på ingen måde er adækvate udtryk for den yngre forfatters anskuelse, æstetik og historiske situation, men med sine udeladelser og omskrivninger snarere afslører, hvilke dele af sin tidlige produktion den ældre forfatter ikke længere kunne stå inde for. En samlet udgave af Carsten Hauchs digte kan danne grundlag for et studium i

forfatterskabets udvikling fra begyndelsen til enden, men ingen af de foreliggende udgaver tilbyder det grundlag. En ny udgivelse af Carsten Hauchs digte vil derimod prioritere at gengive alle Hauchs digte i den form, hvori de mødte læseren første gang. Så vidt muligt skal udgaven præsentere den enkelte tekst i dennes konkrete, historiske kontekst, og så objektivt som muligt skal den fremstille udviklingen i Hauchs forfatterskab, som det udfoldede sig i offentligheden. Derfor vælges førstetrykket som grundtekst for de publicerede digte, der ordnes kronologisk efter deres udgivelsestidspunkt, mens de seneste manuskripter bliver grundtekster for de få upublicerede digte, der ordnes kronologisk efter deres (anslåede) tilblivelsestidspunkt. Til førstetrykkenes tekster knyttes enkeltstedsapparater, som gengiver samtlige interne og eksterne varianter fra Hauchs levetid, og når variansen mellem førstetrykket og en anden version er stor, vil der i stedet for variantapparatet blive gjort brug af versionering, dvs. at den afvigende versions tekst etableres i sin helhed. Herved bliver det muligt at undersøge det enkelte digts tilblivelse og forandring gennem tiden, hvilket kan bidrage med interessante perspektiver på forfatterskabet og dets udvikling.

På grund af udgiverens øvrige forpligtelser er der i beretningsåret ikke sket fremskridt.

Carsten Hauch: Indledning til Fore- læsninger over Njalssaga og flere med den beslægt- ede Sagaer

Udgiver: Aviaja Skotte
Tilsynsførende: Johnny Kondrup og
Erik Skyum-Nielsen

Carsten Hauchs (1790-1872) forelæsninger om islændingesagaerne var tiltænkt de studerende ved Kiels Universitet, men på grund af oprøret i Slesvig-Holsten måtte Hauch i 1848 flygte til Danmark, så forelæsningerne blev i stedet holdt på Københavns Universitet i vintersemesteret 1848-1849. Det var her, Hauch formulerede den tanke, at sagaerne bar for meget præg af digteriske virkemidler til at kunne være historiske kilder, der var opstået mundtligt og overleveret gennem århundrederne: »Det forekommer mig, som om vi i enhver Fortælling, hvori vi finde en kunstforstandig Plan og en (om ogsaa temmelig skjult) Sammenknytning af Begivenheder og Handlinger til et Heelt, ogsaa tør antage, at en kunstforstandig Aand har været virksom«. Dermed var det første skridt taget til at

anfægte den såkaldte 'friprosateori' om sagaerne til fordel for 'bogprosateorien', som i det 20. århundrede skulle blive dominerende i forskningen.

Hauchs indledning til forelæsningsrækken blev udgivet i *Afhandlinger og æstetiske Betragtninger* (1855), men bortset fra korte uddrag i skolebogsantologier ved Martin Hammerich er den aldrig blevet genudgivet. Selve teksten fylder knap 60 sider i lille oktav. Med apparat skønnes en nyudgivelse at få et omfang på ca. 150 sider. Udgivelsesarbejdet vil være overkommeligt, da der hverken findes manuskript eller senere trykte udgaver.

Arbejdet med kommentaren er ganske langt, tekstetablering og efterskrift udestår.

Peder Hegelund: Susanna

Udgiver: Flemming Lundgreen-Nielsen
Tilsynsførende: Marita Akhøj Nielsen

I versdramaet *Susanna* gengidter Peder Hegelund (1542-1614) en apokryf bibelsk beretning om den ærbare ægtehustru Susanna, som eftertragtes af to vellystninge. Den gode får sin belønning, og de onde får deres velfortjente straf, begge dele takket være profeten Daniel. Undervejs indlægger Hegelund på egen hånd en omfangsrig monolog fra kvindeskikkelsen Calumnia, der i mange detaljer analyserer fænomenet bagtalelse. Hegelund stammede fra Ribe, og med udgivelsen af dette værk vil den påbegyndte række af gamle skolekomedier rimeligt dække de danske landsdele.

På grund af udgiverens øvrige forpligtelser er der i beretningsåret ikke sket fremskridt.

William Heinesens breve. Et udvalg

Udgivere: Bergur Rønne Moberg under medvirken af Esther Schat Kielberg

Tilsynsførende: Jørgen Schack

Finansiering: Velux Fonden og Granskingsråd Føroya

William Heinesens (1900-1991) lange brevskrivningsperiode omfatter årene 1917-1990, dvs. fra før debuten i

1921 til efter udgivelsen af hans sidste fiktionsværk i 1985. Der foreligger tre brevsamlinger af William Heinesen: For det første det arkiv, som Heinesen selv overdrog til Det Kgl. Bibliotek (Tilg. 677), og som bl.a. indeholder hans korrespondance med Jørgen-Frantz Jacobsen. I 2019 udkom en ukommenteret udgave af brevvekslingen mellem de to: *Vinaliga. Brævaskiftið millum William Heinesen og Jørgen-Frantz Jacobsen 1920-1938* ved Jógvan Isaksen og Jonhard Mikkelsen. For det andet breve fra Heinesen til Ebba Hentze,

som ligeledes befinder sig på Det Kgl. Bibliotek, og endelig for det tredje et nyetableret arkiv opbevaret hos Heinesen-familien i Tórshavn.

Brevudgaven, der består af ca. 90 breve svarende til ca. 500 sider eksklusive kommentarer, registre etc., kommer fortrinsvis til at indeholde breve fra førstnævnte arkiv og vil byde på eksempler på Heinesens brevkunst

gennem ca. 70 år. Langt de fleste af Heinesens breve tilhører den traditionelle vennebrevsgenre, men udvalget rummer også det, Heinesen kaldte »afhandlingsbreve«, der mere ligner essays end egentlige breve.

Manuskriptet er færdiggjort og afventer redaktionel behandling.

Louis Hjelmslevs forelæsninger 1942-1943

Udgivere: Una Canger, Lorenzo Cigana og Frans Gregersen

Tilsynsførende: Laurids Kristian Fahl og Lars Trap-Jensen

Konsulent: Tanya Karoli Christensen

Finansiering: Ulla og Børge Andersens fond for sprogvidenskabelig forskning

Fra marts 1942 til december 1943 holdt den daværende professor i almen og sammenlignende sprogvidenskab Louis Hjelmslev (1899-1965) ved Københavns Universitet en serie på 43 forelæsninger som han kaldte *Forelæsninger over Sprogteori*.

Til de første to eller tre forelæsninger havde Hjelmslev et maskinskrevet manuskript, mens han til de næste forelæsninger kun havde enkelte maskinskrevne eller håndskrevne noter. Blandt tilhørerne sad imidlertid en studerende der var særlig interesseret i glossematik, ved navn Harry Wett Frederiksen som også var en kompetent stenograf. Han stenograferede alle 43 forelæsninger ned sådan som Hjelmslev holdt dem, og renskrev dem senere på skrivemaskine. Det dokument som indeholder Hjelmslevs 43 forelæsninger i et omfang af 246 foliosider (21 x 34 cm), har til dato ikke været offentliggjort.

Forelæsningerne blev holdt samtidig med at Hjelmslev forfattede hovedværket *Omkring Sprogteoriens Grundlæggelse* og den populære bog *Sproget*. Forelæsningerne

er tænkt som et lettere tilgængeligt bidrag til hans teori, og det er praktisk derved at det indeholder hans glossematiske analyse af en tekst, H.C. Andersens eventyr »Toppen og Bolden«, også kaldet »Kjærestefolkene«.

For at forstå betydningen af denne udgivelse ikke bare for glossematikens historie i Danmark men for strukturalismens forløb herhjemme og i udlandet skal man vide at det var en stadig og ofte gentaget kritik af Hjelmslevs andre fremstillinger at der var for få eksempler, og at det var for svært at se hvordan man kunne anvende teorien i praktiske sprog- eller tekstbeskrivelser. Forelæsningerne er Hjelmslevs svar på denne kritik. Hvorfor de så aldrig blev udgivet, er et større mysterium som vil blive diskuteret i udgivelsens indledning. Planen er at udgive Harry Wett Frederiksen 246 sider lange transskription samt en fotografisk gengivelse af Hjelmslevs eget manuskript til den første forelæsnings. Bogen vil blive indledt med en introduktion der beskriver hvorledes Hjelmslev igennem 15 år arbejdede sig henimod den afklarede teori som han i begyndelsen af 1940'erne kunne præsentere i forskellige former. Samtidig diskuteres manu-

skriptets skæbne og grunden til at det forblev udgivet.

Da Louis Hjelmslev døde i 1965, gennemgik hans amerikanske oversætter, Francis J. Whitfield (1916-1996), hans efterladte papirer og støttede derved på Wett Frederiksen maskinskrevne version af Hjelmslevs forelæsninger. I sit efterfølgende arbejde med Hjelmslevs skrifter og tanker oversatte Whitfield Wett Frederiksen dokument. Der er dog ikke tale om en komplet oversættelse; den springer visse passager i den danske original over. Men det er passager der ikke har stor betydning for forståelsen. Whitfield havde i øvrigt næppe påtænkt en udgivelse af sin oversættelse. Den har utvivlsomt været til hans egen brug. Men Whitfields oversættelse af disse forelæsninger har internationalt stor betydning for forståelsen af

Hjelmslevs arbejde, idet han skabte den diskurs som glossematikken blev præsenteret i på engelsk i et tæt samarbejde med Hjelmslev. Den vil blive offentliggjort på internettet med et righoldigt noteapparat inkluderende oversættelse til engelsk af de passager som Whitfield lod stå uoversat.

Den introduktion som indleder udgivelsen af Wett Frederiksens dokument, vil være på engelsk således at den også vil fungere som introduktion til Whitfields oversættelse. Introduktionen omfatter en beskrivelse af manuskriptet og dets historie. Men frem for alt indeholder den et studie i den proces Hjelmslev gennemgik fra 1928 og indtil han nåede frem til en kolossal teoretisk sammenfatning af sit store projekt, nemlig de grundlæggende principper for en almindelig grammatik. I 1930'erne foregik det arbejde i høj grad gennem en heftig korrespondance mellem Hjelmslev og fonetikerens Hans Jørgen Uldall. Denne sidste del af introduktionen er baseret på den nævnte korrespondance, som befinder sig på Det Kgl. Bibliotek.

Arbejdet med udgaven er fortsat i beretningsåret og forventes afsluttet medio 2023.

Johannes V. Jensen: Den gotiske Renaissance

Udgivere: Aage Jørgensen og Monica Wenusch

Tilsynsførende: Jesper Gehlert Nielsen og Sven Hakon Rossel

I 1901 udgav Johannes V. Jensen (1873-1950) to betydelige bøger: *Vinteren (Kongens Fald*, tredje del), en kunstnerisk tribut til og måske også afsked med 1890'er-dekadenen, og *Den gotiske Renaissance*, en fanfareagtig velkomsthilsen til modernitetens og teknikkens nye århundrede. Sidstnævnte er en art sammenskrivning af avisreportager hjemsendt fra Spanien, hvor Jensen i sommeren 1898 dækkede den Spansk-Amerikanske Krig (eller rettere: den sociale turbulens på hjemmefronten, som krigshandlingerne i filippinske og cubanske farvande gav anledning til), samt fra Paris, hvor han i sommeren 1900 dækkede den store Verdensudstilling, opfattet som et genembrud for den »gotiskhed«, som hans spanske oplevelser ikke havde rummet forvarsler om, men som de nordisk-angelsaksiske befolkninger havde gjort sig klar til.

Den gotiske Renaissance har da på forunderlig vis den modsætning indbygget i sig, som den programmatisk viser ud over. Den er således langt mere litteraturhistorisk interessant, end udgivelseshistorien antyder: ét optryk, givet efter originalen, men

ukommenteret og knap nok korrekturlæst.

Hertil kommer, at selve forholdet mellem de oprindelige avisartikler og den 'endelige', redigerede tekst fordrer en opmærksomhed, som det endnu dårligt har fået. Udgaven vil følgelig omfatte *Den gotiske Renaissance* fra 1901 som grundtekst, suppleret med de originale avisartikler fra *Social-Demokraten* og *Politiken*, og med tilføjelse af kommentarer og efterskrift. Tillige vil udgaven medtage et par 'spanske' artikler, som ikke blev tilgodeset ved redaktionsprocessen i 1901.

Den grafiske opsætning af teksterne er færdiggjort og korrekturlæst. Arbejdet med efterskrift og kommentarer er afsluttet og godkendt af tilsynet. Trykklart manuskript forventes at foreligge medio 2023.

Johannes V. Jensen: Kongens Fald

Udgivere: Jesper Gehlert Nielsen og Sven Hakon Rossel

Tilsynsførende: Aage Jørgensen og Flemming Lundgreen-Nielsen

Kongens Fald (1900-1901) er et hovedværk ikke blot inden for Johannes V. Jensens (1873-1950) forfatterskab, men i dansk litteratur overhovedet og er da også ved flere rundspørger blevet udnævnt til det 20. århundredes danske roman. Den planlagte manuskriptudgave af teksten vil være af uvurderlig betydning for Jensen-forskningen, idet den giver mulighed for at kigge forfatteren over skulderen og følge selve skabelsesprocessen skridt for skridt. Den vil blive beskrevet ved hjælp af et letforståeligt notationssystem. Manuskriptgengivelsen opstilles synoptisk med en kritisk gengivelse af førsteudgaven og med et tekstkritisk apparat, der angiver varianter til renskrifter, korrekturtryk og andenedgaven. Et enkelt opslag vil således dække samtlige kilder til romanen.

Førsteudgavens tekst er etableret, og arbejdet med variantapparat, efterskrift og kommentar er tilendebragt. Arbejdet med den grafiske opsætning af manuskriptgengivelsen pågår og forventes afsluttet medio 2023.

Johannes V. Jensen: Myter og Eksotiske Noveller

Udgivere: Anders Ehlers Dam og Aage Jørgensen

Tilsynsførende: Per Dahl og Sven Hakon Rossel

I årene 1907-1944 udgav Johannes V. Jensen en halv snes bøger indeholdende 150 tekster, som han gav den hjemmegjorte genrebetegnelse »Myter«. Hertil knytter sig tre bind udgivet 1907-1915 og indeholdende et dusin tekster, der fik genrebetegnelsen »Eksotiske Noveller« uden dog at være noveller i gængs forstand. I 1946 udgav Aage Marcus et udvalg af myterne og de eksotiske noveller, i alt 90 tekster i to bind. Marcus' disposition er for så vidt i samklang med forfatterens egne antydningssige ytringer frem mod vedgåelsen i *Møllølen* (1944) af, at de eksotiske noveller i realiteten ikke adskiller sig fra myterne »i anden Henseende end ved at de har faaet en snævrere Titel«.

En kritisk udgivelse bør tage forfatteren på ordet og inkludere samtlige de tekster, som skilter med, at de er myter eller eksotiske noveller. Udgaven vil blive i tre bind, af hvilke de to første helliges teksterne i de samlinger, som Johannes V. Jensen betitlede myter, mens det tredje indeholder de eksotiske noveller samt efterskrift, kommentarer m.v.

En sådan udgave vil kunne supplere og nuancere indsig-

ten i Johannes V. Jensens forfatterskab væsentligt, også i medfør af en nøjeregnende kommentering. Den vil føje sig ind i den løbende rehabilitering af det ikke-fiktive forfatterskab, som i 2014 blev indledt med udgivelsen af de »hidtil ikke optrykte tekster« i fembindsudgaven *Ord og virkelighed* ved Aage Jørgensen.

Hvad det tekstkritiske angår, vil grundteksterne være de af Johannes V. Jensen udgivne samlinger. Forholdet til førstetrykkene, oftest bragt i aviser, vil kun blive tilgodeset i begrænset omfang; ændringer er tilsyneladende udtryk for en almengørende bestræbelse. Hvor der foreligger senere optryk fra forfatterens levetid, f.eks. i 1946-udgaven, vil de blive inddraget med henblik på de (ganske få) betydningssignifikante tekstjusteringer.

Udgavens efterskrift må selvfølgelig diskutere selve genreproblemet. Dels det forhold, at dagspressens udvikling tidligt i 1900-tallet begunstigede ræsonnerende artikler med et sigte ud over den umiddelbare nyhedsformidling, dels også det begreb om 'det mytiske', som Johannes V. Jensen insisterede på og forsøgte at fremskrive.

Som udgaven af *Himmerlandshistorier* i *Danske Klassikere* (2018) fordrede en omfattende kommentering, verbalt som reelt, således også myterne. Sprogligt jonglerer Jensen med et ordforråd og en betydningsnuancering langt ud over, hvad de fleste

moderne læsere uden videre kaperer, vel i en bevidst stræben efter at holde våbnet blankt og den æstetiske fane højt. Hertil kommer, at forfatteren behersker og refererer til en omfattende viden og indsigt på mange områder, geografisk, etnografisk, historisk, arkæologisk, botanisk, zoologisk osv. Han refererer rask væk ikke blot til Bibelen, men også til nordiske, klassiske og ægyptiske religionsforestillinger, til træk i såkaldt primitive kulturer, til folkloristiske forestillinger osv. Hertil kommer naturligvis referencer til forhold i samtiden, som en nutidig læser ikke uden videre har adgang til. Kommentarerne vil med andre ord gøre status over den viden, refleksion og stillingtagen, der er indlejret i teksterne, og dermed pointerer, hvilken plads disse forhold må have i beskæftigelsen med forfatterskabet.

Udgavebeskrivelser og kommentarer er færdige, efterskrift og tekstetablering udestår.

Labyrintens fortsættelse

Udgiver: Henrik Blicher
Tilsynsførende: Karsten Kynde, Flemming Lundgreen-Nielsen og Søren Schou

Jens Baggesens (1764-1826) dagbøger er et hovedværk i dansk memoirelitteratur. De udgør samlet set et uhyre omfattende materiale, der spænder over perioden 1780-1825, dog med tyngdepunkt i Baggesens rejseår 1789-1790 og 1793-1795. De har længe været alment tilgængelige som bildefiler på Det Kgl. Biblioteks hjemmeside og har fungeret som en vigtig ressource i forbindelse med udgivelsen af Baggesens *Labyrinten* 1-2 i *Danske Klassikere* (2016).

Den planlagte udgave af dagbøgerne skal i første omgang omfatte Baggesens dagbøger fra rejseårene 1789-1790. Dele af dette materiale er tidligere blevet udgivet af C.J. Boye i samarbejde med Baggesens sønner som del af deres udgave af Jens Baggesens *Danske Værker* 1-12 (1827-1832). Yderligere er enkelte dele af dagbøgerne medtaget i Louis Bobés og Carl Dumreichers *Gemt og Glemmt. Minder fra gamle Dage* (1916).

Udgaven i *Danske Værker* lever imidlertid på ingen måde op til moderne filologiske standarder, og der er ud-

præget behov for en ny udgave af disse dagbøger fra Baggesens formative år. Dette stof er særdeles læseværdigt og litteraturhistorisk lærerigt. Dels dokumenteres en kærlighedshistorie før og umiddelbart efter ægteskabet, dels er der veloplagte rapporter fra den 25-årige digters bevægede følelsesliv, men også lyrisk dyrkelse af den schweiziske alpenatur foruden portrætter af det unge menneskes omfattende netværk og den kendte historie om hans improviserede dans på ruinerne af Bastillen. Udgaven af Baggesens dagbøger vil etablere grundlaget for indsigt i en helt afgørende politisk og social brydningstid med Baggesen som centralt placeret hovedvidne.

Der stiles stadig mod en digital udgivelse, der skal etablere en filologisk forsvarlig, kommenteret udgave af de overleverede dagbøger fra årene 1789-1790 med visninger af faksimiler af de håndskrevne dagbøger på Det Kgl. Biblioteks hjemmeside. Det rigtige format synes at være fundet i *Transkribus*, som anskueligt kombinerer visning af forlæggene med tilknyttede transskriptioner. Programmet tilbyder i en vis udstrækning AI-læsning af håndskrift og efterhånden også af gotisk hånd. Arbejdet er i gang, og udgiverens samarbejde med forskellige er udvidet i løbet af året.

Per Langes samlede essays

Udgiver: Aage Jørgensen
Tilsynsførende: Esther Schat Kielberg og Camilla Zacho Larsen

Per Lange (1901-91) tilhører mellemkrigstidens første generation. Han debuterede som lyriker og udgav tre digtsamlinger (*Kaos og Stjærnen*, 1926, *Forvandlinger*, 1929, og *Orfeus*, 1932), der i litteraturhistoriske fremstillinger af lidt ældre dato bliver fremhævet for deres høje kvalitet, formelle stramhed og klassiske karakter, men i øvrigt læses som udtryk for modernitetserfaringer, og ikke mindst derfor ses som interessante. På den baggrund er det opsigtsvækkende, at Lange slet ikke omtales i den seneste større litteraturhistorie og tilsvarende vistnok er underlagt den vigende interesse for de nyklassiske forfatterskaber generelt.

Per Lange forlod lyrikken for efter en længere produktionspause (to årtier) at vende tilbage som essayist. Det blev i sindigt tempo til fem samlinger: *Spejlinger* (1953), *Ved Musikkens Tærskel* (1957), *Samtale med et Æsel* (1961), *Om Krig og Krigsmænd* (1966) og *Dyrenes Maskerade* (1969). Indholdsmæssigt spænder de fra 'spredt fægtning' til samling omkring én sag (æselsamtalen reflekterer en rejse i Grækenland på jagt efter antikken). De vidner om en dyb fortrolighed med især ældre litteratur og en stor belæsthed i f.eks. fransk filosofi

og i ofte lidt skæve forfatter-skaber. De 'litterære erindringer' i den næstsidste samling afviger trods genrebetegnelsen ikke stort fra Langes vanlige håndtering af sit stof.

Der foreligger andre tryk, som *Udvalgte Digte* (1953) og *Samlede Essays* (1964, som rummer de tre første essaybøger). Men da de ikke byder på tekstændringer, endsige nyheder, er de i udgivelsesmæssig henseende uinteressante. Det samme kan ikke siges om en posthum publikation ved Niels Birger Wamberg, *Det Umuliges Kunst* (1996), med varedeklarationen »Efterladte manuskripter i udvalg«. Mesteparten af de 116 sider er essays, men tillige indgår et mindre antal digte. Wamberg-materialet bør medtages. I øvrigt bør udvalget give anledning til en undersøgelse af, om der er mere utrykt materiale i gemmerne. Hvad angår det trykte materiale, er det rimeligt at antage, at det er registreret i fuldt omfang.

Kvantitativt er der altså tale om et overkommeligt tekstmateriale, for essaybin-

denes vedkommende omkr. 690 sider i de foreliggende tryk – hvortil kommer efterskrift og kommentarer m.v. Dette peger mod en fordeling af stoffet på to bind.

Kommentar og efterskrift er under færdiggørelse efter tilsynets anvisninger, tekstetablering udestår.

Leonora Christina: Jammers Minde

Udgivere: Poul Lindegård Hjorth † og Marita Akhøj Nielsen

Tilsynsførende: Flemming Lundgreen-Nielsen

Finansiering: Carlsbergfondet

Leonora Christinas (1621-1698) *Jammers Minde* er et af de mest bevægende dokumenter, der er overleveret os fra Danmarkshistorien. Den stolte kongedatters beretning om de mere end 21 år, hun måtte henleve som fange i Blåtårn under uhumske og ydmygende forhold, omgivet af hoverende råvogtere, frataget muligheden for meningsfuld beskæftigelse, er umiddelbart gribende. Sin usvækkede charme får værket fra det præcist sansede, uretoucheret realistiske billede af det myldrende lille samfund, der udfolder sit mangfoldige liv inden for Blåtårns mure.

Bind 2 vil falde i tre hovedafsnit: (1) sproglige og reale kommentarer til *Jammers Minde*, (2) en beskrivelse af værkets sprog og (3) et tillæg bestående af Leonora Christinas bevarede egenhændige danske skrivelser og andre aktstykker, hvoraf flere aldrig har været udgivet. Arbejdet med Leonora Christinas bevarede egenhændige danske skrivelser er tilendebragt, og

de relevante og interessante tekster er klar til trykning. Sprogbeskrivelsen er gennemført, for så vidt angår undersøgelserne af Leonora Christinas ortografi, som har vist sig at være mindre konsekvent, end man hidtil har troet. På den baggrund forekommer det naivt at tillægge ændrede stavemåder definitiv beviskraft. Dertil kommer, at

de stavemåder, man har tillagt afgørende betydning for en datering af de to sidste dele til 1690'erne, er frekvente helt fra maj 1686. De øvrige emner for sprogbeskrivelsen er undersøgt i vekslende omfang. Til kommentarerne foreligger en hel del materiale.

Udkommet:

Leonora Christinas Jammers Minde.
Diplomatarisk udgave (1998)

Christian Molbech: Ungdomsvandringer i mit Fødeland

Udgivere: Per Dahl og Jørn Guldberg
Tilsynsførende: Henrik Blicher og
Steffen Heiberg

Christian Molbech (1783-1857) var bibliotekar, filolog, historiker og litteraturhistoriker. I årene 1808-1813 gennemrejste han Sjælland, Møn, Lolland-Falster, Langeland, Fyn og dele af Jylland. Resultatet blev to udførlige og personlige bind under fællestitlen *Ungdomsvandringer i mit Fødeland* (1811 og 1815) samt fem supplerende artikler godt 10 år senere. Hans egen betegnelse var »scientifisk-antiquarisk-æstetiske« rejsebidrag. Hermed sigtede han til en syntese af topografiske, historiske, kulturhistoriske og æstetiske perspektiver. De fyldige rejsebeskrivelser for-

bandt 1700-tallets oplysnings-tradition med 1800-tallets tidlige romantik og blev et markant bidrag til opbygningen af en national selvforståelse – en dansk identitet.

Molbechs to tidlige værker er aldrig blevet genudgivet, og de er ikke blevet behandlet i deres helhed siden Morten Borups monografi (1954), men især kunsthistorikere har i de senere år citeret fra dem.

Molbechs meget omfattende brevvekslinger foreligger delvist udgivet (med Kamma Rahbek, 1883 og 1993-1994; med N.F.S. Grundtvig, 1888; med Chr. K.F. Molbech, 1908; med svenske forfattere og videnskabsmænd, 1956). De bidrager dog kun i begrænset omfang til forståelse af de to ungdomsværkers selvstændige værdi og brede kulturhistoriske perspektiv.

Molbechs afgørende nye greb var, at han tilegnede sig de regionale områder i Danmark ved systematisk at op-søge de steder, rum og minder, der vidnede om fortiden og gjorde den nærværende. Og at han gjorde det med både subjektiv indlevelse og en veludviklet historisk bevidsthed. For vandrerens blik og modtagelige sind glimrede landskaber, haver og bygninger ved deres skønhed og karakter, men Molbech åbnede samtidig for deres historie, der for de fleste dengang var glemt eller helt ukendt. Molbech hentede historien ind og gjorde topografien nationalt nærværende som kulturarv.

Omfanget af de to bind er i alt ca. 420 sider à 2.400 enheder, mens de fem artiklers omfang endnu ikke er præcist opgjort. Det skønnes, at der vil blive tale om 2-3 tekstbind og et ledsagende kommentarbind. Udgivelsen vil kræve en betydelig punktkommentar og en efterskrift, der bliver til i samarbejde med en arbejdsgruppe af historikere, kunst-, kirke- og kulturhistorikere.

Transskriptionen er i gang og forventes at ligge klar i sensommeren 2023, men udgivelsestidspunktet kan endnu ikke fastlægges.

Poul Martin Møllers Skrifter

Udgivere: Finn Gredal Jensen, Karsten Kynde og Kim Steen Ravn

Tilsynsførende: Minna Skafte Jensen, Carl Henrik Koch, Flemming Lundgreen-Nielsen og Krista Stinne Greve Rasmussen

Poul Martin Møllers (1794-1838) forfatterskab har ikke siden

guldalderens *Efterladte Skrifter*, der udkom i tre udgaver 1839-1856, været udgivet i sin vidtfavnende helhed. I sin korte levetid offentliggjorde Møller meget lidt; en stor del af forfatterskabet foreligger alene i ofte vanskelige manuskripter med talrige varianter. Den nye kritiske, kommenterede udgave er planlagt til at omfatte fem bind. Første bind

vil rumme alle de poetiske tekster, både Møllers egne digte og hans Homeroversættelser, andet bind hovedværket *En dansk Students Eventyr* (1824) samt den øvrige prosadigtning. De følgende to bind vil omfatte Strøtankerne samt de filosofiske afhandlinger og forelæsninger. I femte bind vil man finde Møllers anmeldelser, hans polemiske indlæg samt endelig et supplement til Morten Borups brevudgave, *Poul Møller og hans Familie i Breve* (1976).

Udgavens digitale version findes på pmm.dsl.dk. Det filosofiske hovedværk, afhandlingen »Tanker over Muligheden af Beviser for Menneskets Udødelighed«, udkom i maj 2022 på engelsk på forlaget Brill med titlen *Poul Martin Møller's »Thoughts on the Possibility of Proofs of Human Immortality« and Other Texts*, oversat og udgivet af Finn Gredal Jensen og Jon Stewart. En dansk oversættelse af kommentarerne herfra er undervejs til brug for denne udgave. Der arbejdes videre med de øvrige filosofiske skrifter, i første omgang »Ontologien eller Kategoriernes System«, samt *En dansk Students Eventyr* og Strøtankerne.

Peter Nansens brevvekslinger med Edvard og Georg Brandes

Udgiver: Karin Bang

Tilsynsførende: Gert Posselt og

Nicolas Reinecke-Wilkendorff

Finansiering: Augustinus Fonden,

Politiken-Fonden og Statens

Kunstfonds Projektudvalg for

Litteratur

Peter Nansens (1861-1918) brevvekslinger med Edvard og Georg Brandes udgør særdeles vigtige kilder til dansk kulturhistorie. Det Kgl. Bibliotek opbevarer foruden 201 breve fra Peter Nansen til Edvard Brandes og 188 til Georg Brandes også 398 breve fra Edvard og 205 fra Georg Brandes til Peter Nansen. Kun et fåtal af brevene har tidligere været offentliggjort, men rummer bl.a. et stykke pressehistorie fra *Politikens* første tid og følger produktionen af brevskrivernes bøger tæt – diskussioner og overvejelser undervejs – med omtale af oplagstal, salgstal, opgørelser osv.

Brevvekslingerne er meget forskellige. Mens Peter Nansen og Edvard Brandes forholdsvis hurtigt blev dus, blev dette aldrig tilfældet mellem Nansen og Georg Brandes. Læserne af brevudgaven kan især glæde sig til den øgede intensitet i brevvekslingen mellem Peter Nansen og Edvard Brandes, der varer fra det tidspunkt i sommeren 1894, da Brandes tager beslutning om at flytte til Oslo med sin familie, til han i foråret 1897 vender tilbage til

København. Med brevene, der blev længere og hyppigere, holdt de hinanden fast i et tæt arbejdsfællesskab og venskab, selv om brevene giver udtryk for stort savn og tydeligt ikke kan erstatte det fysiske samvær og samtalen. Man får det indtryk, at der mellem dem er et bånd, som ikke kan brydes. Alligevel kommer det til et ærgerligt brud, dokumenteret af breve fra efteråret 1903.

I brevvekslingen mellem Peter Nansen og Georg Brandes er det især samarbejdet om udgivelsen af Brandes' værker, der bliver grundigt belyst. Langsomt kommer de tættere på hinanden, har gode litterære og politiske diskussioner og knytter især fra sommeren 1915, hvor de på Brandes' opfordring lægger titlerne bort, et varmt venskab mellem sig.

Arbejdet er afsluttet, og manuskriptet er klar til tryk. Det forventes, at den sidste trykstøtte tilvejebringes, så værket kan udkomme i 2023.

Henri Nathansens dagbog 1918-1919

Udgiver: Gert Posselt

Tilsynsførende: Jonathan Adams og Jens Bjerring-Hansen

Henri Nathansen (1868-1944) huskes endnu for skuespillet *Indenfor Murene* fra 1912. Det øvrige forfatterskab – noveller, romaner og dramatik – gik stadig mere i glemme i løbet af 1900-tallets sidste to-tre årtier. Nathansen deler skæbne med en del andre danske forfattere af sit slægtled; de litterære kvaliteter, der vitterlig findes hos mange af dem, har med tiden tabt opmærksomhed, også blandt litteraturforskere.

Gennem dele af sit forfatterskab varierer (og betvivler) Nathansen mange nuancer og facetter af jødisk selvforståelse i datidens Danmark. I teaterverdenen færdedes han navnlig i 1910'erne og var blandt mange en respekteret skikkelse med praktisk erfaring fra sin tid som sceneinstruktør ved Det Kgl. Teater.

I Det Kgl. Biblioteks håndskriftssamling findes en dagbog, som Nathansen førte fra maj 1918 til januar 1919, vistnok som et muligt middel til at overvinde en skriveblokering. Det er en velskrevet og levende personlig beretning, den 50-årige Nathansens hverdag og nærmiljø set gennem hans selvkritiske, let distancerede og menneskekloge temperament. Samtidig er teksten et kulturhistorisk dokument, der på flere niveauer forholder sig til dansk-jødisk

identitet og dermed til et religiøst og især kulturelt mindretals position og selvforståelse i datidens danske samfund. Endelig befolkes teksten af et stort antal kendte og i dag mindre kendte personer fra datidens politiske og litterære kredse og fra den københavnske teaterverden.

Den håndskrevne dagbog foreligger i en digitaliseret afskrift. Efter omhyggelig korrekturlæsning heraf vil teksten kunne etableres i løbet af 2023. I samarbejde med kolleger inden for dansk-jødisk kulturhistorie og dansk teaterhistorie er det planen i det videre forløb at forsyne den med tekstkritiske noter, realkommentarer og en indledning.

Erik Pontoppidan: *Grammatica Danica*

Udgiver: Sten Ebbesen

Tilsynsførende: Henrik Galberg Jacobsen, Eva Skaft Jensen, Marita Akhøj Nielsen og Chr. Gorm Tortzen

Finansiering: Privat donation og Carlsbergfondet

Den første rigtige grammatik over det danske sprog, Erik Pontoppidans (1616-1678) *Grammatica Danica* fra 1668, findes stadig ikke på dansk. Det er en mangel.

Projektet har til formål at styrke interessen for dansk ved at etablere forbindelse til det historiske aspekt i arbejdet med sproget.

En grundig indledning behandler bl.a. den almene kulturelle baggrund, Pontoppidans kilder og arbejdsmetoder, værkets grammatiske teori og dets historiske baggrund. Sebastian Olden-Jørgensen bidrager med en grundig skildring af Pontoppidans liv, og professor Jesper Høgenhaven fra Det Teologiske Fakultet ved Københavns Universitet med et mindre afsnit om Pontoppidans forhold til hebraisk.

Manuskriptet er under redaktionel behandling og en færdig korrektur forventes at foreligge i det tidlige forår.

Klaus Rifbjergs digte

Udgiver: Torben Jelsbak
Tilsynsførende: Uffe Andreasen,
 Søren Peter Hansen og Jørn Lund

Klaus Rifbjerg (1931-2015) indtager en særstatus som en af de mest markante og produktive forfattere i efterkrigstidens danske litteratur. Rifbjerg debuterede som lyriker i 1956 med digtsamlingen *Under vejr med mig selv* og udgav siden op imod 150 bøger inden for en mangfoldighed af genrer: lyrik, romaner, noveller, revy, skuespil, essays m.m. Toneangivende blev han især som lyriker med digtsamlingen *Konfrontation* (1960), som var med til at indvarsle modernismen i dansk litteratur. Rifbjergs gennembrud som forfatter falder sammen med opbygningen af den danske velfærdsstat og foregår i tæt kontakt med den hastige medieudvikling i perioden inden for både den trykte presse og radio, film og tv-mediet, som alle har sat deres tydelige præg på forfatterskabet. Igenem hele sit virke var Rifbjerg en markant og kritisk stemme i den danske kultur- og samfundsdebat, således at forfatterskabet også kan ses som en stor løbende krønike over efterkrigstidens Danmark.

I samarbejde med Gyldendal planlægges en samlet, tekstkritisk og kommenteret udgave af hele Klaus Rifbjergs lyriske forfatterskab til udgivelse i fem bind. Udgaven vil inkludere alle digte, der

indgår i Rifbjergs 36 digtsamlinger i bogform. Et eventuelt supplerende bind vil senere kunne inkludere det betydelige antal digte, som forfatteren gennem hele karrieren lod publicere uden for samlingerne – i tidsskrifter, dagblade og antologier. Hvert bind vil være forsynet med en kommentar, som rummer oplysninger om de forskellige tekstkilder (manuskripter, tidligere og senere tryk) til de optrykte og kritisk gennemsete digte, noter til forklaringskrævende ord og realforhold og et afsluttende efterskrift, som vil sætte de forskellige perioder i Rifbjergs lyriske forfatterskab ind i en større litteratur- og kulturhistorisk sammenhæng. Det Kgl. Bibliotek råder over et lydarkiv med Klaus Rifbjergs oplæsning af egne digte (indtalt, da han var adjungeret professor på Danmarks Lærerhøjskole). Hvis det viser sig muligt, vil udgivelsen blive ledsaget af disse lydfiler.

Det er i første omgang ikke lykkedes at tilvejebringe finansiering af udgivelsen. Udgiveren arbejder imidlertid videre med en delvis realisering af projektet i form af en udgave af Rifbjergs tidlige lyrik (de første ni samlinger fra *Under vejr med mig selv* til *Fædrelandssange* fra 1967) i serien *Danske Klassikere*.

Ole Rømers Triduum- observationer

Udgivere: Claus Fabricius, Per Friedrichsen †, Niels Therkel Jørgensen og Chr. Gorm Tortzen

Tilsynsførende: Steffen Heiberg og Peter Zeeberg

Finansiering: Carlsbergfondet

Ole Rømers (1644-1710) astronomiske Triduum-observationer blev foretaget i dagene 20.-23. oktober 1706 på Rømers landobservatorium, *Observatorium Tusculanum*, med hans epokegørende instrument Meridiankredsen, *Rota meridiana*, der blev prototypen for alle senere observatoriers instrumenter. Resultatet af observationsrækken, *Triduum*, er kulminationen på Rømers livslange indsats for at forbedre såvel instrumenter som observationsteknik og overgår mht. præcision alle samtidige astronomers. I kort

begreb drejer det sig om et stjernekatolog *en miniature*. Se også essaysyet s. 12.

Ole Rømer's Triduum I-III udkom den 20. januar 2023, og udgivelsen markeredes ved et arrangement i Rundetårn den 9. februar 2023.

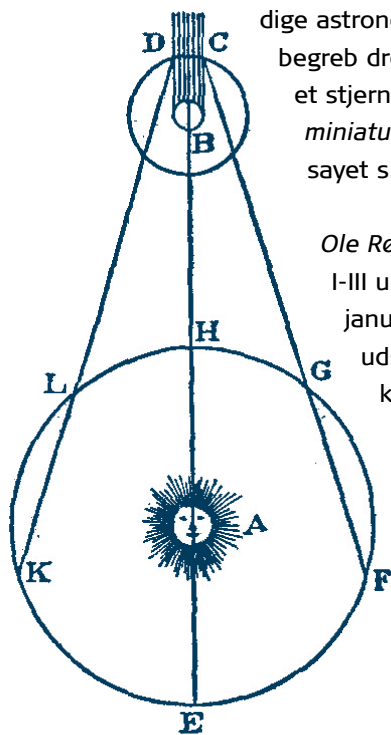

FIG. 70.

Brevvekslingen mellem Amalie og Erik Skram og Georg og Ane Cathrine Achen

Udgiver: Janet Garton

Tilsynsførende: Gert Posselt

Det findes en temmelig stor brevveksling (341 daterede brev, 30 udaterte) mellem Amalie og Erik Skram og ekteparet Georg og Ane Cathrine Achen i de københavnske arkivene; brevene fra Amalie og Erik Skram til Achens befinder sig i Rigsarkivet (Achens arkiv, nr. 5005), og brevene fra Achens til Skrams på Det Kgl. Bibliotek (NKS 4499, 4° og NKS 4500, 4°). Brevene strekker sig fra 1888 til 1919, men de fleste og mest interessante ble skrevet før Amalie Skrams død i 1905.

Brevene er af interesse fordi de kaster lys ikke bare på Amalie Skrams liv og diktning, men også på hele kunstnermiljøet i København i slutten af det 19. århundrede. Georg Achen var en anerkjent kunstner og Amalie og Erik satte pris på hans malerier og gik på hans utstillinger, mens han leste Amalie og Eriks verker (noen ganger i manuskript) og anerkjente Amalie som en stor forfatter. Brevene inneholder mye debatt om litteratur og kunst, om arbeidsvilkår og ikke minst om strevet med økonomi, husholdning, sykdom, småbarn osv.

Amalies forhold til Ane Cathrine, som var den eneste av de fire uten kunstneriske am-

bisjoner, forteller mye om kvinneliv, barneoppdragelse og samfunnets forventninger dengang. I sin helhet gir brevvexlingen inntrykk av å være en fengslende roman; brevene dekker de mest dramatiske begivenhetene i begge pars liv. I 1890-1891 holder Achen på å male et dobbeltportrett av Amalie og Erik, men han blir så frustrert p.g.a. deres manglende samarbeidsvilje når det kommer til å sitte for ham at han tar en kniv og skjærer tvers gjennom bildet – noe som utløser en psykisk krise hos ham.

Når Amalie i 1894 blir innlagt på Kommunehospitalet med nervøst sammenbrudd, er det Ane Cathrine som blir bindeleddet mellom henne og Erik og ordner med overførsel til et annet sykehus – og det er hun som innsamler penge slik at Amalie kan reise til Finland for å komme seg etterpå. Og mot slutten av århundret blir både Georg og Ane Cathrine

involvert på forskjellige måter i striden mellom Amalie og Erik som fører til deres endelige separasjon.

Brevutgaven skal inneholde alle de daterte og udaterte brevene (ca. 144.000 ord). Brevene skal suppleres med en innledning med opplysninger om bakgrunn og kontekst, utførlige noter, bibliografi og register. Boken skal også illustreres med portretter av brevskriverne og med noen av Georg Achens bilder, som blir diskutert i brevene.

I løpet av året 2019-2020 ble det laget et avskrift av alle brevene i samlingen på Det Kgl. Bibliotek og Rigsarkivet. Redigeringen av brevene og forberedelsen av noter, bibliografi og register er godt i gang; det som gjenstår er å skrive innledningen med opplysninger om bakgrunn og kontekst. Hensikten er å utgi brevsamlingen i 2023.

B74 af Skånske Lov og Skånske Kirkelov

Udgiver: Britta Olrik Frederiksen
Tilsynsførende: Esben Albrechtsen og Merete K. Jørgensen

Med en palæografisk datering til ca. 1250, snarere før end efter, gælder Stockholm B74 af *Skånske Lov* og *Skånske Kirkelov* stadig – indtil andet er bevist – for det ældste kendte gammeldanske håndskrift. Ydermere har dets sprogform været udpeget som bindeleddet par excellence mellem runetidens sprog og gammeldansk i øv-

rigt. Det burde derfor være selvskrevet til udgivelse, men har hidtil kun

foreligget i en faksimileudgave beregnet for kendere af ældre skrift. Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs udgave vil dels bringe teksterne i bogstavret afskrift til brug for sprogforskningen, dels i moderne dansk oversættelse. Oversættelsen vil blive den første, der gælder et håndskrift af *Skånske Lov* på lovens formentlig ældste teksttrin.

Afskriften er færdig, og oversættelsen foreligger i udkast. Det resterende arbejde hviler på grund af udgiverens andre opgaver.

Peder Syvs auktionskatalog

Udgiver: Karsten Christensen †, Iver Kjær † og John Kousgård Sørensen †
Tilsynsførende: Marita Akhøj Nielsen og Karen Skovgaard-Petersen

Peder Syvs (1631-1702) omfattende sprogvindskabelige, litterære og lærdomshistoriske virksomhed, der for det meste udfoldede sig fra præstegården i Hellested langt fra offentlige biblioteker og ligesindede, gør det interessant at stifte nærmere bekendtskab med hans læsning, herunder indholdet af hans efter omstændighederne ret store bibliotek, der i samtiden især var berømt for sit indhold af ældre danske tryk. Hans bøger blev solgt på auktion i København i 1702 efter en ret slet affattet katalog, der godt kunne trænge til bibliografisk bearbejdelse. Initiativet til udgivelsen blev taget af Iver Kjær. Der foreligger nogle forarbejder af John Kousgård Sørensen, der udgør grundlaget for en færdiggørelse.

Der sigtes mod en faksimileudgave af katalogen med fornøden indledning og en selektiv bibliografisk identifikation af de ca. 1.700 numre, herunder alle de danske tryk.

Projektet er midlertidigt stillet i bero.

Anders Sørensen Vedels Antichristus romanus

Udgiver: Marita Akhøj Nielsen

Tilsynsførende: Esben Albrechtsen

ANTICHRISTVS ROMANVS. Romske Paffuers Ieffnede oc gerninger udkom for første og hidtil eneste gang i 1571. Værket er en rimet pavekrønike på dansk, bygget op af monologer, hvor hver pave fortæller sin egen historie. Monotonien i biografiene brydes af en rammefortælling om en ung dansker, der er rejst til Rom og gerne vil høre sandheden om paveregimet. Utvungent forenes den historiske fremstilling med en polemisk luthersk forkyndelse, og i sin indignerede afsløring af de pavelige excesser er digtet ikke sjældent djærvt humoristisk. Anders Sørensen Vedels (1542-1616) andel i værket har været omdiskuteret; selv meddeler han i fortællingen, at han har omarbejdet og fuldført en rimet pavekrønike af Aarhusbispens Mads Lang, som hidtil har været anset for tabt.

Teksten skal ledsages af kommentar og tekstkritik. Indledningen skal bl.a. gøre rede for værkets kilder, særlig et manuskript i Karen Brahes Bibliotek, som efter al sandsynlighed er en afskrift af Mads Langs rimkrønike.

Anders Sørensen Vedels udvalgte historigrafiske værker

Udgiver: Sebastian Olden-Jørgensen (på grundlag af forarbejder af

Flemming Lundgreen-Nielsen, Lars Boje Mortensen og Karen Skovgaard-Petersen)

Tilsynsførende: Lars Boje Mortensen og Marita Akhøj Nielsen

Anders Sørensen Vedels (1542-1616) litterære karriere er ét langt tilløb til den *Danske Krønike*, han af forskellige grunde aldrig fik skrevet.

Udgaven samler de teoretiske skrifter i tilknytning til den aldrig realiserede Krønike og supplerer dem med en række andre programmatisk tekst, som han faktisk fik trykt. Tilsammen giver de ikke kun et billede af Vedels historieteori og en profil af hans historiske forfatterskab, men spejler samtidig tidens huma-

nistiske idealer og Vedels forsøg på at omsætte dem til en dansk sammenhæng.

Udgaven omfatter Anders Sørensen Vedels vigtigste historiografiske skrifter, for de latinske teksters vedkommende med parallel dansk oversættelse. Det drejer sig om følgende: (1) *Om den danske krønike at beskrive* (1578-1581; latinsk udkast med oversættelse og afvigende dansk version), (2) indledningen til Saxo-oversættelsen (1575 + efterord), (3) indledningen til Adam af Bremen-udgaven (1579), (4) *Oratio panegyrica* (1580), (5) fortællingen til *Den Danske Krønike* (efter 1580), (6) breve og indholdsoversigter til *Den Danske Krønike* og *Den Danske Kirkekrønike*.

Arbejdet med indledning og redigering af 1-3 + 5-6 er påbegyndt. Arbejdet med 4 udsendes foreløbig.

Johan Herman Wessels samlede skrifter

Udgivere: Henrik Andersson † og Henrik Blicher

Tilsynsførende: Finn Gredal Jensen og Liv Bliksrud (Det norske språk- og litteraturselskap)

Johan Herman Wessels (1742-1785) forfatterskab er det hyppigst udgivne i det 19. århundrede, men det har aldrig foreligget i en samlet kritisk og grundigt kommenteret udgave. Det har betydet, at de dramatiske arbejder *Lykken bedre end Forstanden* (1776) og *Anno 7603* (1785) er lidet kendte og næsten oversete. Dette forhold vil den nye udgave rette op på. Dertil vil den forsyne alle værker med så rigelige kommentarer, at de bliver tilgængelige også for et publikum, der ellers står fremmed over for det 18. århundredes sprog og kultur.

Kierlighed uden Strømper blev i 2020 udgivet digitalt på *bokselskap.no* med punkt-kommentarer af udgiveren med god hjælp fra begge tilsynsførende og efterskrift af Henrik Andersson (1959-2017). Siden da har udgaven ligget stille, men næste fase drejer sig om Wessels mindre populære dramatik. Efter samråd med Det norske språk- og litteraturselskap stiller Liv Bliksrud sig til rådighed endnu et år.

Frederik Christian Eilschovs skrifter

Frederik Christian Eilschov (1725-1750), der var samtidig med Ludvig Holberg, blev kun 25 år, men efterlod sig et omfangsrigt forfatterskab, der vidner om et fuldt modent filosofisk talent og gør ham til en af oplysningstidens originaleste danske tænkere.

Hans vel berømteste værk er *Forsøg til en Fruentimmer-Philosophie* (1749-1750), hvori kvinders ret til filosofisk og videnskabelig uddannelse godtgøres. Værket er skrevet som en munter dialog mellem en mandlig lærer og en kvindelig elev og kan både læses som et tidligt dokument i ligestillingens historie i Danmark og som en endnu frisk og medrivende indføring i filosofien, for mænd såvel som for kvinder. Hele forfatterskabet igennem forsvare Eilschov kvinders ret til uddannelse og fri udøvelse af tænkningen, og en samlet udgivelse af Eilschovs skrifter er derfor vigtig, for at både forskere og almene læsere kan danne sig et indtryk af Eilschovs mangfoldige og ofte overraskende progressive tanker på dette område.

Eilschov fremførte desuden, som den første i Danmark, stringente argumenter imod dyremishandling og advokerede for en begrænsning af kødspisen, ansporet såvel af etiske

overvejelser som af den store kvægstæ, der ramte Danmark i 1740'erne. Eilschovs skrifter udgør således også en milepæl i historien om dyrevelfærd i Danmark og er, som bidrag til spørgsmålet om hvorvidt vi – også i dag – kan forsvare vores behandling af dyr, ikke kun af historisk interesse.

Eilschov skrev på dansk i en tid, hvor latin endnu var det alment benyttede akademiske sprog, og hvor det danske sprog manglede ord for mange akademiske begreber. De fleste akademiske afhandlinger blev skrevet på latin, og de, der blev skrevet på dansk, var gennemsyret af latinske og græske fremmedord. Eilschov leverede herimod både argumenter for nødvendigheden af at filosofere på dansk og anvisninger til, hvordan dette kunne gøres. Hans disputats (på latin) indeholder 897 motiverede oversættelser til dansk af latinske fagord. Med denne indsats satte Eilschov et blivende aftryk på det danske sprog, idet han indførte en række ord, der i dag er gængse, som f.eks.: sandsynlighed, personlighed, selvstændighed, sædelighed og sindsbevægelse. Alene af den grund

er Eilschovs forfatterskab i høj grad af sproghistorisk og filosofisk interesse.

I Eilschovs skrifter behandles også pædagogik, religionsfilosofi og filosofihistorie, og især hans store Pythagorasbiografi blev udbredt og oversat til tysk efter hans død. Der kan ikke herske nogen tvivl om, at Eilschovs forfatterskab er både originalt, filosofihistorisk væsentligt, tematisk aktuelt og sprogligt i særklasse. En samlet, kritisk udgivelse af hans værker er derfor på tide.

I 1987 stillede en gruppe af selskabets medlemmer forslag til udgivelse af Frederik Christian Eilschovs samlede værker; udgivelsen blev sat på programmet, men siden igen fjernet på grund af manglende udgivere. Nærværende forslag bygger i niveau og omfang på det tidligere og gælder en kritisk udgave af Eilschovs samlede værker, herunder også oversættelser og breve, forsynet med indledninger og kommentarer og danske oversættelser af det latinske materiale.

Udgaven planlægges i første omgang som en digital publikation, men tænkes tillige trykt i bogform, stipuleret til 4 bind (ca. 1.250 sider ekskl. indledninger, kommentarer og kritisk apparat).

Bestyrelsen søger årsmødet om fortsat bemyndigelse til at arbejde videre med sagen.

Johannes Jørgensens tidlige romaner

Den gængse litteraturhistoriske omtale af Jørgensens fiktionsprosa begrænser sig oftest til de første såkaldte »fem ungdomsromaner«: *Foraarssagn* (1888), *En Fremmed* (1890), *Sommer* (1892), *Livets Træ* (1893) og *Hjemvee* (1894), selv om netop hans tidlige fiktionsprosa er langt mere omfangsrig. Udover disse »fem ungdomsromaner« omfatter perioden også prosaværkerne *Den yderste Dag* (1897), *Vor Frue af Danmark* (1900), *Eva* (1901), *Den hvide Dør* (1902), *Græs* (1904; skrevet 1896) og *Ikke uden Frugt* (1905).

Ingen af disse tekster er senere genoptrykt i separate udgaver. De er vanskelige at finde antikvarisk – og da til høje priser. I *Udvalgte Værker* 1-7 (1915) blev teksterne, med undtagelse af *Foraarssagn*, genudgivet, men uden nogen form for noteapparat eller tekstkritik. Johannes Jørgensen foretog flere steder redaktionelle ændringer i forhold til førsteudgaverne, bl.a. i *Livets Træ*, men altså uden nogen form for kommentar.

Udover at råde bod på en manglende kritisk udgave af de ovenanførte tekster er den foreslåede udgivelse også tænkt som et forsøg på at skaffe Jørgensens fiktionsprosa den plads i dansk litteratur, som udgiverne mener, den har fortjent. Diverse opslag i forskellige litteraturhi-

strier og håndbøger bekræfter den ofte stedmoderlige og negative behandling. Således vier Vilhelm Andersen i sin litteraturhistorie ganske vist Jørgensen hele 15 sider, men fælder over de tidlige prosaværker denne dom:

»(...) det var i al Fald ikke Romanskriver, han [Jørgensen] skulde være«. F.J. Billeskov Jansen fokuserer i sin gennemgang af forfatterskabet i *Dansk litteraturhistorie* udelukkende på de mandlige hovedpersoner og ignorerer de kvindelige personers betydning i det psykologiske spil. *Den yderste Dag* karakteriseres blot som katolsk polemik.

Udgivelsen, der påtænkes at blive i to bind med tekstgengivelse efter værkernes førsteudgave, vil naturligvis blive ledsaget af et kritisk apparat med redegørelse for tekstforholdene, forklarende noter og en oversigt over samtidens reception.

I efterskriften placeres ungdomsforfatterskabet som en helhed i en litteraturhistorisk sammenhæng sammen med en nyvurdering og en dermed forbundet rehabilite-

ring af de ovenfor anførte værker. Ikke blot vil de mangeløse og til dels raffinerede naturskildringer blive underkastet en analyse, men også det psykologiske spil mellem de mandlige og kvindelige personer vil blive undersøgt i langt højere grad end det hidtil er sket. Desuden relativiseres den stereotype opfattelse af Johannes Jørgensens statiske persontegning og nærmest monomane tematik, der overser et stærkt dynamisk element, og der vil blive peget på forfatterens omhyggelige narrative strukturering samt sproglige og stilistiske mesterskab.

Bestyrelsen indstiller forslaget til årsmødets vedtagelse med Ove Kreisberg og Sven H. Rossel som udgivere og NN og NN som tilsynsførende.

Udforskning af musikalske fortolkninger af dansk lyrik

Dette projekt vil eksperimentere med at sætte danske forfatterskaber i nyt tværæstetisk lys. Gennem udforskning af musikalske tonesætninger af dansk lyrik ca. 1800-1920 vil projektet afsøge nye tværfaglige metoder til at undersøge den gensidige vekselvirkning mellem poesi og musik i dansk litteratur- og musikhistorie. I det man undersøger forskellige tonesætninger af det samme digt, bliver komponisternes 'læsning' af teksten et receptionshistorisk perspektiv omsat i musik og lyd. Dermed vil projektet give mulighed for at se tidsligt langstrakte perspektiver på forfatternes digte fra en periode på op mod 200 år.

Projektet vil munde ud i en modulerbar og dynamisk internetportal. Der udarbejdes delbibliografier over tre forfatterskaber (Carsten

Hauch, B.S. Ingemann og J.P. Jacobsen) samt digitale udgaver af udvalgte digte og dertil hørende nodeeditioner samt forskningsartikler, der belyser projektets tværæstetiske problemstillinger og præsenterer analyser af sammenhængen mellem digt og musik. Det er tanken at portalen senere kan udvides med flere forfatterskaber, fx Jeppe Aakjær, Emil Aarestrup, H.C. Andersen, Holger Drachmann, Johannes V. Jensen.

Projektet vil blive påbegyndt i sommeren 2023 og strække sig over 2½ år. Det vil blive udført af seniorredaktør, ph.d. Bjarke Moe (musikfilolog og projektleder), NN (editionsfilolog), cand.mag. Thomas Hansen (it-redaktør) og forskningsbibliotekar, ph.d. Axel Teich Geertinger (it-konsulent). Arbejdet vil blive finansieret gennem den nye Carlsbergbevilling (se s. 7).

Bestyrelsen indstiller forslaget til årsmødets vedtagelse.

Sprogkontakt og sprogudvikling i senmiddelalderens Danmark

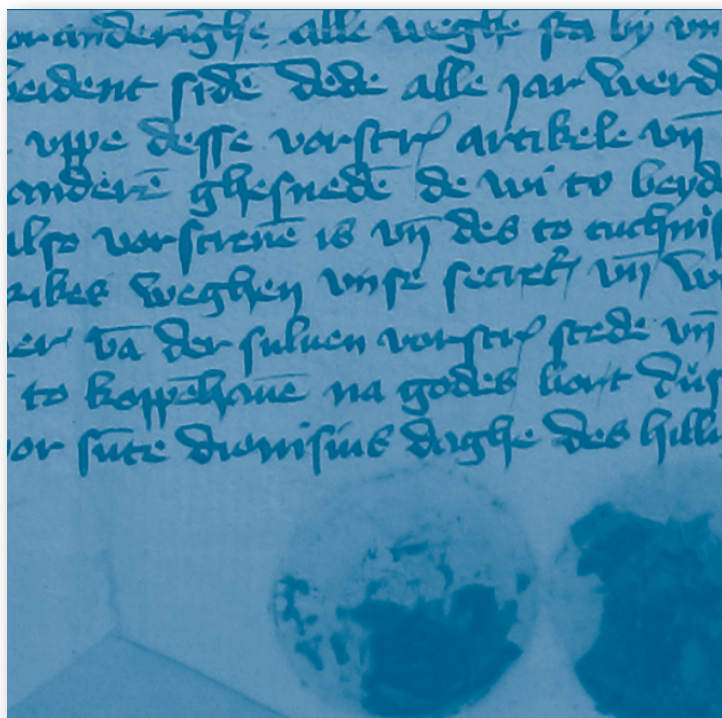
Dette forskningsprojekt vil tage afsæt i middelalderfilologi og historisk lingvistik. Det vil bestå i lingvistiske undersøgelser med fokus på sprogkontakt og sprogudvikling i senmiddelalderens Danmark, særligt med hensyn til forholdet mellem folkesprogene dansk, svensk og nedertysk i dokumenter fra 1300- og 1400-tallet. Der er tale om et emne der i høj grad er uudforsket, og det er da også først nu, med udgivelsen af *Diplomatarium Danicum* og en række andre middelalderlige tekster, at en sådan undersøgelse er blevet mulig at gennemføre. Projektet vil bestå af en række variationslingvistiske og semantiske undersøgelser af danske,

svenske og nedertyske middelalderbreve.

Resultaterne vil blive publiceret i tyske og danske fagfællebedømte tidsskrifter. Undersøgelserne vil samtidig lægge grund til et senere middelalderfilologisk forskningsprojekt om sprog og tekster i middelalderens Danmark, der vil kunne trække på Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs omfattende middelalderudgivelser og ordbogsressourcer.

Projektet vil blive påbegyndt i sommeren 2023 og strække sig over 2½ år. Det vil blive udført af seniorredaktør, ph.d. Sebastian Møller Bak. Arbejdet vil blive finansieret gennem den nye Carlsbergbevilling (se s. 7).

Bestyrelsen indstiller forslaget til årsmødets vedtagelse.

Medarbejdere på Christians Brygge

Nedenfor anføres, ud over de fastansatte, en række af medarbejdere, som i beretningsåret har været tilknyttet et eller flere projekter i kortere eller længere tid.

Jonathan Adams

PhD, docent, projektleder ved *Danske Klassikere fra Middelalderen*

Kirsten Lundholm Appel

cand.mag., redaktør ved *Den Danske Ordbog*

Maria Arvidsson

ph.d., seniorredaktør ved *Danske Klassikere fra Middelalderen* og *Danmarks gamle love på moderne dansk*

Jørg Asmussen

cand.mag., seniorredaktør ved *Den Danske Ordbog* og ansvarlig for ordbogens tekstkorpus

Sebastian Møller Bak

ph.d., seniorredaktør ved *Diplomatarium Danicum*

Jeppe Barnwell

MPhil, seniorredaktør og ErhvervsPhD-studerende med projektet *Peter Seeberg og fiktionens grænser* og projektleder ved udgivelsen *Peter Seebergs forfatterskab. En bibliografi*

Simon Skovgaard Boeck

ph.d., seniorredaktør ved *Danske Klassikere fra Middelalderen*, projektleder ved *Gammeldansk Ordbog*, medarbejderrepræsentant i Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs bestyrelse

Caroline Boolsen

cand.mag., redaktør ved *Danske Klassikere fra Middelalderen*

Sofie Døllner

stud.mag., studentermedhjælper ved *Henrik Pontoppidans store romaner*

Jette Edvardsen

regnskabsassistent ved administrationen

Laurids Kristian Fahl

cand.mag., seniorredaktør, projektleder ved *sproget.dk* og ved *Dansk Sproghistorie*; ansvarlig for produktion og salg

Ida Flörke

cand.mag., assisterende redaktør ved *COR – Centralt OrdRegister for dansk*

Britt Lund Frederiksen

regnskabschef ved administrationen

Lasse Hansen

stud.mag., studentermedhjælper ved *Peter Seebergs forfatterskab. En bibliografi*

Thomas Hansen

cand.mag., seniorredaktør, it-ansvarlig, projektleder ved *Tekstnet*

Markus Hedemann

cand.mag., seniorredaktør, projektleder ved *Diplomatarium Danicum*

René Herring

bibliotekar

Ebba Hjorth

mag.art., seniorredaktør, projektleder ved *Dansk Sproghistorie*

Lasse Stein Holst

cand.mag., assisterende redaktør, ansvarlig for *Dansk Litteraturhistorisk Bibliograf*

Birgitte Jacobsen

ph.d., seniorredaktør ved *Dansk Sproghistorie*

Finn Gredal Jensen

cand.mag. et jur., projektleder ved *C. Berg: Græsk-Dansk Ordbog*, seniorredaktør ved *Videnskabshistorisk tekstportal* og ved *Henrik Pontoppidans store romaner*, medlem af redaktionsgruppen for *H.C. Andersens Eventyr og Historier – den digitale manuskriptudgave* og udgiver ved *De kunst- og arkitekturhistoriske konsekvenser af Christian 4.s Englandsbesøg i 1606*

Jonas Jensen

cand.mag., seniorredaktør ved *Den Danske Ordbog*, *Den Danske Begrebsordbog*, *DanNet²* og forskningsprojektet *ELEXIS*

Merete K. Jørgensen

cand.mag., seniorredaktør ved *Dansk Sproghistorie*

Anders Leegaard Knudsen

ph.d., seniorredaktør ved *Diplomatarium Danicum* og *Danmarks gamle love på moderne dansk*

Maria Krogh Langner

indtil 30. september 2022 sekretær ved administrationen og arbejdsmiljørepræsentant

Henrik Lorentzen

cand.mag., seniorredaktør ved *Den Danske Ordbog* og ved forskningsprojektet *ELEXIS*

Agnes Aggergaard Mikkelsen

stud.mag., studentermedhjælper ved *Dansk Sproghistorie* og *Den Danske Ordbog*

Gustav Juhl Mikkelsen

stud.mag., studentermedhjælper ved *Diplomatarium Danicum*.

Bjarke Moe

ph.d., seniorredaktør ved et eksternt projekt ved Fonden til Udgivelse af Niels W. Gades værker

Frederikke Illemann
Mortensen

stud.mag., studentermedhjælper ved *Danske Klassikere fra Middelalderen*

Jesper Gehlert Nielsen

cand.mag., seniorredaktør, leder af den litterære redaktion, projektleder ved *Danske Klassikere* og *Arkiv for Dansk Litteratur*, udgaveleder ved *Henrik Pontoppidans store romaner*, sekretær for Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs bestyrelse

Sanni Nimb

ph.d., projektleder ved *Den Danske Begrebsordbog*, *DanNet²*, *COR – Centralt OrdRegister for dansk* og ved forsk-

ningsprojektet *ELEXIS*, seniorredaktør ved *Den Danske Ordbog*

Gert Posselt

cand.mag., seniorredaktør, indtil 31. december 2022 projektleder ved *Herman Bangs breve*

Aviaja Skotte

stud.mag., studentermedhjælper ved *Den Danske Ordbog*

Karen Skovgaard-Petersen

dr.philos., direktør

Silas Blume Smidt

stud.mag., studentermedhjælper ved *Peter Seebergs forfatterskab. En bibliografi*, ved den litterære redaktion og ved *Danske Klassikere*

Andrea Stengaard

cand.mag., assisterende redaktør ved *Diplomatarium Danicum* og ved *sproget.dk*, arbejdsmiljørepræsentant

Nicolai Hartvig Sørensen

cand.mag., projektleder ved *Ordnet* og seniorredaktør ved *Den Danske Begrebsordbog* og ved *DanNet²*

Nathalie Hau Sørensen

cand.it., assisterende redaktør ved *Ordnet*

Tine Nordentoft Thorsen

cand.mag., administrativ medarbejder

Karla Tibbe

stud.mag., studentermedhjælper ved den litterære redaktion og ved *Danske Klas-*

sikere, Peter Seebergs forfatterskab. En bibliografi og ved *Dansk Litteraturhistorisk Bibliograf*

Lars Trap-Jensen

cand.mag. og MPhil, seniorredaktør ved *Den Danske Ordbog*

Thomas Troelsgård

cand.mag., seniorredaktør ved *Den Danske Ordbog*, *COR – Centralt OrdRegister for dansk*, *ELEXIS*, *Den Danske Begrebsordbog*, *DanNet²* og ved *C. Berg: Græsk-Dansk Ordbog*

Peter Zeeberg

ph.d., projektleder ved *Videnskabshistorisk tekstportal*, seniorredaktør ved *Danske Klassikere fra Middelalderen*, desuden udgiver af *Hans Svanings Danmarkshistorie* og *Latinsk hyrdedigtning i Danmark på Frederik 2.s tid*

Bestyrelser, nævn, udvalg m.m.

Jonathan Adams

hovedredaktør for serien *Religious Minorities in the North: History, Politics and Culture*

medlem af advisory editorial board for *Early Middle English*

medlem af Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning

medlem af styrelsen for Universitets-Jubilæets danske Samfund

Jørg Asmussen

medlem af Advisory Board for MSc-uddannelsen IT & Cognition ved Københavns Universitet

Jeppe Barnwell

medlem af bestyrelsen for Arkiv for Ny Litteratur

Simon Skovgaard Boeck

medarbejderrepræsentant i Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs bestyrelse
redaktør af *Danske Studier*
sekretær for Universitets-Jubilæets danske Samfund
formand for Selskab for østnordisk filologi

medlem af Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning

Laurids Kristian Fahl

medlem af Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs samarbejdsudvalg

medlem af Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde (UBVA) under Akademikerne, udpeget af DM

Markus Hedemann

medlem af Selskabet til Udgivelse af Kilder til Dansk Historie

medlem af Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning

Ebba Hjorth

medlem af Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning

Birgitte Jacobsen

næstformand i censorformandskabet i Grønlandske og Arktiske Studier, Københavns Universitet

medlem af Advisory Board for det tværinstitutionelle forskningsprojekt ved Københavns Universitet og Ilisimatusarfik: *Sidste udkald – dialekt som sproglig kulturarv i Grønland*

Finn Gredal Jensen

kasserer og medlem af bestyrelsen for Holberg-Samfundet

medlem af bestyrelsen for Selskab for Nordisk Filologi

medlem af redaktionsgruppen for *H.C. Andersens Eventyr og Historier – den digitale manuskriptudgave*, H.C. Andersen Centret, Syddansk Universitet, Odense

medlem af Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning

medlem af editorial board for udgivelsesserierne *Danish Golden Age Studies* og *Texts from Golden Age Denmark* på forlaget Brill

revisor for Filologisk-Historisk Samfund

Merete K. Jørgensen

medlem af Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning

Anders Leegaard Knudsen

medlem af Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning

medlem af Commission Internationale de Diplomatique

medlem af Selskabet til Udgivelse af Kilder til Dansk Historie

Henrik Lorentzen

medlem af bestyrelsen for EURALEX, den europæiske forening for leksikografi

medlem af Scientific Committee for 20th EURALEX International Congress, Mannheim, Tyskland

medlem af Scientific Committee for eLex 2023: *Electronic lexicography in the 21st century*

medlem af styregruppen for *Sprogprisen.dk*

revisor for Universitets-Jubilæets danske Samfund

Bjarke Moe

medlem af Dansk Selskab for Musikforskning

medlem af Internationale Heinrich-Schütz-Gesellschaft

medlem af bestyrelsen for Fonden til udgivelse af Niels W. Gades værker

Jesper Gehlert Nielsen

medlem af Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs klassikerudvalg

medlem af styregruppen for Klassikerdagen

medlem af styrelsen for Universitets-Jubilæets danske Samfund

Sanni Nimb

beskikket medlem af Dansk Sprognævns repræsentantskab, udpeget af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

formand for Dansk Sprognævns Udvalg for Retskrivning

medlem af styrelsen for Universitets-Jubilæets danske Samfund

Karen Skovgaard-Petersen

formand for bedømmelsesudvalget ved stillingsbesættelse på Det Kgl. Bibliotek

medlem af det forskningsrådgivende udvalg for Dansk Sprognævn

medlem af bestyrelsen for Forum for Renæssancestudier

medlem af bestyrelsen for Holberg-Samfundet

medlem af bestyrelsen for Societas Latina Daniae

medlem af bestyrelsen for Tersløsegaard

medlem af redaktionen for *Aigis. Elektronisk tidsskrift for klassiske studier i Norden*

medlem af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

medlem af Det kongelige danske Selskab for Fædrelandets Historie

medlem af bestyrelsen for
Den danske historiske
Forening

medlem af styregruppen for
*H.C. Andersens Eventyr og
Historier – den digitale
manuskriptudgave*, H.C.

Andersen Centret, Syddansk
Universitet, Odense

medlem af Trap Danmarks
faglige råd

medlem af Selskabet til
Udgivelse af Kilder til Dansk
Historie

medlem af Komiteen for
Holbergmedaljen

medlem af Det Letterstedske
Selskab i Danmark

suppleant i bestyrelsen for
Foreningen lex.dk

[Andrea Stengaard](#)

arbejdsmiljørepræsentant i
Det Danske Sprog- og
Litteraturselskab

medlem af dommerpanelet
for *Sprogprisen.dk*

[Lars Trap-Jensen](#)

formand for Management
Committee for Globalex, en
international samarbejdsorga-
nisation mellem kontinentale
leksikografiske foreninger i
verden

medlem af Scientific Commit-
tee for 20th EURALEX
International Congress 2022,
Mannheim, Tyskland

medlem af Scientific Commit-
tee for eLex 2023: *Electronic
lexicography in the 21st
century*, Brno, Juni 2023

medlem af Scientific Commit-
tee for 16th International
Conference of the Asian
Association for Lexicography
(ASIALEX), Juni 2023, Yonsei
University, Seoul, Korea

medlem af Scientific Commit-
tee for GWLN-5 – the fifth
edition of Globalex Workshop
on Lexicography and Neology,
Juni 2023, Yonsei University,
Seoul, Korea

medlem af bestyrelsen for
DM's sektor for Kultur &
Medier

medlem af DM's Kongres

medlem af Wissenschaftlicher
Beirat for Zentrum für
Digitale Lexikographie (ZDL)
ved Berlin-Brandenburgische
Akademie der Wissenschaften

[Peter Zeeberg](#)

næstformand for Forum for
Renæssancestudier

formand for Filologisk-
Historisk Samfund

medlem af bestyrelsen for
Dansk Selskab for Oldtids- og
Middelalderforskning

medlem af redaktionen for
tidsskriftet *Aigis. Elektronisk
tidsskrift for klassiske studier
i Norden*

medlem af Societas Latina
Daniae

medlem af Det kongelige
danske Selskab for Fædrelandets
Historie

latinsk konsulent, Danmarks
Kirker, Nationalmuseet

Undervisning, censorvirksomhed m.m.

Jonathan Adams

censor i færøsk og nordiske sprog ved Føroyamálsdeildin, Fróðskaparsetur Føroya

Birgitte Jacobsen

censor i lingvistik ved Københavns Universitet

censor i lingvistik ved Grønlands Universitet

fagfællebedømmer ved *Acta Linguistica Hafniensia. International Journal of Linguistics*

Henrik Lorentzen

fagfællebedømmelser for *International Journal of Lexicography*

Jesper Gehlert Nielsen

censor i dansk ved universiteterne

Karen Skovgaard-Petersen

ekstern lektor i latin ved Københavns Universitet

Andrea Stengaard

underviser på Politiskolen

Lars Trap-Jensen

fagfællebedømmelser for *International Journal of Lexicography*

Peter Zeeberg

censor i latin ved universiteterne

forelæsning om dansk litteratur på latin, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet, 8. marts 2022

forelæsning om Akademikerens modersmål – latin i Danmark, Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet, 1. december 2022

Jonathan Adams

»Christiern Pedersens *Alle Epistler oc Euangelia* (1515): Reading a Catholic Text in the Danish Reformation«, i:

Veronica O'Mara og Patricia Stoop (red.): *Circulating the Word of God in Medieval and Early Modern Europe: Catholic Preaching and Preachers across Manuscript and Print (c. 1450 to c. 1550)*, Turnhout, Brepols, 2022, s. 133-160

Jews in East Norse Literature: A Study of Othering in Medieval Denmark and Sweden (Bd. 1: *A Cultural Investigation*; Bd. 2: *Texts and Bibliography*), Berlin/Boston, De Gruyter, 2023

Jeppe Barnwell

»Peter Seeberg« (sm.m. Anders Juhl Rasmussen), i: Ebba Hjorth m.fl. (red.): *Dansk sproghistorie*, bd. 6: *Forfatternes dansk*, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Aarhus Universitetsforlag, 2022, s. 333-345

Simon Skovgaard Boeck

»Udgivernes forord« og »Indledning« (sm.m. Bjarke Moe og Marita Akhøj Nielsen), i: Marita Akhøj Nielsen, Simon Skovgaard Boeck og Bjarke Moe (red.): *Danske reformationssalmer i kontekst*, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, København, 2022, s. 9-10 og s. 11-29

»'Da lidde den Herre stor spot og skam'. Thomissøns revision af Hr. Michaels digte«, i: Marita Akhøj

Nielsen, Simon Skovgaard Boeck og Bjarke Moe (red.): *Danske reformationssalmer i kontekst*, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, København, 2022, s. 227-252

»Tale på skrift«, i: Ebba Hjorth m.fl. (red.): *Dansk sproghistorie*, bd. 6: *Forfatternes dansk*, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Aarhus Universitetsforlag, 2022, s. 39-56

Laurids Kristian Fahl

»H.C. Andersen« (sm.m. Jesper Gehlert Nielsen), i: Ebba Hjorth m.fl. (red.): *Dansk sproghistorie*, bd. 6: *Forfatternes dansk*, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Aarhus Universitetsforlag, 2022, s. 231-248

»Når talemåder kommer galt i halsen«, i: *Dansknoter*, nr. 2, juni 2022, s. 45-47

»Sproget.dk – snart i nye klæder«, i: *Dansknoter*, nr. 4, december 2022, s. 46-47

Ida Flörke

»Køn og identitet i det danske sprog« (sm.m. Sanni Nimb), i: *KvaN 124: Køn og identitet (kvan.dk)*, VIA University College, 2022

»COR-S – den semantiske del af Det Centrale OrdRegister (COR)« (sm.m. Sanni Nimb, Bolette S. Pedersen, Nathalie Hau Sørensen, Sussi Olsen og Thomas Troelsgård), i: *LexicoNordica* 29. Nordisk Forening for Leksikografi, 2022, s. 73-95

»Compiling a Suitable Level of Sense Granularity in a Lexicon for AI Purposes: The Open-Source COR-Lexicon« (sm.m. Bolette Sandford Pedersen, Nathalie Hau Sørensen, Sussi Olsen og Thomas Troelsgård), i: *Proceedings of the 13th Language Resources and Evaluation Conference, LREC2022*, Marseille, France. European Language Resources Association, 2022, s. 51-60

»Reusing the Danish WordNet for a New Central Word Register for Danish – a Project Report« (sm.m. Bolette Pedersen, Sanni Nimb, Nathalie Hau Sørensen, Sussi Olsen og Thomas Troelsgård), i: *Proceedings, The GWC 2023 conference*, 23-27 januar 2023, the University of the Basque Country, Donostia-San Sebastian, 2023

Finn Gredal Jensen

Poul Martin Møller's »Thoughts on the Possibility of Proofs of Human Immortality« and Other Texts, oversat og udgivet af Finn Gredal Jensen og Jon Stewart, Leiden og Boston, Brill 2022 (*Texts from Golden Age Denmark*, vol. 8)

»Bergs Græsk-Dansk Ordbog på nettet« (sm.m. Chr. Gorm Tortzen) i: *Logos*, nr. 2, juni 2022, s. 60-63

»Poul Martin Møllers Skrifter« i: *Nyhedsbrev fra Det Danske Sprog- og Litteraturselskab*, nr. 17, oktober 2022, s. 10

Henrik Lorentzen

»Recent neologisms provoked by COVID-19 – in the Danish language and in The Danish Dictionary« (sm.m. Lars Trap-Jensen), i: Annette Klosa-Kückelhaus, Stefan Engelberg, Christine Möhrs, Petra Storjohann (red.): *Dictionaries and Society. Proceedings of the XX EURALEX International Congress, 12-16 July 2022*, Mannheim, Germany, s. 825-832

Bjarke Moe

Nyhedsbrev fra Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, nr. 17 (redaktion)

»Indledning« (sm.m. Marita Akhøj Nielsen og Simon Skovgaard Boeck), i: Marita Akhøj Nielsen, Simon Skovgaard Boeck og Bjarke Moe (red.): *Danske reformations-salmer i kontekst*, København, 2022, s. 11-29

»Salmesang på skrift: Om forholdet mellem levende sang og musikalsk notation i reformationstidens danske salmer«, i: Marita Akhøj Nielsen, Simon Skovgaard Boeck og Bjarke Moe (red.): *Danske reformationssalmer i kontekst*, København, 2022, s. 167-193

»Dänemark«, i: Walter Werbeck (red.): *Schütz-Handbuch*, Kassel, 2022, s. 82-92

Jesper Gehlert Nielsen

»H.C. Andersen« (sm.m. Laurids Kristian Fahl), i: Ebba Hjorth m.fl. (red.): *Dansk sproghistorie*, bd. 6: *Forfat-*

ternes dansk, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Aarhus Universitetsforlag, 2022, s. 231-248

»Søren Kierkegaard«, i: Ebba Hjorth m.fl. (red.): *Dansk sproghistorie*, bd. 6: *Forfatternes dansk*, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Aarhus Universitetsforlag, 2022, s. 249-266

»Efterskrift« (sm.m. Peer E. Sørensen), i: Knut Hamsun: *Sult, Danske Klassikere*, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Gyldendal, 2023, s. 223-298

Sanni Nimb

»Reusing the Danish WordNet for a New Central Word Register for Danish – a Project Report« (sm.m. Bolette Pedersen, Nathalie Hau Sørensen, Sussi Olsen, Ida Flörke og Thomas Troelsgård), i: *Proceedings, The GWC 2023 conference, 23-27 januar 2023*, the University of the Basque Country, Donostia-San Sebastian, 2023

»How Do We Treat Systematic Polysemy in Wordnets and Similar Resources? – Using Human Intuition and Contextualized Embeddings as Guidance« (sm.m. Nathalie Hau Sørensen og Bolette Pedersen), i: *Proceedings, The GWC 2023 conference, 23-27 januar 2023*, the University of the Basque Country, Donostia-San Sebastian, 2023

»Leksikalsk-semantiske sprogressourcer: Hvad kan de, og hvordan udvikler vi dem bedst?« (sm.m. Bolette S. Pedersen & Sussi Olsen), i:

Elena Volodina m.fl. (red.): *LIVE and LEARN – Festschrift in honor of Lars Borin*, Institutionen för Svenska, Flerspråkighet och Språkteknologi, Göteborgs Universitet, 2022, s. 115-120

»Køn og identitet i det danske sprog« (sm.m. Ida Flörke), i: *KvaN 124: Køn og identitet (kvan.dk)*, VIA University College, 2022, s. 46-57

»COR-S – den semantiske del af Det Centrale OrdRegister (COR)« (sm.m. Bolette S. Pedersen, Nathalie Hau Sørensen, Ida Flörke, Sussi Olsen og Thomas Troelsgård), i: *LexicoNordica 29*, Nordisk Forening for Leksikografi, 2022, s. 73-95

»A Thesaurus-based Sentiment Lexicon for Danish: The Danish Sentiment Lexicon« (sm.m. Sussi Olsen, Bolette Sandford Pedersen og Thomas Troelsgård), i: *Proceedings of the Language Resources and Evaluation Conference: LREC2022*, Marseille, Frankrig, European Language Resources Association, 2022, s. 2826-2832

»Compiling a Suitable Level of Sense Granularity in a Lexicon for AI Purposes: The Open-Source COR-Lexicon« (sm.m. Bolette Sandford Pedersen, Nathalie Hau Sørensen, Ida Flörke, Sussi Olsen og Thomas Troelsgård), i: *Proceedings of the 13th Language Resources and Evaluation Conference, LREC2022*, Marseille, Frankrig, European Language Resources Association, 2022, s. 51-60

Karen Skovgaard-Petersen

»'A Matter for the History of the Human Spirit': On C. A. Klotz' assessment of Saxo Grammaticus' history of Denmark in his edition of 1771«, i: Trine Arlund Hass & Outi Merisalo (red.): *Studia Humanitatis: Essays in Honour of Marianne Pade on the Occasion of her Sixty-Fifth Birthday 8 March 2022*, *NJRS* 18, 2022, p. 459-75 (njrs.dk)

»Margaretica – Et nationalt epos om Dronning Margrete 1. fra 1573«, i: Marianne Pade (red.): *Monarkier – et festskrift til Hendes Majestæt Dronning Margrethe II i anledning af hendes 50-års regeringsjubilæum den 14. januar 2022*, København, Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskabs Forlag, 2022, s. 79-87

»Anti-Swedish Polemics and Protestant History. Echoes of Lucan's *Bellum Civile* in Erasmus Lætus' *Margaretica* (1573)«, i: Giancarlo Abbatemonte, Minna Skafte Jensen og Marianne Pade (red.): *Ipsissima verba: Essays in Honour of Johann Ramming*, *NJRS* 19, 2022, s. 265-81 (www.njrs.dk)

Lars Trap-Jensen

»Recent neologisms provoked by COVID-19 – in the Danish language and in The Danish Dictionary« (sm.m. Henrik Lorentzen), i: Annette Klosa-Kückelhaus, Stefan Engelberg, Christine Möhrs, Petra Storjohann (red.): *Dictionaries and Society*.

Proceedings of the XX EURALEX International Congress, 12-16 July 2022, Mannheim, Germany, s. 825-832

»Svensk ordbok – anden og reviderede udgave« (anmeldelse), i: Henrik Hovmark & Anna Helga Hannesdóttir (red.), *LexicoNordica* 29, Nordisk Forening for Leksikografi 2022, s. 197-213

Thomas Troelsgård

»COR-S – den semantiske del af Det Centrale OrdRegister (COR)« (sm.m. Sanni Nimb, Bolette S. Pedersen, Nathalie Hau Sørensen, Ida Flörke og Sussi Olsen), i: *LexicoNordica* 29, Nordisk Forening for Leksikografi, 2022, s. 73-95

»A Thesaurus-based Sentiment Lexicon for Danish: The Danish Sentiment Lexicon« (sm.m. Sanni Nimb, Sussi Olsen og Bolette Sandford Pedersen), i: *Proceedings of the Language Resources and Evaluation Conference: LREC2022*, Marseille, Frankrig, European Language Resources Association, 2022, s. 2826-2832

»Compiling a Suitable Level of Sense Granularity in a Lexicon for AI Purposes: The Open-Source COR-Lexicon« (sm.m. Bolette Sandford Pedersen, Nathalie Hau Sørensen, Sanni Nimb, Ida Flörke og Sussi Olsen), i: *Proceedings of the 13th Language Resources and Evaluation Conference, LREC2022*, Marseille, Frankrig, European Language Resources Association, 2022, s. 51-60

»Reusing the Danish WordNet for a New Central Word Register for Danish – a Project Report« (sm.m. Bolette Pedersen, Sanni Nimb, Nathalie Sørensen, Sussi Olsen og Ida Flörke), i: *Proceedings, The GWC 2023 conference, 23-27 januar 2023, the University of the Basque Country, Donostia-San Sebastian*

Peter Zeeberg

»The language of the professors: Latin/Danish code-switching around 1600«, i: Trine Arlund Hass & Outi Merisalo (red.): *Studia Humanitatis: Essays in Honour of Marianne Pade on the Occasion of her Sixty-Fifth Birthday 8 March 2022*, *NJRS* 18, 2022, p. 531-48 (njrs.dk)

De nova stella. Tycho Brahes bog om den nye stjerne, oversat af Chr. Gorm Tortzen, Peter Zeeberg og Minna Skafte Jensen, redaktion Bertil Dorch og Peter Zeeberg, Odense 2022

»Learning Latin: an edition of three sets of Latin exercises from seventeenth-century Denmark«, i: Giancarlo Abbamonte, Minna Skafte Jensen og Marianne Pade (red.): *Ipsissima verba: Essays in Honour of Johann Ramming*, *NJRS* 19, 2022, s. 301-36 (www.njrs.dk)

Bestyrelsen

	valgt	på valg
Johnny Kondrup, <i>formand</i>	2021	2026
Eva Skafte Jensen	2018	2023
Camilla Zacho Larsen	2022	2027
Erik Skyum-Nielsen	2022	2027*
Helle Vogt	2021	2026
Simon Skovgaard Boeck, <i>medarbejderrepræsentant</i>	2021	2026
Juridisk konsulent		
Morten Rosenmeier	2013	
Revisor		
Dorthe Brandt Andersen, Albjerg Revison & Rådgivning	2022	2023

* Genvalg ikke muligt.

Marie Ingerslev Stoklund (11. august 1934-3. september 2021)

Da Marie Stoklund i 1999 blev valgt ind i Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, kunne hun se tilbage på en lang karriere i den nordiske filologis tjeneste. I studieårene 1952-1961 publicerede hun under pigenavnet Simonsen sin første videnskabelige artikel om en nyopdaget runesten i Farsø. Stilistisk er fremstillingen fra 1958 umiskendeligt præget af hendes underviser i runologi, Karl Martin Nielsen, der senere vejledte specialet om overgangen fra den ældre til den yngre runerække – et forskningsfelt, Marie i kraft af vigtige nyfund vendte tilbage til i flere omgange.

Som nyuddannet cand.mag. i dansk og tysk blev Marie hyret til at udarbejde registre til bind fire (1962) og fem (1965) af Johs. Brøndum-Nielsens *Gammeldansk Grammatik*. Da var navnet blevet til »Fru Marie Stoklund«. Ægtemanden Bjarne Stoklund var i årene 1958-1971 inspektør på Frilandsmuseet, og Marie måtte en årrække prioritere det huslige arbejde og de tre børn Elise, Inger og Søren. I 1970'erne blev Marie assistent hos Erik Moltke på Nationalmuseets Runologisk-Epigrafiske Laboratorium. Laboratoriet var indrettet i en snæver korridor i Prinsens Palais, den gamle del af Nationalmuseets bygningskompleks, som på ingen måde ville kunne leve op til nutidens arbejdsmiljøkrav, men det gjorde et stort indtryk, da jeg første gang traf Marie i slut-80'erne som studerende på ekskursion med Iver Kjærs runehold.

Moltke døde i 1984, og frem til 2004 varetog Marie stillingen som museumsinspektør ved museet. En af hendes store styrker var hendes vedholdenhed og grundighed i undersøgelsen af selv den mindste runeindskrift. Marie tydede den latinske indskrift på blypladen fra Blæsinge nær Korsør – fremdeles Danmarks længste runeindskrift, en indskrift, Erik Moltke havde afskrevet som umulig, og hun fik en hovedrolle, da nye urnordiske indskrifter dukkede op ved udgravningerne af offerfund i Illerup sydvest for Aarhus og Nydam i Sundeved. I hendes tid kom også to vigtige fund fra den tidligste fase af den yngre runerække, nemlig Ribe hjerneskalasamulet og Malt-stenen, hvor Maries artikler fremdeles er det bedste fundament for nye tolkningsforslag. Sideløbende arbejdede Marie tæt sammen med museet Kulturen i Lund om de vigtige, urbane runefund fra overgangstiden mellem vikingetid og middelalder; en fundtype, der siden er dukket op i en række danske byer.

Endelig arbejdede Marie i flere omgange med nordboindskrifterne fra Grønland, som hun desværre kun fik publiceret i oversigtsform, men hun delte beredvilligt sine mange notater til sin efterfølger Lisbeth M. Imer. Af andre meritter kan fremhæves bidragene til *Den Store Danske Encyklopædi* i 1990'erne, samt

et stort antal bidrag til nyudgaven af Hoops *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde* (1972-2008).

I starten af 1990'erne gennemgik og ensrettede Marie og jeg de danske, færøske og grønlandske runeindskrifter, så de kunne indgå i Uppsala-projektet *Samnordisk runtextdatabas*. Vores bidrag indbefattede den første digitalisering af middelalderindskrifter til databasen, og det gav anledning til særlige translittereringsproblemer og drøftelser med kollegerne i Uppsala, men databaseformatet indebar også håndfaste krav til præsentationen af tolkningerne. Det pinte Marie, at usikre tolkninger kom til at fremstå som uimodsagte, og alternative tolkningsforslag ofte måtte undertrykkes i den digitale sags tjeneste. På det punkt har eftertiden givet hende ret, fordi *Samnordisk runtextdatabas* i dag ofte anvendes og citeres ukritisk som en autoritet i strid med dens oprindelige formål. Nutidens brug af online databaser fordrer meget mere ambitiøse projekter, og et tilløb hertil blev databaseprojekt *Danske Runeindskrifter* (2002-2006), som Marie og jeg senere fik realiseret.

Marie fremstod tilbageholdende og lavmælt, selv når hun holdt foredrag for store forsamlinger, men bag det tilsyneladende beskedne gemyt gemte sig et højt ambitionskrav til hendes egen og andres forskning. Og når hun endelig fremførte sin kritik, kom den ofte med overraskende styrke og uden høflig indpakning. Kritikken sved indimellem, men jeg må for mit eget vedkommende erkende, at hun altid satte fingeren på mangler og uklarheder, som førte til bedre resultater. Da hun også selv var lydhør over for alternative synspunkter, udviklede det sig til en meget frugtbar faglig udveksling.

Maries store praktiske kendskab til undersøgelsen af runegenstande og hendes fortrolighed med sekundærlitteraturen placerede hende centralt inden for den internationale runeforskning, og det var fuldt fortjent, da hun i 2012 blev æresdoktor ved Uppsala universitet – promoveret på formfuldendt latin med svensk accent ledsaget af kanonsalutter fra historiske kanoner opstillet i Universitetsparken og klokkeringning fra domkirken. Hele dette halløj morede Marie kosteligt – humoristisk sans og uhøjtidelighed var et varemærke for hende.

Marie var nært knyttet til Østjylland i kraft af sin mors slægt, Nordentoft, og der var på runeekskursioner til Randers- og Viborgeggen knapt den plet, hun ikke havde tilknytning til. I forlængelse heraf kan det ikke overraske, at Marie tillige var aktiv i Blicher-Selskabet, hvor hun frem til 2005 sad i bestyrelsen. Marie var medredaktør på Gyldendals firebindsudgave af Blichers *Udvalgte Værker* i 1980'erne, og her kommenterede hun dels Blichers eneste trykte, dramatiske arbejde, tragedien *Johanna Gray* (Jane Grey ca. 1537-1554) fra 1825, dels udgavens udvalg af Blichers digte, som bl.a. omfatter centrale værker, såsom Blichers oversættelse af Ossiandigtene (1807-1809) og *Trækfuglene* (1838).

Ved Bjarne Stoklunds død i 2013 efterlod han et næsten færdigt manuskript til det planlagte livsværk om Læsø. Tilknytningen til denne ø skyldtes ikke bare gårnavnet Stoklund, men også det fælles sommerhus på Himmerigsvej – opkaldt let spøgefuldt efter en mindre lukrativ gård. Betegnelsen »næsten færdigt« indebar i dette tilfælde, at alle billedtekster samt et af kapitlerne manglede. Marie arbejdede i de følgende år sammen med to af Bjarnes kolleger fra faget Etnologi ved Københavns Universitet på at færdiggøre værket. Resultatet, *Læsø Land*, fra 2018 blev til et tobindsvæk på 624 sider, som fik fremragende anmeldelser, hvoraf flere fremhævede billederne og billedteksterne. Også her kom Marie til at stå beskeden i anden række, men det passede hende utvivlsomt godt.

Det blev for mit vedkommende til næsten tre årtiers tæt og lærerigt fagligt samarbejde, der omfattede symposier, feltrunologiske møder, den internationale runekongres i Jelling 2000 og databaseprojektet *Danske Runeindskrifter* (2002-2006). Marie var enestående venlig og hjælpsom, og kompromisvillig, når det var påkrævet. Maries sidste år blev desværre præget af en hofteoperation, som efterlod hende med smerter og gangbesvær. Det fratog hende modet på at genoptage studierne, men hun trådte til, da det kneb, og bidrog til kapitlet om bøjningssystemet i den runedanske periode i bind 3 af *Dansk Sproghistorie* fra 2019, og det blev hendes sidste publikation.

Michael Lerche Nielsen

Mette Winge (5. januar 1937-15. april 2022)

Mette Winges fornavn var i virkeligheden Merete Elisabeth; selv har hun fortalt, at hun fik navnet Elisabeth for det tilfælde, at hun skulle blive gift med en præst. Hendes pigenavn var Hagen; hun er født på Frederiksberg og blev student fra Gentofte Stats-skole i 1955. Hendes interesse for bøger fik hende til at vælge en uddannelse som bibliotekar, og hun dimitterede fra Danmarks Biblioteksskole i 1960. Herefter blev hun bibliotekar ved Frederiksberg Kommunebiblioteker, men læste samtidig litteraturvidenskab ved Københavns Universitet og blev i 1965 mag.art. Hun blev samme år ansat som lektor og i 1975 som fagleder ved Danmarks Biblioteksskole. I 1982 fik hun som den første kvinde ansættelse som programchef i Danmarks Radio. Først som leder af teater- og litteraturafdelingen, fra 1988 til 1990 som chef for hele radiokanalen P1. Samtidig var Mette Winge ekstern lektor i børnelitteratur ved Københavns Universitet og litteraturanmelder ved *Berlingske Tidende*. Senere blev hun anmelder ved *Politiken*.

I 1981 modtog Mette Winge Rosenkjærprisen og i 1987 Publicistprisen. I 1988 indbragte romanen *Skriverjomfruen* hende Kritikerprisen.

Hun var medlem af Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs bestyrelse 1988-1998.

Mette Winge efterlader sig et stort og varieret forfatterskab. I den faglitterære del deraf fylder litteraturhistoriske tekster meget. Hun blev i 1976 dr.phil. på en afhandling med titlen *Dansk børnelitteratur 1900-1945 – med særligt henblik på børneromanen*. Hun har her et godt øje til de såkaldte pigebøger og de kvindeidealer og opdragelsesmønstre, man kan læse ud af dem. Maria Andersens Tudemariebøger (1939-42) bliver fremhævet, fordi de skiller sig ud ved at være fri for al moraliseren, idealisering og sentimentalitet i handlingsgang og i deres overbevisende miljø- og personskildring. Og så er de morsomme! En kvalitet, Mette Winge satte højt. Hendes besindigt – aldrig rabiate – feministiske blik på pigeopdragelsen bemærker vi også i udgivelsen *Den Kunst at blive en god Pige, Hustru, Moder og Huusmoder. Om pigelæsning og pigeopdragelse i Danmark til ca. 1900* og i novelleantologien *Følgerne af Ulydighed* (1979), der dog også indeholder historier om uartige drenge. Mette Winge har sammen med Annelise Bistrup udgivet *Kvindens plads. Om kvindelige ledere* (1984) med artikler af Bodil Nyboe Andersen, Birte Weiss m.fl.

Mette Winge har desuden ydet en solid indsats for kritikhistorien. Dels med endnu en antologi, *Kritikhistorie* (1972), med repræsentative tekststykker af udenlandske og danske litteraturkritikere fra Aristoteles til Lucien Goldman og fra Peder Syv til Torben Brostrøm, med klare, knappe introduktioner. Dels med *Kritiske tekster*, bd. 1-7, som hun udgav samme år sammen med

Uffe Andreasen. De har her indført en pædagogisk vellykket gruppering af kritiske tekster efter disses overordnede metodiske holdninger – den sociologiske, den impressionistiske, den nykritiske osv. Dertil kommer en bog om dansk børnebogs kritik.

Nævnes skal også *Fortidens spejl. Om historiske romaner* (1997). Mette Winge tager her udgangspunkt i sit eget skønlitterære forfatterskab og skriver meget smukt om den interesse for kulturhistorie og mennesker, der tilskyndede hende dertil. Med sin livlige, vittige og præcise pen karakteriserer hun den historiske roman ved en række danske eksempler. Bl.a. Mogens Klitgaards *De røde Fjer* fra 1940 og Martin A. Hansen: *Lykkelige Kristoffer* (1945), begge altså skrevet i krigsårene, og begge eksempler på det, som er bogens væsentlige pointe, og som også titlen angiver: den gode historiske roman spejler de aktuelle forhold i den historiske situation, handlingen er henlagt til.

I 1987 gik Mette Winge i gang med at skrive romaner, og de blev en succes. Den første var *Skriverjomfruen* om forfatteren og oversætteren Charlotte Dorothea Biehl (1731-1788), der bl.a. leverede den første danske oversættelse af *Don Quixote*. I *Historiens spejl* noterer man sig bemærkningen om, hvordan mandlige litteraturhistorikere altid med forkærlighed har opholdt sig ved hvor 'overordentlig fed' Biehl var, før de i øvrigt omtalte hendes værker. Og *Skriverjomfruen* blev bl.a. endnu et indlæg i kvindedebatten. Tendensen ses i alle romanerne. Også klasseforskelle har Mette Winge et skarpt blik for. Men især bemærker man en omfattende kulturhistorisk viden. Handlingen er gerne tilført et spændingsmoment, evt. en kriminalgåde, der skal holde læseren fast.

Rækken af historiske romaner omfatter i øvrigt *Novemberlys* (1990), der foregår på Herman Bangs tid, *Nogle dage i september* (1998), også henlagt til 1880'erne, til Christian 9.-hoffets såkaldte Fredensborgdage. *Når fisken fanger solen* (1996) foregår i 1600-tallet (og i nutiden) og handler om Tycho Brahes begavede søster Sophie Brahe. Så er der nutidsromanerne; om dem har Mette Winge sagt, at de ikke var helt så nemme at skrive som de historiske, der gav bedre mulighed for at få læseren på krogen ved lidt raslen med et silkeskørt, ved en krinolines forførelseriske vuggen osv. Hun har alligevel skrevet nogle stykker: *Sandflugt* (1991) om et par nyttige kærlighedsidioter, der bliver lokket ind i et kriminalistisk spind, *Den femte vinter* (1993), der foregår under besættelsen og viser en skarp hukommelse for hverdagsdetaljer fra den tid, *Grønt mørke* (1994) med undertitlen *en koldtidsroman*. Mette Winge har desuden skrevet ungdomsbøger. Et dramatisk forfatterskab har hun også bag sig; mest kendt er nok dramatiseringen af *Skriverjomfruen*, der blev opført på Folketeatret i 1994 med Elin Reimer i rollen som Jomfru Biehl.

I Mette Winges romaner mærker man en evne til indleven i mennesker, som også gjorde hende til en nærværende og ene-

stående god ven, der altid vidste, hvordan hun bedst kunne støtte, når der var brug for det. Vi husker hende for hendes følsomhed og varme med samt hendes rapkæftede vid, hendes latter og et vist, hvast og nøgternt blik på sig selv og verden.

Mette var gift med lektor Peter Winge, som hun mistede i 2016. Det var et forfødeligt tab for hende. De to var i særlig grad samstemte, og det var en fryd at omgås dem; humoren var høj. De fik sammen to sønner og tre børnebørn.

Esther Schat Kielberg

Indvalgt i 2022

På årsmødet 2022 blev Axel Teich Geertinger, Bjarke Moe og Rasmus Sevelsted indvalgt i Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Medlemskredsen pr. 31. marts 2023

	Indvalgt
Jonathan Adams seniorredaktør, PhD	2008
Esben Albrechtsen dr.phil.	1987
Marianne Alenius forlagschef, ph.d.	1989
Jens Kr. Andersen dr.phil.	1985
Aage Andersen cand.mag.	1986
Uffe Andreasen fhv. ambassadør, mag.art.	1977
Charlotte Appel lektor, dr.phil.	2011
Maria Arvidsson seniorredaktør, ph.d.	2021
Jørg Asmussen seniorredaktør, cand.mag.	1999
Sebastian Møller Bak seniorredaktør, ph.d.	2021
Jeppe Barnwell seniorredaktør, MPhil, ErhvervsPhD-studerende	2019
Jens Bjerring-Hansen lektor, ph.d.	2014

Henrik Blicher lektor, ph.d.	1996
David Bloch professor, ph.d.	2011
Hans Blosen cand.phil.	1996
Simon Skovgaard Boeck seniorredaktør, ph.d.	2010
Else Bojsen cand.mag.	2004
Ivan Boserup cand.mag.	1992
Niels Jørgen Cappelørn professor, dr.theol. h.c.	1989
Bent Christensen cand.mag.	2018
Per Dahl mag.art.	1989
Anne Duekilde cand.mag.	1964
Dorthe Duncker professor, dr.phil.	2003
Sten Ebbesen professor, dr.phil.	1977
Svend Eegholm-Pedersen cand.mag.	1970
Birgit Eggert lektor, ph.d.	2019
Claus Fabricius seniorforsker, lic.scient.	2018
Laurids Kristian Fahl seniorredaktør, cand.mag.	2006

Britta Olrik Frederiksen lektor, mag.art.	1990
Axel Teich Geertinger forskningsbibliotekar, ph.d.	2023
Anne Mette Hansen lektor, ph.d.	2008
Heine Hansen lektor, PhD	2018
Søren Peter Hansen studielektor, cand.mag.	2009
Thomas Hansen seniorredaktør, cand.mag.	2010
Markus Hedemann seniorredaktør, cand.mag.	2007
Steffen Heiberg mag.art.	1990
René Herring bibliotekar	2008
Ebba Hjorth seniorredaktør, mag.art.	1979
Bente Holmberg lektor, mag.art.	1983
Elise Iuul cand.mag.	2019
Birgitte Jacobsen seniorredaktør, ph.d.	2015
Henrik Galberg Jacobsen professor, dr.phil.	1989
Torben Jelsbak lektor, ph.d.	2013
Eva Skafte Jensen seniorforsker, dr.phil.	2015

Finn Gredal Jensen seniorredaktør, cand.mag. et jur.	2005
Jonas Jensen seniorredaktør, cand.mag.	2021
Minna Skafte Jensen professor, dr.phil.	2000
Birgitte Bøggild Johannsen redaktør, mag.art.	2017
Bent Jørgensen professor, dr.phil.	1991
Merete K. Jørgensen seniorredaktør, cand.mag.	1987
Aage Jørgensen cand.art.	2005
Esther Schat Kielberg cand.phil.	1992
Lasse Horne Kjældgaard direktør, dr.phil.	2007
Anders Leegaard Knudsen seniorredaktør, ph.d.	1996
Carl Henrik Koch dr.phil.	1998
Johnny Kondrup professor, dr.phil.	1990
Patrick Kragelund dr.phil.	2002
Kjeld Kristensen cand.mag.	1992
Karsten Kynde cand.scient.	2005
Camilla Zacho Larsen cand.mag.	2015

Henrik Lorentzen seniorredaktør, cand.mag.	1999
Jørn Lund professor, cand.mag.	2012
Flemming Lundgreen-Nielsen dr.phil.	1977
Jens Lyster dr.theol. h.c.	1978
Bjarke Moe seniorredaktør, ph.d.	2023
Lars Boje Mortensen professor, ph.d.	1989
Mia Münster-Swendsen lektor, ph.d.	2017
Johan de Mylius professor, dr.phil.	1985
Jesper Gehlert Nielsen seniorredaktør, cand.mag.	2006
Klaus Nielsen projektkoordinator, ph.d.	2016
Marita Akhøj Nielsen dr.phil.	1989
Michael Lerche Nielsen lektor, ph.d.	2002
Sanni Nimb seniorredaktør, ph.d.	2007
Sebastian Olden-Jørgensen lektor, ph.d.	2008
Rikke Agnete Olsen forfatter, cand.mag.	1992
Bolette Sandford Pedersen professor, ph.d.	2021

Erik Petersen dr.phil.	1978
Gert Posselt seniorredaktør, cand.mag.	2016
Bjørn Poulsen professor, dr.phil.	2019
Krista Stinne Greve Rasmussen udgaveleder, ph.d.	2021
Nicolas Reinecke-Wilkendorff mag.art.	2012
Thomas Riis professor, dr.phil.	1986
Morten Rosenmeier professor, ph.d.	2013
Sven Hakon Rossel professor, mag.art.	2004
Jørgen Schack seniorforsker, cand.mag.	2009
Søren Schou professor, mag.art.	2016
Lene Schøsler professor, dr.phil.	2013
Rasmus Sevelsted postdoc, ph.d.	2023
Aldís Sigurðardóttir ordbogsredaktør, mag.art.	2009
Gunnar Sivertsen forsker, dr.art.	2010
Karen Skovgaard-Petersen direktør, dr.philos.	1993
Erik Skyum-Nielsen lektor, mag.art.	1991

Marianne Stidsen dr.phil.	2019
Inger Sørensen cand.phil.	2012
Nicolai Hartvig Sørensen seniorredaktør, cand.mag.	2009
Liisa Theilgaard cand.mag.	2013
Chr. Gorm Tortzen cand.mag.	2002
Lars Trap-Jensen seniorredaktør, cand.mag. og MPhil	1999
Thomas Troelsgård seniorredaktør, cand.mag.	2010
Helle Vogt professor, ph.d.	2014
Monica Wenusch dr.phil.	2021
Vibeke Winge dr.phil.	1998
Peter Zeeberg seniorredaktør, ph.d.	1993
Keld Zeruneith dr.phil.	1991
Per Øhrgaard professor, dr.phil.	2014

